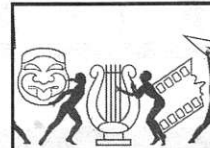

Intervjuu briti
semiootiku
Paul Cobleyga.
Lk. 4

SIRP

KULTURKA

Kultuurkapitali
preemiad ja
stipendiumid.
Lk. 11 – 15.

EESTI KULTUURILEHT

hind 11.90 krooni

3. jaanuar 2003

number 1 (2946)

Matt kolme käiguga

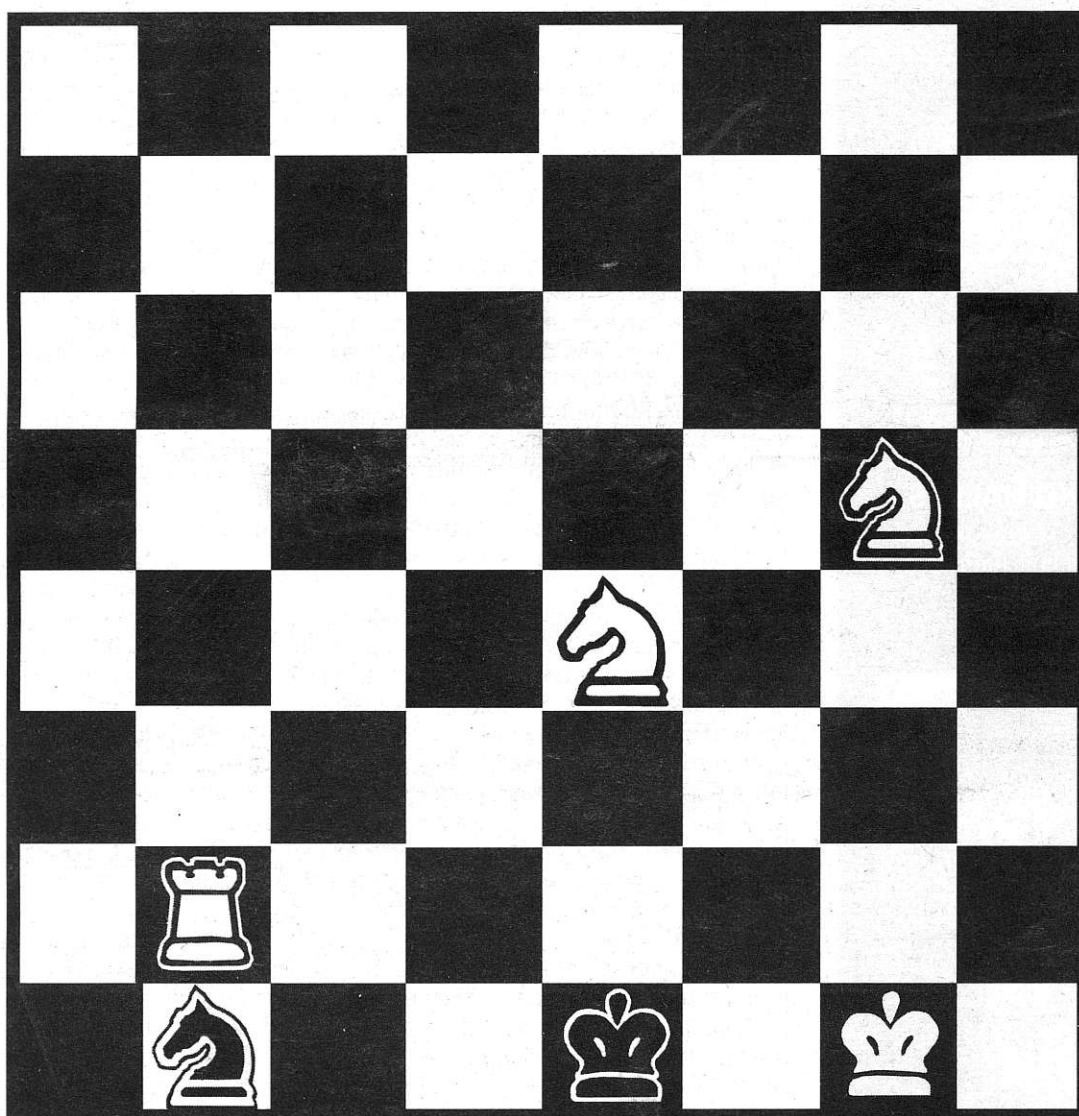
MALEMÄNG

*Eile tuli naabri-Juku
meile oma õega.
Tema õde imehästi
mõistab malet mängida.*

*Jukul-poisil kena õde,
neiuke kui lilleke,
mängis hooga, võitis minu,
"tuld" mull' andis südiste.*

*Et on naabri-Juku õde
"tuld" mull' andnud südiste,
seda alles täna tunnen:
süda läinud lõkkele.*

1889 Karl Eduard Sööt

*Male väli on valge ja must
iga tuju ja ilmaga
elab edasi Eesti lust
iseseisvalt sinise silmaga*

*Sirbi paber on valge ja must
mis avab lugeja kaasuses
Universumi üheksa ust
su silma pindplanetaarsuses*

2002 Tarmo Teder

Vasakul on prantsuse kirjanik
Alfred de Musset' maleülesanne.
Valged: Kg1, Vb2, Re4, Rg5.
Mustad: Ke1, Rb1.
Valge alustab ja
matistab kolme käiguga.

Austatud lugeja! Saada male-
ülesande lahendus teispäevaks
aadressil tarmo@sirp.ee või
Male, Sirp, Väike-Karja 12,
10140 Tallinn ja vaata edaspidi
malenurka lk. 20.

Head uut aastat!

Täna lehes

Sirbi laureaadiid 2002. Mutt rahvuslikust irooniast. Lk. 2/ Tiit Kärner: "Suur pettumus" on eht vahtrelikult poleemiline. Arujärv: analüüsiv ühiskondlik mõte ei ole teretunud. Lk. 3/ Rafael Alberti luule Ehini tõlkes. Lk. 5/ Pilguheit põnevale kirjandusaastale. Lk. 6/ Talveti ja Veidemann jutuajamine. Lk. 7/ Muuseumid – briti kultuuri prioriteedid. Lk. 8/ Eestlased aastal 2003 Veneetsias. Lk. 9/ Jüri Sillarti "Leida lugu". Lk. 10/ Merle Karusoo "Hingetõmme" Vanemuises. Lk. 16/ Jaak Allik lavastajakutse ja repertuaariteatri olukorrast Venemaal. Lk. 17/ Aarne Saluveer kooriaastast 2002. Lk. 18/ In memoriam 2002. Lk. 20.

LAUREAADID 2002

JAAK ALLIK,
"Mida teha Kultuur-
kapitaliga" (nr. 31) ja
teised aasta jooksul
ilmunud kirjutised

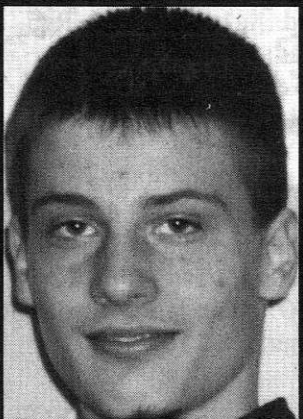
EVI ARUJÄRV,
aasta jooksul ilmunud
publitsistika

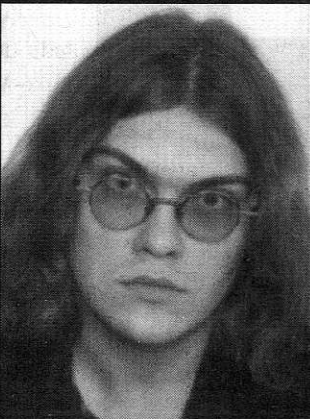
RAIT AVESTIK,
aasta jooksul ilmunud
teatriarvustused

JAAKKO HALLAS,
kalmistu- ja kirikukultuuri
esseistlikult lummava
kajastamise eest

JOONAS HELLERMA,
meediakriitiliste hammaste
kasvamise eest

ANDERS HÄRM,
päevakajalise maailma-
kunsti isatapjalikkust
sublimeeriva
käsitluse eest

IÄ REMMEL,
kasvamine klaveriõhtu
peegeldajast
üldistusjõuliseks
kontserdiarvustajaks

ELO VIIDING
ja
JAANUS ADAMSON,
kirjandusliku dialoogi
tulise arendamise eest

Pärimuskultuur muutub maailmas

Üleilmastumisega koos käib sama ägedalt identiteedis pides-
tumine – väidetavalt pole vähenenud inimeste soov kuuluda
mõnda lokaalsesse ja sotsiaalsesse keskkonda.

Üks võimalikke väljundeid on omalaadse subkultuuri ja
kontrakultuurina määratletav folkloori liikumine, Eestis
näiteks 1980ndatel alustatud folkloorifestivalid, hiljem ka
pärimuskultuurifestivalideks nimetatud – uus kultuuritrend.
Rahvakultuur on Eestis praegu seadusandlikult reguleerima-
ta valdkond. UNESCO egiidi all tegutseva CIOFFi rahvussekt-
siooni Eesti Rahvusliku Folkloorinõukogu tööd piiritleb eel-
misel aastal teema "Omakultuur ja omavalitsus", millega
juhtiti tähelepanu paikkondlikule ebavõrdsusele igakülgse
inimarengu tagamisel. Aasta lõpus võeti vastu "Eesti kodani-
kuühiskonna arengu kontseptsioon", mis peaks ehk aitama
vabaühendustele luua soodsama tegevuskeskkonna. Etteval-
mistamisel on rahvakultuuri seaduse eelnõu, kusjuures nii
väikse kultuuri puhul loetakse rahvakultuuri avaldumisvõr-
miks ka emakeelne haridus. Selle aasta teema on "Pärimus-

kultuur muutub maailmas". Kuna teemapüstitus on ak-
tuaalne, korraldatakse septembris samanimeline rahvusva-
heline konverents, kus arutlusaineks, kuidas luua päri-
muskultuurile võimalikult lai kandepind. Muuseas, Eestis on
mitugi toetuspunkti, mis võimaldab kas postmodernistlikult
piire hajutada või segmenteerida: on ju alanud Kreutzwaldi
aasta – ja valmimas eesti keele arengu kontseptsioon.

Globaalküla massikultuurile vastanduvast kultuurist ja
selle mõistemahtudest saab värske ülevaate aasta lõpul
ilmunud Eesti Kirjandusmuuseumi etnomusikoloogia osa-
konna kogumikust "Toid etnomusikoloogia alalt 1. Pärimus-
muusika muutub ühiskonnas" (koostanud ja toimetanud
Ingrid Rüütel ja Triinu Ojamaa). Käsitluse all on uued suun-
dumused pärimusmuusikas, selle õpetamine ja õppimine,
folklorism ja sekundaartraditsioon, aga ka pärimuskultuur ja
folkloori liikumine kui identiteedi kandja.

AILI KÜNSTLER

Rahvuslikust irooniast

Palju on kõneldud eesti irooniast, seda nii kodus kui naab-
rite juures. Eestlased ise on näinud selles enamasti midagi
positiivset, peaaegu et suurimat rahvuslikku rikkust põlev-
kivi kõrval. See lülitub meie enesepildis komplekti "väike
terane rahvas" ja näib kinnitavat levitarkust, et "väike kirp
hammustab valusasti".

Kuigi ehk kõige tugevamalt esildus eesti iroonia seoses
meie kirjandusega üleliidulisel areenil, nii et tekkis koguni
omaette mõiste "eesti irooniline proosa", on see kindlasti
laiem fenomen, mis stagna ajastul iseloomustas üht osa
eesti ühiskonnast ja kultuuri tervikuna.

Iroonia aluseks on teatavasti jaatus eituse kaudu või
vastupidi. Väärtustav vektor võib seejuures olla mõlema-
suunaline. "Küll sina aga näed täna värske välja," ütleb
naine mehele tolle pohmelusehommikul. Aga mees võib
ka ise muigamisi öelda, et "olen mina ikka täna eriti
värske!" Sel juhul on tegemist eneseirooniaga. Samas aga
võrreldem: rikas võib öelda, et "mina olen ju kõige väe-
sem", ja vaene võib öelda, "et mina olen ju kõige rikkam".
Aga kui teisel puhul on tegu eneseirooniaga, võimalik, et
isegi kibestunud tõdemusega, siis rikka puhul jääb ikkagi
mulje kui kaudsest suurustlemisest, ironiseeritava näh-
tuse kalliks pidamisest. Tugeva eneseiroonia on harva
mõru. (Muidugi jääb mõlemal puhul lihtsalt muretu rahast
üleoleku võimalus. Aga säärast romantikat jääb elus ju
vähemaks.)

On öeldud, et iroonia on nõrkade tööriist, sest iroonia
täheleb negatiivset vabadust. Aga kes on nõrk ja kes
tugev, see pole alati üheselt selge ega tarvitse kattuda ül-
disemate sotsiaalsete jõujoontega. Näiteks kreeka orjad
ironiseerisid tihti oma rooma isandate üle, sest olid neist
haritumad. Kuidas seletada, et raske saatusega eesti
rahva folklooris on nii palju lõõpimist ja lõpsumist, mis
ju lähedal irooniale? Tõsi, suuremalt jaolt on see ikka kel-
legi teise vastu suunatud iroonia, eneseirooniast on vähe.
Aga samuti võiksime siit järeldada, et kogu oma viletsale
elujärjele vaatamata ei ole eestlase enesehinnang kunagi
olnud väga madal.

Tähelepanuväärne, et esimese iseseisvusaja kajastus-
tes pole iroonia kui iseseisvuse fenomen eriliselt äramärkimist
leidnud. Ilmselt võttis eesti rahvas esimest korda oma riiki
rajades ennast tõsisemalt kui eales. Üldse on irooniavae-
sus ühiskondlikele mullistustele tüüpiline, sest iroonia on
refleksioon ja halvab teotahet.

Vene ajal hakkas iroonia uuesti tekkima, aga juba teist-
sugusena. Kui me vanasti olime olnud nõrgemad ja vilet-
samad, siis uue okupatsiooni ajal me olime küll allutatud,
ent samas tundus, et justkui paremad kui need, kes allu-
tasid. Osalt tugines see mütoloogilisele mõtlemisele, aga
kindlasti oli Eestis olme ja kultuur teist kvaliteeti kui üle-
jäänud impeeriumis. Samas Eestist kusagil ametlikult esile
ei tõstetud, korrutati ikka, kui palju me "vendadelt" kingiks
saame ja kui suured tänuvõlgad peame olema.

Säärane ambivalentne seisund oligi soodus pinnas nii-
hästi keskviimu vastu suunatud kui ka enesekohasele
irooniale. 70ndatel – 80ndatel tundus eestlaste iroonia
tõeline ja mõjus isegi lopsakalt. See oli hea enesekaitse,
tõhus relv, et säilitada vaimset tervist. Ja me olime selle
üle uhked. Just siis oli eriti tore öelda, et "mis nüüd meie",
kui iga poisikegi teadis, et "meie just olemegi".

Sotsiaalse paradigma vahetudes 90ndate algul jätkus
vana hoiak osalt inertsist, osalt uue konteksti piiratud esil-
dusest. Mida aga aeg edasi, seda enam selgus, et
tagapõhi ja asjaolud on sootuks muutumas. Ainult eest-
lased ei saanud sellest kohe aru ja on vahel siiani oma
eneseiroonia üle sama või veel uhkemadki kui enne.
Justkui põhimõttel, et vanasti, siis me olime alla surutud,
siis meid ei lubatud tõeliselt iroonilised olla, aga nüüd, kui
on täieline vabadus, siis me alles näitame kogu maail-
male, kui iroonilised me suudame olla.

Aga miski on mäda. Sest kui vanasti vaadati impeeriu-
mi poolt meid teatava pelguse ja austusegagi (molotsõ!),
siis nüüd vaatame me ise maailma poole mure ja tõsidu-
suga, sest me oleme väikesed vennad suurte lauas. Selle
teadmise üle on raske sisemise mõnutundega muiata,
Seetõttu omandab meie eneseiroonia kunstliku, kistud ja
virila moe. See mõjub juurtetult, on asi iseeneses.

Kes irooniast ei mõika, see ei saa aru, et tugeva muiga-
mine enese üle ning nõrga vennikese enesele tuha pähe-
raputamine on kaks ise asja. Meie pikaajalisemad naab-
rid natuke tunnevad meie irooniast, kuigi see ei pruugi
neile meeldida. Aga uued naabrid kokkutõmbuvast maa-
ilmast ei tunne eestlasenimelist iroonilist kirpu ega tea
tema kalduvusi. Rahvusi üldistada on riskantne, aga mis
seal salata: mõnigi tähtis tegija peab lugu hoopis teist liiki
– hoh-hoh-hoo! – huumorist.

Kui me uute maailmatuttavate ees teeme peenelt
kahemõttelise näo ja ütleme, et "mis nüüd meie", siis
tahame sellega mõista anda vähemalt kahte: esiteks, et
me "ikka oleme küll" (noh, Lääne finantsringkondade lem-
mik, Läänemere Macao ja mis kõik veel), teiseks, et
oleme arenenud hingeeluga rahvas, kes suudab oma
kehvast saatusest üle olla. Ja me ootame, et meile selle
eest õlale patsutatakse. Aga Lääne inimesed ei hakka
naerma ja naljatades näppu viibutama, et "küll me juba
teame, kui kõvad tudid te olete", vaid vaatavad üksteisele
murelikult otsa. Nad arvavad, et me kurdame tõsiselt.
Näiteks Ameerikas polda sugugi harjutud, et keegi oma
hädade üle kõvasti kurdab. Vastupidi, tuleb iga hinna eest
näidata, et kõik on great. Nii et kui keegi end ise väikseks
teeb, siis peab asi ikka tõega halb olema. "Ei ole hullu
ühti," hakkavadki nad eestlast tõsimeeli lohutama. "Te
olete suhteliselt isegi tublid, seal kusagil Aafrikas on asjad
veel palju hullemad. Lähed nelikümmend aastat ja teiegi
õpite pesapalli mängima".

Selle peale surub eestlane vihaselt hambad kokku ning
jääb torssis enda ette jõllitama. Nüüd saab ameeriklane
aru, et asi on ikka väga-väga hull, nii et on parem
tasahilju eemalduda. Võimalik, et ta räägib seda teistele
edasi. Meie aga muutume veelgi iroonilisemaks, seega
tahes-tahmata paisutades legende oma kehvast karakte-
rist, rahvustoitude maitsetusest, üldse kõigest.

Aga kui keegi peaks juhtumisi ameeriklasele ära sele-
tama, et see on eestlaste kuulus eneseiroonia, ütlevad nad
great ja naeratavad viisakalt, kuigi on näha, et nad ei saa
aru, milleks see vajalik on, miks eestlased nii imelikult
suhtlevad. Miks nad räägivad alltekstiga ja teevad sinna
juurde veidraid nägusid. Äkki on eestlastel mingi haigus?
Äkki võib see areneda terrorismiks? Nad tahaksid meil
aidata sellest üle saada. Sest Euroopa Liidus pole rahvus-
likku irooniast. Eestlaste iroonia ei soodusta praegu maail-
ma integreerumist, vaid endasse sulgumist.

Eesti eneseiroonia, niipalju kui seda veel on säilinud,
mõjub nagu inglise huumori paroodia. See ei johtu tuge-
vusest, vaid "kaptenipositsioonist", oma asendi erakord-
sest läbielamisest. Meile on ülimalt tähtis, kes on meist
ülal, kes allpool. Eestlane ei tunne end Lääne inimesest
üle olevat, aga venelast mõnitada on praegu ainult natuke
parem kui indoneeslase üle naerda. (Pealegi – reklaamid
on neil paremad). Nii valab ta vahel oma sapi välja saa-
tusekaaslase lätlase peale, aga see ei paku tõelist rahul-
dust.

Vormel "oh, mis nüüd meie" on väliselt alles. Ainult et
iroonia asemel täidab seda ebakindel pugejalik kihista-
mine. Eestlastele kulub ära ironiseerida juba omaenda
ironiseerimise üle, ainult et keegi ei saaks nii peentest
mängudest aru. See oleks sama kui end juukseid pidi üles
tõsta.

MIHKEL MUTT

Peatükk esseest "Eestlusest"

Ennasthävitav arenguring

Lauri Vahtre, Suur pettumus. Varrak, 2002.

Maailm on oma arengus jõudnud murdepunkti. Selle vaiel-damatuks väljenduseks on tõik, et miljoneid aastaid püsinud inimkonna arvukuse kasvu seadus on kaotamas oma kehtivust. Võib ju vaielda, kui hea inimkonna seisundit kirjeldav üldistav näitaja on Maa elanike koguarv, kuid juba see muutus ise on tähenduslik. Pole isegi tähtis, kas rahvaarvu kasvu seaduse muu-tumine tuleneb inimkonna arengu mingitest sisemistest seadus-pärasustest, mille integraalne näitaja see rahvaarv on (nii arvab Sergei Kapitsa¹), või välistest – looduslikest – piirangutest. Olu-line on, et see näitab, et oleme astumas tundmatule rajale, kus lähimineviku kogemused enam suurt ei maksa.

Tegelikult piisaks ainuüksi paljast rahvastikukasvu seaduse muutusest, et inimkonda raskete probleemide ette seada. Olukor-da, kus eakate inimeste osakaal rahvastikus on nii domineeriv, ei ole inimeste kirjutatud ja kirjutamata ajaloos veel kunagi olnud ja juba see tekitab inimkonnale tõsiseid toimetulekuraskusi. Kuid – ja see näib toetavat Kapitsa teooriat – ühiskonna funktsioneerimisel ilmneb tõsiseid häireid, mida võiks kokku võtta nii: aastatuhandeid inimeste ühiskondlikku elu reguleerinud kultuuri-mehhanism ei taha enam töötada. See avaldub globaalses väärtuste ja religiooni mõju languses, kultuuri killunemises ning muudes protsessides, mida viimasel ajal on kokkuvõtvalt nime-tatud ühiskonna sidususe ja ühiskondliku kapitali kahanemiseks, ning kõige selle tulemusel perekondade lagunemises, kuritege-vuse kasvus, narkomaania levikus, vaimsuse haihtumises.

Teisalt on käivitunud rida ühiskondlike protsesside, mille tule-musi on raske ette näha. Tuntuim neist on nn. globaliseerumine (üleilmastumine), mille iseloomulikuks jooneks on kapitali, info ja inimeste piirideta liikumine ning milles iga inimese jaoks sisal-duv summaarne sõnum on lihtne: kõik, mis maailmas kusagil toimub, puudutab kõige vahetumalt igaüht. See protsess on objektiivne ning õonestab järjekindlalt ja lakkamatult inimeste privaatsust ja riikide suveräänsust. Ning kõige selle fooniks on keskkonnakatastroofi järjest kerkiv süngene vari. Vaatamata sündimuse globaalsele pidurdumisele, suureneb Maa elanike arv veel vähemalt kaks korda, ületades looduse taastootmisvõimega määratu enam kui kakskümmend korda, samas toimub keskkon-na hävitamine tõusvas tempos. Keskkonna globaalset ebastabiil-sust iseloomustab kõige paremini nädalapäevad tagasi ajakirjan-dusest läbi käinud uudis, mille kohaselt viimaste aastate globaalse soojenemise põhjuseks on Indoneesia mõne aasta tagused metsatulekahjud. Piltlikult väljendudes: sealse alepõl-luharija tikust või isegi tulekivist lennanud säde sundis ära jätma Tartu maratoni.

Kõik need probleemid on põimunud känkkraks. Praegu kasvav noor põlvkond Euroopas on, jällegi üle mäletamatute aegade, esimene, kelle elatustase on madalam kui tema vanemal, ja see tendents saab jätkuma. Samas on arengu ebaühtlus, mis kogu maailmas järjest suureneb, selline, et rikkaimad riigid ei suuda oma elatustaset juba ammu tagada rahvuslike vahenditega; isegi õhku tarbivad nad teiste riikide arvelt, nende arvelt, kellel juba niigi palju midagi peale õhu ei ole. Maailm vajab kiiresti läbimõeldud otsuseid ja tegutsemist, kuid – selle väite aluseks on puhas matemaatika – õnnetuks on kollektiivsete otsustuste läbimõeldus, nende langetamise kiirus ja otsustusprotsessi demokraatlikkus omavahel seotud samamoodi, nagu seda olid ausus, tarkus ja kuuluvus kompartesse – mis tahes kaks omadust välistavad kolmanda täielikult. Selle tulemusel hakkab demokraatia maailmas vältimatult kahanema, see protsess ongi juba alanud, selle ilminguid võime kõik näha ja seda ei peata mingid protestid.

N. Moissejevi² veendumust mööda on inimkond sattunud olu-korda, mis viimati esines neoliitikumis: senine arengumehha-nism on end ammandanud, inimkond kas leiab uue arengutee või sureb välja. 10 000 aastat tagasi lahenes see nn. neoliitilise revolutsiooniga, mille käigus inimene leiutas maaviljeluse ja kar-jakasvatuse, kuid enne jõudis ligikaudu 90% sellal elanud inimestest surra nälga. Mis seisab ees nüüd? On vaja täiesti uusi lahendeid, uusi arenguteid. Seni pakutakse inertsist välja ikka vanu retsepte – kõike tuleb teha nii nagu seni, ainult "paremini". Eesmärgid ja ideaalid – maailmarahu, inimeste vendlus ja majanduslik heaolu – on need üldse saavutatavad?

Selline on ajalooline taust, mille raames meil tuleb kiiresti ot-sida vastust küsimusele, mis on meie hädade põhjus ja mida teha edasi. Kui meie areng on mingil põhjusel meid juhtinud krii-si, on ainus võimalus pöörduda ajas tagasi, et mõista, kus meie tee hakkas kiskuma kiiva ja miks see nii läks. Seda Lauri Vahtre oma raamatus "Suur pettumus ehk Inimene, ühiskond ja inimõigused" teebki.

Vahtre läbib oma raamatus kogu kaasaegse inimese käidud tee, tema tekkest kuni riikide moodustamise ja kirjutatud ajaloo alguseni välja, püüdes selle kujunemiskäigu igal etapil välja sel-gitada ja mõista nende protsesside eeldusi ja mehhanisme. Ini-mese teeb inimeseks võime käituda kõlbeliselt (hea ja kurja tundmine)... keel ja kultuur, kui inimeseks saamise eeldus... geenide ja suguluse osa primitiivse ühiskonna tekkes... "vangi dilemma" ning mitte-sugulasühenduste ("teised perekonnad") teke... riigi teke – selline võiks olla raamatu esimest veerandit märgistav punktiirjoon. Järgnevalt uurib ta vaadeldud ühiskonda-

de (kogukondade) sidusust, nende stabiilsuse tingimusi. Mõned märksõnad: ühine kultuuriväli ja suhtlusruum kui ühiskonna sidususe vältimatud tingimused... "meie" ja "nemad" ühiskonna struktuuriloovalte mõistetena... võimalus vabalt arvustada ühiskonnakaaslaste valikuid ja otsustusi kui ühiskonda konsolideeriv jõud. Seejärel otsib Vahtre ühiskondliku progressi allikaid ning jõuab järeldusele, et kultuur ongi areng. Raamatu viimane peatükk kannab nimetust "Inimõigused" ja siin sisaldub Vahtre raamatu kvintessents. Lääne ühiskonnas valitsev äärmuslik individualism on see, mis destabiliseerib ühiskonda – see on raamatu sõnum.

Lühidalt on asi järgnevas. Areng on meie universumi lahuta-matu omadus, vähemalt on see seda seni olnud (poleks see nii, poleks ka meid). Eluslooduse areng on toimunud loodusliku va-liku kaudu. "Iseka geeni" hüpoteesi kohaselt (Richard Dawkins³) on loodusliku valiku objektiks nimelt geen, teda kandvat organis-mi (s.h. inimest) võib vaadelda seda geeni teenindava vahendi-na. Inimene (Homo sapiens) ilmus Maale siis, kui tema eellaste bioloogiline areng oli loonud eeldused keele ja sellega seotud kul-tuuri tekkeks. Kultuuri baasil osutus võimalikuks uus, bioloogilise arenguga võrreldes kiirem ja efektiivsem inimese arengu ühiskondlik mehhanism, millega inimareng seoti teatud määral geenidest lahti. Kultuur on kollektiivne fenomen. Osutus aga, et selle mehhanismi juhitud areng oli seda efektiivsem, mida laial-dasem oli kollektiivi moodustavate indiviidide tegevusvabadus, sest see võimaldas järjest paremini ära kasutada igas indiviidis peituvaid võimalusi. Teatud piirist alates viib aga üksikisiku vabadus nii kultuuri kui geenide huvide ignoreerimisele, mõle-mad on aga inimese olemasoluks vältimatult vajalikud. Arengu-ring on sulgunud ennasthävitaval kujul. Selle arengu taga seisab seega – Dawkinsi terminoloogiat kasutades – Lääne ajaloolisel kogemusel ja kultuuritraditsioonil tuginev isikuvabaduse, huma-nismi ja inimõiguste meem ning "individualismi hüpertrofeeru-mise peatumatu protsess".

Siia punkti ongi koondatud raamatu kriitika. Lääne unistus sootust ja eadust, rahvusetust ja "keelt üldse" kõnelevast, kõigist negatiivsetest impulssidest vabast Inimesest suure algustähega on vastuolus kogu eelneva arengukogemusega. Selle ideaali pinnalt võrsuvadki reaalsust ning olemise kultuurilisi, majandus-likke ja puhtfüüsilisi piire mitteamestavad kujutlused võoran-damatuist ja absoluutseist inimõigustest või poliitilise korrektsuse normidest, mille kompromissitu järgimine ähvardab inimkonda ühiskonna lagunemise ja majandusliku laose ning diktatuuri ja türanniaga, täpselt niisamuti, nagu eelnevategi sotsiaalsete utopiate korral.

Lauri Vahtre on tuntud meisterliku ja kaasakiskuva sõnasead-jana, olgu siis kirjas või kõnes, ning see raamat ei ole erand. See ei ole teaduslik traktaat ega ka mitte kunstjutustus, raamat on, nagu sissejuhatuseski lugeda võib, essee, milles teaduslik sisu, publitsistlik käsitlus ning ladus ja vaimukas sõnastus on sellises kuldloikelises proportsioonis, et, vaatamata sellele, et raamat nõuab lugemisel täit tähelepanu, on seda enne lõpetamist või-matu käest panna.

Raamat on eht vahtrelt poleemiline ning usun, et igaüks leiab sealt mõne punkti, milles autorile vastu vaielda. Ei tahaks nõus olla kultuuri ja arengu samastamisega. Praeguseks peaks olema vist üldaktsepteeritud, et kultuur on inimese ühiskondliku evolutsiooni mootor ja tema määratlus peaks seda arvestama. Kultuur on küll arenev, kuid mitte areng. See, et ta levib nagu laine, ei ole sellega vastuolus. Räägitakse ka gripilainest, ning siin on täielik kooskõla Dawkinsiga, kes on kultuuri (ja nende hüpoteetilisest reproduktiivsetest üksustest meemidest) rääkinud kui meeleviirustest ("mind viruses"). Vahtre kirjutab, et on raske ette kujutada kunsti, mis ei oleks kultuur. Tegelikult pole siin min-git raskust. Tuletame meelde, et praeguse määratluse järgi on kunst see, mida kunstnikud ja kunstikriitikud selleks peavad. Samas saab kultuuri arengut kujundava vahendina toimida vaid siis, kui selle määratletud väärtusi tunnustab ühiskonna enamik. Nende kahe juhu vahele jääb lai võimaliku, kultuuri mittekuulu-va kunsti ala. 90. aastate esimesel poolel avaldas Jaan Kaplinski Kultuurilehes kirjutise "Ka kultuuris [pro kunstis – T.K.] on kul-tuuri". Aga võib ka mitte olla. See on ajastu märk. On ilmselt samuti aja märk, et sama valdkonda, inimühiskonna tekke ja funktsioneerimise aluseid, käsitlevaid kirjutisi ning teadusartik-leid ilmub praegu pideva voona. Need puudutavad kõiki vald-kondi, alates vastavate mehhanismide matemaatiliste ja lõpetades füsioloogiliste alustega. Tahaks loota, et kümmeaasta aasta pärast ilmub kelleltki eesti ühiskonnateadlaselt juba vas-tavasisuline teaduslik monograafia. Ja miks mitte Lauri Vahtrelt endalt.

TIIT KÄRNER

¹Füüsikaproffessor, Nobeli füüsikapreemia laureaadi Pjotr Kapitsa poeg, tuntud ka oma teadussaadetega Vene TVs. Avaldanud teadusajakirjades ja Rooma Klubi väljaandena originaalse maailma rahvastikukasvu teooria.

²Matemaatik, Vene TA akadeemik, tuntus tuli globaalprotsesside, sh. "tuumatalve" matemaatilise modelleerimisega. Avaldanud arvukalt raamatuid globaalsete looduslike ja ühiskondlike protsesside kohta ("Arengu algoritm", "Inimene ja noosfäär", "Hüvasti jätt lihtsusega" jt., kõik vene keeles). 1996. a. P. Kapitsa preemia nn. uni-versaalse evolutsionismi maailmavaate väljatöötamise eest.

³Evolutsioonibioloog, Oxfordi ülikooli teadusteooria professor ning rea ülipopulaarse, evolutsiooniteooria uudseid tõlgendusi sisaldavate raamatute autor ("Iseka geen", "Laiendatud fenotüüp", "Jõgi Edenist" jt., eesti k. ilmunud vaid viimane).

KERGITAB KULMU

Kuidas dekonstrueerida jõuluvana?

"Nimed marmortahvil" ühendas inimesi. Sõdurpoisid saabusid ravisammul ühiskülastusele; pensionärid ja koo-lilapsed rääkisid nagu kodanikuõpetuse õpikust. Kriitika keskendus sidesõnadele.

Vaid mõned filmi propagandistlikuks seebiks hinnanud tüübid traumeerisid lugejaid, tekitasid paha ja piinliku tunde. Nagu oleks keegi laste nähes jõuluvana teotanud, habeme eest rebinud, et vaadake: seda teeb naabrimees pudeli eest.

Minule meenus sellega seoses üks suvine vestlus, kus pidin vastama põhimõttelisele küsimusele: kas kultuuri-ajakirjas tohiks olla poliitikat? Veel tuli meelde, et ka eks-kultuuriminister muretses hiljuti: poliitika varjutab "puhast kultuuriteoreetilist" mõtet.

Nõukogude ajast pärit kultuuriinimese peal töötab küsimus poliitikast kultuuris nagu tuntud küsimus hom-mikuse konjakijoomise kohta: süü- ja häbitunne on välti-matud. Vastus on teada: jumal hoidku, mitte!

Süütundel on ajalugu. Vene ajal tähendas poliitika kul-tuuris teadagi mida. Päästvaks (sala)idoliks saigi siis modernistlik mõistemaailm, milles kehastub neitsilikult puhas, inimestemaailma labasusest määrimata kunstiline "immanents". Et see ilus koht on tänagi olemas, sellest kõneleb kasvõi Rein Raua pisut üleolev märkus "aka-deemilise koomiksiuurimise" kohta (EPL 23.12.02)...

Kuidagi silmakirjalik tundub see poliitika-hirm. Ei ole poliitika ju miski muu kui inimeste valitsemine/juhtimine. Ja praktiline poliitika ehk teatud ühiskondlike huvigrup-pide tellimuste täitmine on alati varjuline ala. Seevastu poliitika inimese poole pööratud pale on aegade algusest peale visioone loonud ja meelsust kujundanud. Ja täna tehakse seda, kasutades eriti inimesekeskseid "pehmeid" ja "apolitiilisi" vahendeid ning populaarseid kultuuri-märke.

Poliitika püüab inimese meeli ja vaimu. Rituaali ilu ja esituse artistlikkuse loevad. Parteijuht kehastub jõulu-vanaks. Riigist eraldatud kirik sõlmib riigiga monopool-seid koostööleppesid. Esikommunistid istuvad kiriku esi-ridades nagu pääsukesed traadil. Alles äsja leppimatut ühiskonnakriitikat harrastanud valitsuspartei liige soovib TVsse publitsistika asemele "mõnusat kogupere-showd".

Ka vastupidi – vaim püüab lihaks saada. Kuigi kultuu-rikandjatel on pisut raskem. Ühest küljest tuleb ühiskond-likus konkurents püsimiseks välja rabelda elitaarsuse märgi alt, rõhutada ühiskondlikku harmooniat ja "inime-sekeskuse" diskursust. Ega eriti ei üllatagi, kui näiteks akadeemiline õppeasutus näitab ennast avalikkusele koos heategijast hasartmänguketiga, millel lasub avalik rahapesukahtlus.

Samas, alles tasub hoida ka "püha kunsti" narratiivi. Kasvõi konspiratsiooni mõttes: võimu ja vaimu süm-bioosis ei ole ükski osaline huvitatud, et kõneldaks kul-tuuris peituvast poliitikast, ideoloogilisest ajupesust või mingite huvigruppide majanduslobist kultuuripõllul. "Püha kultuur" hoiab labased poliitküsimused eemal.

"Nimed marmortahvil" oli hea näide sellest, et ka kul-tuuritarbija ei taha "paljastusi". Igasugused viited kunsti-kultuuri manipulatiivsusele ja katsed dekonstrueerida mingit sellist mehhanismi tekitavad tõsiusklikes püha vi-ha. Kultuuris peituv poliitika, kultuuri jõumehhanismid on tabu, sest vanemad (ühinev eliit) ei taha "dekonstrueeri-da" jõuluvana. Jõuluvana teeb lapse (rahva) õnnelikuks – pakub imesid ja illusioone, aga ka distsiplineerib (vit-sakimp!). Lapse suhtes ongi jõuluvana teotamine lihtsalt ebainimlik ja mõttetu tegu.

Jõuluvana võib teotada erandkorras, selleks ette näh-tud kohas ja viisil. Selline paha energia kanaliseerimise vorm on näiteks avangardkunst. Seda võib lubada ka kul-tuurse metseeni kapriisi erasektoris. Laiema publiku ees on see lubatud positiivse eluhoiakuga inimestele nagu Ken, Tolk, Kivirähk, Pino jt., kes siiski peavad pahelise te-gevuse välja lunastama enesepiitsutamise ja äärmiselt voolava personaalsusega. Mis ei päästa peksasaamisest.

Kokkuvõttes on tegu rõmusõnumiga. Jõuluvana ha-bebene rebimine – dekonstrueeriv ja analüüsiv ühiskondlik mõte – ei ole teretulnud, sest Eesti ühiskond on jõudnud korrumptumise ja heade kommete faasi. Oluline osa rahast on puhas. Et keegi seda ära ei võtaks, on vaja Väärtustele lõivu maksta.

EVI ARUJÄRV

Alati kerkib esile uusi küsimusi

Intervjuu briti semiootiku Paul Copleyga

Paul Copley on briti semiootik ja kommunikatsiooniteoreetik, kelle sulest on ilmunud Lennart Sundja tõlkes ka eesti keeles avaldatud "Juhatuse semiootikasse". Copley on hetkel üks tunnustatumaid semiootikuid maailmas, tema viimaste aastate olulisemate publikatsioonide hulka kuuluvad raamatud "American Thriller: Generic Innovation and Social Change in the 1970's" (2000) ja "Narrative" (2001) ning kogumikud "Communication Studies Reader" (1996) ja "Routledge Companion to Linguistics and Semiotics". Paul Copley viibis Eestis läinud aasta novembri lõpus seoses konverentsiga "Eesti instituudid", külastades ka Tartu ülikooli semiootika osakonda. Järgnev intervjuu peatub küsimustel, mis olid kõneks juba mainitud konverentsil ning Tartus peetud seminaril kultuurisemiootika perspektiividest lääne kommunikatsiooniteooria taustal.

Informatsioon akumuleerub üha kiirenevas tempos ning võime töödelda uut informatsiooni ja uusi fakte olemasoleva teadmiste süsteemi valguses muutub üha olulisemaks. Marek Strandberg on väljendanud seisukohta, et semiootika peaks olema kaasaegse haridussüsteemi lahutamatu osa. Milline on semiootika roll (kõrg)hariduses?

Minu meelest on Strandberg väga täpselt tabanud haridussüsteemi olemust, nii nagu see on arenenud, alates XX sajandi algusest. Minu erialal, kommunikatsiooni- ja meediauuringutes, kuulub semiootika õppekavasse osana "uurimismeetoditest" kõrvuti kvantitatiivse kontentanalüüsi ning andmebaaside kasutamise. Nii nõutakse, et semiootika näitaks ära, millised on need oskused, mida ta üliõpilasele annab, milline on tema rakenduslik väärtus. Sageli ootavad tudengid süsteeme, mis teeksid nende eest töö ära, annaksid lõplikke vastuseid. Kui need süsteemid seda ei tee, heidavad paljud üliõpilased, aga ka hariduspoliitika suunajad need kõrvale kui "elukauged".

Õppejõu üks esimesi ülesandeid on harjutada üliõpilast välja arusaam, et õppimine tähendab faktide omandamist. Selline lähenemine valdab, osalt õigustatult, põhi- ja keskkoolis. See pakub seletusi, seadusi, süsteeme ja selgitusi; see meenutab pisut kahekümnenda sajandi alguses levinud arusaama teadusest, mille kohaselt annab keerukate protsesside osadeks lahutamine nende "täieliku" seletuse. Lääne koolihariduse "klassikaline" füüsika on selle heaks näiteks, samas kui kvantiteooriat ei ole võimalik taoliselt viisil õpetada ning seetõttu ei käsitleta seda tundides kuigi sageli.

Nii võime rääkida kaht tüüpi õppimisest: "süvaõppest" ning "pinnapealsest" õppest. Süvaõpe tähendab oskust eristada tõestust ja argumenti, siduda teoreetilisi ideid igapäevase kogemusega, seostada eelnevaid teadmisi uutega. Teisel juhul tegeleb üliõpilane faktide kriitikalisele kuhjamisega, käsitleb iga ülesannet kellegi poolt peale sunnitud kohustusena ning ei suuda eristada põhimõtteid näidetest. Pinnapealne lähenemine on seotud veel ühe asjaoluga, mida on täheldanud paljud uurimused. Nimelt osutavad üliõpilased, et ülikooli astumise ja ülikooli lõpetamise vahel nende mõtlemises toimuvatest muutustest olulisim on dogmaatiliste seisukohtade kadumine või vähemasti vähenemine. Selline areng on semiootikas absoluutselt kesksel kohal. Tuntud Peirce'i-uurija Nathan Houser on võrrelnud õppimisprotsessi semiootiga, märgiprotsessiga. Lootus jõuda lõpliku interpretatsioonini on siin sama väike kui õppiia lootus saada lõplikke vastuseid. Oluline on aru saada, et alati kerkib esile uusi küsimusi. Seesugune liikumine, mis on nii oluline kõrgharidusele – õppida, kuidas õppida – iseloomustab ka semiootikat. Kuniks seda protsessi ei mõisteta, ei ole võimalik semiootilist mõtlemist omandada.

Näib, et Euroopa riikide valitsused on hakanud XXI sajandi künnisel sellest aru saama, "elukestva õppe" tähtsuse rõhutamise on selle üheks märgiks. Oht on siiski selles, et finants- ja ideoloogiline surve nõuab õppejõududel "kiireid lahendusi", mida oleks võimalik näidata teatava sobilikku aja jooksul.

Viimastel aastatel on Euroopas, eriti aga Suurbritannias esile kerkinud terve rida selliseid firmasid nagu Semiotic Solutions või Semiosphere™. Kas see annab märku semiootika kasvavatest rakendusvõimalustest?

On tõsi, et oma nimes otseselt semiootikale viitavate firmade arv on kasvanud, ennekõike turu-uuringutes ning brändikujunduses. Sellel on kaks peamist põhjust. Esiteks, nende firmade osanikud on tõenäoliselt õppinud ülikoolides, kus nad on osalenud semiootika loengutes. Teiseks, mis suurelt osalt katub eelmisega, semiootilise analüüsi rakenduslikke aspekte (vastandatuna ideoloogilistele ja kriitilistele aspektidele) on viimasel ajal enam rõhutatud. See on teinud võimalikuks semiootika mõiste lülitamise ärimaailma.

Ometi teeb sõna "rakendus" kasutamine semiootilisest meetodist kõneldes mind pisut rahutuks. Semiootika ei ole meetod sõna otseses mõttes, ehkki temas on mõningaid metodoloogiale iseloomulikke jooni. Ma arvan, et teatud mõttes on "rakendussemiootika" ja semiootika vahel samasugune seos nagu tehnoloogia ja teaduse vahel. Mulle ei meeldiks sugugi olukord, kus semiootika muutuks meetodiks, mida lihtsalt kasutatakse majanduslikes uuringutes kindlate vastuste saamiseks. Minu vastus oleks vist seega, et kui "rakendussemiootika" hakkab juhinduma kitsalt instrumentalistlikest eesmärkidest, ükskõik, mida antud metodoloogia ka ei võimalda teha ja näidata, siis ei ole see enam semiootika.

Kompanii Semiotic Solutions suhtes tuleb siiski aus olla – enamasti ei ole nende tegevus sellega seotud. Pigem keskendub see (trendide, identiteedi jne.) "projektsioonidele".

Semiootikat on sageli kritiseeritud, et see on eluvõõras, et semiootilisel meetodil puudub rakendus. Millised on semiootika kui distsipliini väljavaated?

Kui ma viibiksin esimest korda elus Tartus ning peatuksin

majas, mida parajasti renoveeritakse, oleks Tartu elanikud üsna põhjendatult pahased, kui ma käiksin ringi ja räägiksin igale ettejuhtujale: "Ärge minge Tartusse, seal on liiga palju tolmu ja liiga palju telliseid ning kõikjal haiseb värvi järgi." Semiootika areneb pidevalt ning sellest tuleb aru saada kogu ulatuses, mitte vaid selle üksikust osast nagu näiteks Roland Barthes'i semiooloogia. Ma arvan, et need, kes väidavad, et semiootika on surnud, peavad semiootikat ennekõike teatud "totaliseerivaks süsteemiks". Sellised süsteemid on hetkel põlu all, samas ei arva ma, et semiootika oleks üks neist. Me võime täheldada distsipliinide killustumist, mis võib olla ja võib ka mitte olla seotud killustumistega, mis on iseloomulikud postmodernismile. Keeleteadus eriti on jagunenud kõikvõimalikeks uurimissuundadeks: Chomsky lingvistika (selle mitmekesisuses), psühholingvistika, sotsiolingvistika, pragmaatika, etnometodoloogia/kõneanalüüs, kriitiline diskursuseanalüüs jne. Arvatakse ka, et sama on juhtunud kommunikatsiooniteoorias. Selle ameerikalik mudel jagunes Põhja-Euroopas meedia- ja kultuuriuuringuteks juba oma tekkimisel 1970. aastatel. Ning väidetavalt on ta veelgi enam killustumas sellisteks suundadeks nagu visuaalkultuur, *critical literacy* jne.

Paljudele tundub, et killustunud perspektiivid teenivad ideoloogia kritiseerimise eesmärki. Samas arvatakse, et semiootika ei ole oma kõikehaaravuse tõttu selleks võimeline. Minu meelest on taoline arusaam ekslik. Esiteks seetõttu, et semiootikas on loodud käsitusi, mis, vältides poststruktuurismi kitsaskohti, on märksa kriitilisemad, lisaks sellele aga ka praktilisemad ning tulemusrikkamad kui killustunud perspektiivid. (Ma mõtlen siinkohal sellele, mida teeb Günther Kressi Suurbritannias kirjaoskuse uurimisel või mida teevad Susan Petrilli ja Augusto Ponzio Itaalias üleilmastumise analüüsimisel). Teiseks aga seetõttu, et semiootika kõikehõlmavus (mitte üldsõnalisus: konkreetne uurimistöö on endiselt semiootika *sine qua non* tingimus) kujutab endast tõelist interdistsiplinaarse teadmise taotlust.

Milline võiks olla Tartu kultuurisemiootika roll kultuuriteooria ja kommunikatsiooniteooria üldises kontekstis?

Ma lähtun oma vastuses ennekõike Juri Lotmani tööde mõjust. Isegi kui tugineda vaid tema inglise keelde tõlgitud töödele, võime me osutada tervele reale valdkondadele, millega ta tegeleb. On selge, et teatud etappidel tegeleb ta klassikalise meediaanalüüsiga, mida sellisel kujul on hakatud tunnustama tänu Toronto koolkonna töödele, et ta tegeleb kirjanduse ja filmi analüüsiga, et ta tegeleb "kultuuriteooriaga", et ta tegeleb *range* kultuuriajaloo (see on "range", kuivõrd see tugineb semiootilistele põhimõtetele), et ta tegeleb kommunikatsiooniteooriaga ning ta tegeleb "modelleerivate süsteemide teooriaga". Thomas A. Sebeok ja Marcel Danesi väidavad, et viimane võib kujutada endast semiootika jaoks tulevikku. On hästi teada, et Sebeok lähtus Lotmanilt saadud "modelleerimise" mõistest, seda ajapikku mõistagi kohandades. Õigupoolest on sageli nii, et nii mõnigi hea idee kommunikatsiooniteoorias või kultuuriuuringutes on juba palju aastaid varem Lotmani poolt käsitlemist leidnud.

Ei ole mingit kahtlust, et Tartu biosemiootika on tugev, ning sugugi mitte seetõttu, et Jakob Uexküll või Karl Ernst von Baer on endiselt olulised. Kuid siinne kultuuriteooria ning viis, kuidas Tartu ülikoolis on korraldatud loengute andmine ning administratiivne struktuur, annavad mõista, et semiootika osakond on lääne humanitaarteadustes uuenduslikul ja juhtival kohal.

Te külastasite Eestit seoses konverentsiga "Eesti instituudid", mille korraldajaks oli Eesti Instituut. Me võime sageli kuulda väidet, et üleilmastumise protsess esitab rahvuse, identiteedi ja rahvusliku identiteedi mõistele uusi nõudmisi. Millised on põhilised mehhanismid, mille kaudu vanadel riikidel, rahvustel või rahvusriikidel oleks võimalik konstrueerida uus identiteet? Kõneldes rahvuse mõistest, tugineda ma alati Anthony D. Smithi väitele, et vettpeidav rahvuse mõiste eeldab rahva ajaloolist territooriumi või kodumaad, ühist avalikku kultuuri, ühiseid õigusi ning kohustusi rahvuse kõigile liikmetele ning, ennekõike, narratiivi.

Narratiiv on rahvuse mõiste üks alusmüüre, enamik teoreetikuid on ühisel meelel, et narratiivi lätend peituvad rahvuste või kultuuride kujunemises. Narratiiv, mis kujutab endast poolenisti fikseeritud väljendusvormi inimeste (sageli kangelaste) tegude kodeerimiseks, on olnud vahendiks, mille abil kirjaoskuse-eelsed kultuurid on olnud suutelised salvestama informatsiooni oma ajalugude ja ideede kohta. Sel on mõistagi olnud nii häid kui halbu tagajärgi.

Ma oletan, et küsisid seda, kas kõik Smithi poolt loendatud aspektid on järjest enam globaliseerivas maailmas endiselt olulised. Rahvuse mõiste on muidugi suhteliselt uus, võib oletada, et selle üldised piirjooned võivad muutuda. Mitte alati ei

ole võimalik osutada "ajaloolisele territooriumile" või "kodu-maale". Piirid muutuvad. Mõningates piirkondades on küsitav ühise avaliku kultuuri olemasolu, eriti seoses multikultuurilisuse suurenemisega. Ühised seaduslikud õigused tunduvad olevat absoluutselt vältimatud (eriti kui võtta arvesse Euroopa Liidu teele veeretatud proovikivisid, ennekõike Maastrichtis, kus rahvuslus silmatorkavalt oma pead tõstis), kuid kas globaliseerunud ühiskonnas on olemas üldine arusaam kohustusest. Ka ühine majandus on siiani tundunud iseenesestmõistetav, kuid kuivõrd vastab see tõele pärast Euroopa rahaliidu loomist?

Siiski tahaksin ma rõhutada narratiivi järjepidevust rahvuse mineviku mõtestamisel tulevikku silmas pidades (ja vastupidi). Oma ettekandes "Eesti instituutide" konverentsil pühendasin ma sihilikult pisut aega narratiivi ja aja vahekorra tehnilistele ja filosoofilistele alustele. Ricoeuri idee, et narratiiv ongi inimese suhe aega, tugineb Augustinuse triaadile, ootus-mälu-tähelepanu, mis on filtreeritud läbi Heideggeri. Ükskõik milline inimeste grupp, kes soovib mõelda oma olevikust ja/või minevikust ja/või tulevikust, on sunnitud seda tegema korras-tatud lugude kaudu, mis mõjutavad otsekohe arusaama neist entiteetidest.

Eesti kirjanik Mihkel Mutt on kirjeldanud eestlane olemist kui üht postmodernismi haru. Mil määral see kehtib?

See tsitaat on väga huvitav. Esmalt pean ma siiski ütleva, et minu meelest on postmodernism oma päevakajalisuse mine-tanud. Seda võib peaaegu vaadelda ühel hetkel kirjastusmaail-ma tabanud moehullusena, mis aitas kaasa mõne akadeemilise karjääri edenemisele (ning mõne teise närbumisele). Ehkki paljud neist nähtusist, mida ta kirjeldas, olid uued ning nende olemasolu oli võimalik tõestada, olid paljud "postmodernismi" tunnused ülevõimendatud. Miks peavad terminiga "postmodernism" kaasas käima terminid "multikultuurilisus", "globaliseerumine", "postkolonialism" ning "modernsus" ja "hiliskapitalism"?

Kuid minu meelest on see tsitaat huvitav, kuna selles kajab üks Stuart Halli tsitaat. Hall on silmapaistev briti teadlane, kes tegelikult rajas briti kommunikatsiooni-, meedia- ja kultuuriuuringud. Ta tuli Suurbritanniasse Kariibi mere saartelt enam kui nelikümmend aastat tagasi ning ta on olnud sõjajärgse Suurbritannia akadeemilise elu üks kõige mõjukamaid ja silmapaistvamaid figuure. Ometigi elas ta musta mehena inimeste seas, kes kuulusid rahvusesse, mis ei olnud omaks võtnud kasvavat multikultuurilisust ning mis tugineb tõepoolest ennekõike klassierisustele. Nii tunnistas ta, et tundis end selles ühiskonnas "detsentreerituna". Teisiti öelduna puudus tal samastumisevõimalus "igamehega", mida oleks võinud pidada briti identiteedi tuumaks.

Kui postmodernismiga seotud nähtusi hakati tunnustama, ütles Hall viimaks, et ta oli hakanud tundma end kui kodus. Enam ei tundnud mitte ainult tema, et tema suhe ühiskondliku elu tuumaga oli mõnevõrra problemaatiline – nii tundsid ka kõik teised. Nad adusid, et nad kõik olid detsentreeritud, et nende identiteetidid olid kas konstruksioonid või fabrikatsioonid, kuid kindlasti mitte midagi "antut". Nad said aru, et nende identiteedi määrasid sugu, seksuaalsus, etniline kuulusus, amet jne. ning neid väljendavad märgid, representatsiooni vormid. ("Sotsiaalne klass" näis mõneks ajaks esikohalt taanduvat). Suured narratiivid hajusid väikesteks.

Näib, et Mihkel Muti idee on samast vallast. Mulle näib siiski, et Eesti situatsiooni, mida ta oletatavasti püüab kirjeldada, võiks pigem iseloomustada sõnaga "postkolonialism". Tõenäoliselt kõik sotsiaalsed grupid võivad praegu teha samalaad-seid tähelepanekuid. Kuid on hoopis midagi muud, kui seda teeb riik, mille ajalugu on täis invasioone ja okupatsioone, kuid mis on siiski kõik need üle elanud arusaamaga rahvuslikust identiteedist, mis minu meelest on selgesti äratuntav.

Just seda tahtsin ma öelda ettekandes, mille ma pidasin "Eesti instituutide" konverentsil. Ükski kultuur ei ole ette antud. Postkolonialistlikud kriitikud ennekõike on osutanud sellele, et kultuurid on hübriidsed, isegi juhul, kui nad on püüdnud alla suruda või hävitada teiste kultuuride jälgi. Ometi võivad "rahvuskultuuri" elemendid olla selgesti äratuntavad isegi siis, kui nad on silmanähtavalt hübriidsed. Mõnevõrra paradoksaalsel kombel langevad perioodid, mil rahvuslikud elemendid kultuuris on selgesti äratuntavad, kokku perioodidega, mil neid ei vaadelda kultuuri kui eluviisi osana. Sellise järeltõlgu on jõudnud terve rida suuri kultuuriteoreetiku (näiteks Raymond Williams ja Stuart Hall Suurbritannias ning kindlasti Lotman). Taolised elemendid hõlmavad kõike vältevaheldussüsteemist erilise loodussuhteni või kamašokolaadini.

Samas kuuluvad kultuuri kui terviksüsteemi elemendid, mis näivad universaalsed, kuid mis iseloomustavad rahvuslikku identiteeti. Need, kes ei tunne rahvuskultuuri, ei ole võimelised ka neid elemente ära tundma. See ei tähenda muidugi, et neid ei ole, kuid selleks, et neid esile tuua, tuleb vähemalt ajutiselt kahtluse alla seada universaalsus ja hübriidsus. Sel hetkel tuleb peaaegu halvas usus öelda "See on Eesti". Selleks, et võltsingud – stereotüübid ja ideoloogiad – omaksid vähimatki veenmisjõudu, peab neis peituma vähemasti kübeke tõtt. Selleks, et võiksime rääkida identiteedist, peame me midagi maha suruma. Ma eeldan, et see on dilemma meie kõigi jaoks.

Vestelnud
KAIE KOTOV

Rafael Alberti

EKSINUD TUVI

See tuvi on eksinud.
 Jah, ära ta eksis.
 Lõunakaart pidas põhjaks.
 Ja vili ta meelest oli vesi.
 Jah, eksis see tuvi.
 Ta arvas, et meri on taevas,
 ööd hommikuks pidas.
 Jah, eksis see tuvi.
 Et tähed on kastepisarad
 ja leitsak on vihm.
 Jah, eksis see tuvi.
 Sinu särgiks ta seelikut pidas
 ja oma koduks su südant.
 Jah, eksis see tuvi.
 (Rannaliival tuli tuville uni peale,
 aga sina jäid tukkuma kõrge oksa peal.)

KUI KUIVAL MAAL SUREB MU HÄÄL

Kui kuival maal sureb mu hääl,
 siis kandke ta merele
 või vähemalt randa.

Siis kandke ta merele
 ja saagu ta kapteniks
 ristlajal valgel.

Oi häält, minu häälekest,
 meremärkidekaunist:
 on ankur südame peal,
 on täht ankru peal,
 on tuul tähe peal
 ja puri on tuule peal!

CHAPLINI KURB KÕNE

Mu kindad ja mu sall!
 Sall ja kindad, ma palun!

Liblikas eirab rätsepate surma,
 mere loksumist vastu vaateaknaid.
 Mu härrad, olen 900 000 aastat vana.
 Oeh!

Olin laps juba enne, kui kalad õppisid ujuma,
 ammu enne hanede esimest liturgiat,
 olin laps juba siis, kui see tigu siin veel ei rünnanud kassi.
 Mu noor daam, me mängime kassi ja hiirt.
 Teadke, teie hiilgus, et kõige kurvemad asjad
 siin maamuna peal on kellad ja kellaajad:
 kell 11, kell 12, kell 1, kell 2.

Üks mööduja sureb täpselt kell 3.
 Sina, kuu, kas sa ei kardagi?
 Sina, kuu, hilisõiste ja liiga pikerguste taksode,
 nõginäoliste tuletõrjujate kuu.

Suurlinna siluett lõõmab,
 üksildane ülikond, mis meenutab mulle mu enda oma,
 lamab korralikult kokkupanduna kõrre põllul
 ja põlastab põldu.
 Ühtäkki olen saanud kahekümneviieks.

Sain sellepärast, et sajab, sajab laia lund
 ja mu keha muutub ajupuudest ehitatud rannaonniks,
 kuhu kutsun puhkama ka sinu, tuul,
 kuigi meil on juba liiga hilja
 üheskoos tähesuppi helpida.

Tahan tantsida - koos sinuga, kadunud puu,
 tantsida huntide valssi.
 Ilma kurikavaluse küünteta
 tantsime kanade unenäos.

Aga nüüd on mu kepp minema jalutanud.
 Kui kurb on mõelda, et oled nüüd üks siin ilmas,
 mu eksinud jalutuskepp!
 Mu kübar, mu mansetid!
 Mu kindad ja mu jalavarjud!

Tea, mu arm, et kõige kahetsusväärsemad kooljaluud
 on kellad ja kellaajad:
 kell 11, kell 12, kell 1, kell 2.

Täpselt kell 3
 kaob apteegi põrandalt jäljetult üks ihualasti surnukeha.

Tõlkinud Andres Ehin

100 aastat kuulsa hispaanlase sünnist

RAFAEL ALBERTI, kuulsa hispaania luuletaja sünnist möödus 6. detsembril 100 aastat. Juba oma esimese luulekogu ("Maniero en tierra" – "Meremees kuival maal", 1924) võitis verinoor, vaid 22-aastane luuletaja Hispaania kirjanduspreemia, mis tavaliselt langeb sel tõsisel ja traditsioonirikkal maal soliidsete vanameeste saagiks. Alberti teine luulekogu ("Sobre los angeles" – "Üle inglite", 1929) pälvis juba väga suurt tähelepanu kogu Euroopas – hispaania luuletajat hakati tõlkima prantsuse, itaalia, inglise, saksa ja poola keelde. "Üle inglite" on groteskne allegooria, milles inglid esindavad tegeliku maailma jõudusid.

R. Alberti kuulsaimate luulekogude hulka kuulub ka 1948. aastal ilmunud kogu "Maalimisest" ("A la pintura"),

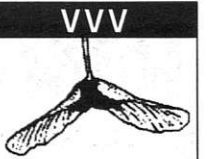
kus on põnevalt ja elegantselt osatud kirjeldada maalikunsti luulekunsti vahenditega. Tänapäeval on Alberti luulet ilmunud peaaegu kõigis maailma kultuurkeeletes.

Koos Federico García Lorca, Jorge Guilléni ja Vicente Aleixandre y Merloga kuulub Rafael Alberti hispaania modernistliku luule legendaarsesse nelikusse, mida nimetatakse 1927. aasta põlvkonnaks.

See põlvkond kuulus Hispaania kodusõja (1936 – 39) päevil Franco vastaste leeri. Pärast Franco fašistide võimuletulekut põgenes Alberti Argentiinasse, kust pöördus tagasi kodumaale alles 1977. aastal. Nimelt sel aastal kaotati Hispaanias tsensuur ja viimased fašistlikud organisatsioonid saadeti laiali.

A. E.

On rögast lund te laulik lakkund

Aastalõpu ajakirjandust läbisid püsivamalt kaks teemat, jõulud ja peatsed valimised. Kohati tükkisid need religioosselt seostuma, iga partei valimisnimekirja kätkes oma Kristuse ja rodu jüngreid – langevas gradatsioon. Muide, jõule ja valimisi on edukalt ühendatud ka eesti kirjanduses. Viiekümne aastate alul kirjutas toonaseid juhtluuletajaid Ralf Parve sõnad laulule "Valimispäeva hommikul" (värgi viisitas keegi V. Saviauk), kus poeet püüdis harmoniseerida jõulusalmide õhetavat nostalgiat stalinliku valimiskampaania hõiskava pateetikaga. Laulu hakatus imiteeris püüdlult kristlikku jõulumeeleolu: "Oksad kaarduvad kuuskedel maani / lume koheva raskuse all, / aisakellade kõlinal saani, / veab tormates hiiru hall." Refraan aga tõi poliitilise selguse: "Nagu ühiselt raskusi võidab, / elab, töötab ja ehitab koos, / nõnda kuljuste helinal sõidab, / täna valima meie kolhoos."

Muidugi, kristliku atribuutika ja atmosfääri pruukimine sotsrealistlike meistrite poolt on tänaseks paljude kirjandusteadlaste poolt uuritud tõsiasi. Vene võimas õigeusk purskas kirillitsas kirjutatud nõukogude kirjandusse sootuks jõulisemat ja filosoofiliselt mitmekihilisemat toimet kui leebe luterlus Parve poliitilistesse värsikestesse. Sotsrealistlike suurteoste propagandistliku vaaba all mühasid sageli võimsad religioossed allhoovused. Gorki "Ema" on ju nimetatud nii "romaaniks Parteist" kui ka "Maksimi evangeeliumiks". Või lugege "sotsialistlikku šamaani" Majakovskit, tema poeemides on jõulisi elemente nii marksistlikust kui religioosest-moralistlikust kontseptsioonist. Poeemiga "V. I. Lenin" lõi luuletaja uue usu sümboli. Majakovski poeetiline energieetika on raputav, alltekstide voog lämmatav. Poeet adus, et grandioosset kujundit ei saa luua üksnes kõrge või madala poeetikaga, vaja oli neid kahte poolust agressiivselt vastandada. Ülimalt üllas ja rusuvalt jätk pidid tormama raevukasse konflikti. Ühel pool Lenin kui sädelev pühak. Teisal jäle täissõõnud buržuua: "... aga troskades kõhtjalad kütlesid rasvast ja rasust: / puukind end kurguni täis, lõhkesid vänge luksuga, / purskus liimendav lõga, sõidukeist kogu see lasu / lahises välja ja voolas ja / voolas, pikk, lai, / ning troonis kotlettide kobrukil poolpasal..." (Arvi Siia tõlge).

Silmakargav on Majakovski aiva korduv kulinaarne sümbolika: kõiksugu rasvad, pirukad, kotletid, liha, veri, ananassid, praetud põldpüüd. Õgimine kui kurjusele omane igitegevus. Iseäranis avaldub see luuletaja futuristlikus loomes, hiljem asendub ta "avangardistlik-gastronoomiline himu" rohkem ideoloogilise menüüga. Poeemis "V. I. Lenin" on Mihhail Weiskopf tajunud "revolutsioonilise kannibalismi poeetilist propagandat". Mahlakas on Majakovski erootika. Vahel ühendub see bordelliiline seksuaalsus rasva ja õgimisega: "Maailm, mis tilgub rasva / nagu paksuke, / kelle peal end Rotschild rahuldand!"

Eestlase jaoks rööbitub rasv ja õgimine eeskätt teadagi jõuludega, mis peaks Majakovski luule sinne rahva jaoks tegema iseäranis mõnulevalt religioosseks. Üht-teist võiks tänasele eestlasele pakkuda ka Majakovski kolmveerand sajandit tagasi täheldatud USA muljed. Ühest küljest räuskab ta Ameerika peale, teisalt imetleb. Majakovski ei pea ameeriklast üksnes pimedaks ja aplaks rahaorjaks, vastuoksa bolševistlikule karikeeringule kinnitab luuletaja, et "ameeriklase suhtumises dollarisse on poeesiat... ja ma olen veendunud, et peale kõigi rahaomaduste naudib ameeriklane esteetiliselt dollari rohelist värvi, samastades seda kevadega, ja hõrga ovaalis, mis näib talle ta enda, terve, tugeva mehe portreena – ta külluse sümbolina. Aga onu Lincoln dollaril ja iga demokraadi võimalus lüüa läbi samasuguseks meheks teeb dollari ülimaks ja õilsaimaks leheküljeks, mis lugeda noortel."

Mis puutub läänelikesse vabadesse valimistesse, siis jõudis Majakovski minu meelest sisuliselt samale järeldusele, millele nüüd tulnud ka Eestis. Et valid Kallase, aga saad Savisaare. Valid NATO, ent saad USA.

Jätkimaalt aurikuga lahkudes ja kaugenevat panoraami seirates jäi Majakovskile visuaalsesse mällu, kuis "vibutas tõrvikuga rusikat Ameerika Vabaduse-eit, varjates tagumikuga Pisarate saare vanglat".

Seitsmekümne aastate keskel käis Majakovski jälgedes USAs eesti poeet Arvi Siig ja kirjutas sellest luuletsükli. Matkides Majakovskit ka oma luulelises sõnumis. Tihates jääda küll vaid ühekülgselt kriitiliseks. Lineaarseks ja igavaks. Tont võtaks, kui olla juba epigoon, siis ikka – täiel häälel! Majakovskil on poeemike "Täiel häälel!", kus ta kõmistas: "on rögast lund / te laulik lakkund / puhastades maad". Jõulust lund võivad eesti luuletajad noolida, röga ahmima ei tiku.

VAAPO VAHER

Tuld purskavad hobused eikusagilt (mälestusi mässueelsest aastast)

Kui esmapilgul võinuks arvata, et suurem tähelepanu kirjanduselt pärast raamatuaasta lõppu veidi mujale nihutub, siis tegelikult kujunes aasta 2002 vaat et sündmusterohkemaks. Ja seda just tavatasandil.

Kui vaadata kas või regulaarsete kirjandusürituste toimumist. Tartus näiteks tihedamalt kolmes (võistlevas?) sarjas: Kirjanduse Majas, Tampere Majas ja Mait Rauna supilinlikus kultuuriklubis. Tallinnas on samas musta laega saali kõrvale tekkinud veel energiapunkte: Vilde muuseum (Kastellaanimaja galerii) on hoo sisse saanud, seal on peetud nii kirjandusõhtuid kui (süva)seminare; Niguliste muuseum-konterdisaalis ei ole kirjandus- (ja kunsti)sündmused küll kindla ajaperioodi takka paika pandud, kuid neid toimub seal juba pahatihti; Nõmme kultuurikeskus alustas oma kirjandusürituste sarja, mitu raamatuesitlust on toimunud kõrtsis Levist Väljas, TPÜS leiab aeg-ajalt üht-teist aset, uue kohana on sisse töötatud Meistrite hoovi galerii (umbes iga kahe nädala tagant üritus, seni enamasti noored kirjutajad). Muijal linnades ja väiksemateski kohtades näikse ka pahatihti midagi toimuvat.

Ühtpidi on ilmunud kirjanduse loend ja üritustekalender nii pikad, et ei ole võimalik, et kogu potentsiaalne lugejaskond asjaga kursis oleks, teisalt annab see märku mingist elutervest *contra*-ilmingust, mis vastandub tõenäoliselt "kõigele ebainimlikule", kõigele sellele, millele riigimärgina juhid tähelepanu on keskendunud.

Kui intellektuaalsed lahinguväljad, mured inimese vaimlise ja hinglise tervise pärast, ühe erilise kultuuri kandmine on *out* valitsustasandil, ametlikus paberimäärimises, siis tekib muidugi seda suurem ja aktiivsem kirjutajaskond. Jaa, muidugi, see pole nii lihtne, meil on kultuuriprioriteedid, asjalik kultuuriminister, tarmukas ja julge haridusminister, poliitikute kinnitused, et oma rahva ja keele

säilitamine on esmatähtis. Kummalisel kombel ei kajastu see lõpptulemuses, masinavärgis on tondid sees (nagu Hando Runneli sel aastal ilmunud kogus "Omad", aga seal mõjuvad nad hoiatuse ja meeldetuletusena; tegeliku elu tondid on palju fataalsemad) ja meie lõbutsev-käratsev kaadervärg liigub järjekindlalt selge suunaga kuristiku poole. Ikka tasa ja targu. Kui meid huvitab omakultuurilisus ja eestikeelsus. Ja eesti kirjandus, mis saab elava olendina eksisteerida vaid oma keeleruumis.

Kirjanike liit sai muuseumi ühe asjaliku, õigusjärgse ja perspektiivika kodanikuühenduse (erinevalt mõnest kodanikuühendusest, kes vist oma juurtega nalja teeb neid jupp maad lühemaks lõigates) 80 aastat vanaks ja seejuures ilmus Katrin Raidi põnev uurimus Eesti Kirjanikkude Liidu lapsepõlvest Esimeses Wabariigis. Praegune EKLi elu on ehk alalhoidlikum ja rahulik, kui klassikalises maitsekas joones välja peetud juubeliüritusigi kaeda, ent igapäevases kirjanduselus on saginat, skandaalikesi ning ühise asja ajamist aina rohkem märgata. Kirjanikkond on taas sekkumas sotsiaalsesse diskussiooni: minnes poliitikasse, tulles sealt ära, võttes julgelt (ja põhihoovusele vastandudes) sõna ka globaalsetes küsimustes. Eesti kirjanik on lõpude lõpuks mingil moel ka eestlase suuvooder, veidi läbinägelikuma silma, tundliku ma meelega teravama keelega reakodanik, kelle ülesandeks peaks olema ka õigel ajal õiges kohas hääletada. Mõnikord (harva) näib see ka juba õnnestuvat.

Kirjandus kui tekstikogum kosus sel aastal julgesti; mõneski mõttes muutus areng, avaldamine ja annete tarkamine üha tormilisemaks. Omal moel võiks esmalt tähtsaks kohale tõsta näitekirjanduse: Jaan Tätte korjas justnimelt näitekirjanikuna ära Balti Assamblee auhinna, Vaino Vahingult ilmus sisukas elutööraamat näidendite ja intervjuu-

dega (ehk aasta olulisim samm), uutest tulijatest tõmbas Eva Koff tähelepanu kogunisti prantsuse kultuuriruumis. Et siis näitekirjandus tõstab pääd.

Proosavaalad olid ootuspärased: eestlase toidulaua ja öökapiil on endiselt aukohal pisut lahjenenud (ent endiselt lugu – oleks ainult lugu! – rääkida oskav) Kaur Kender; Kerttu Rakke, kes popkirjaniku staatuse püsimeks on hüljanud selle mõnusa ühiskondliku idu, mis tema tekstides alguses mõnusasti krõmpsus; süvema laine pealt muidugi Nigov ("Harjutused")-Tode ("Raadio"), (kes avaldas Õnnepaluna Loomingus ka põneva oodi Tallinnale) ja kes endiselt tekitab eri lugejais väga vastandlikke tundeid, aga kaks mahukat ja loetavat lugu (või lootust) räägib ise enda eest; aga ka Wimberg, kelle mitmeid postmodernseid ja modernistlikke võimalusi pruukiv "Lipamäe" on oma elu lähedalt riivava maagilise realismiga üks aasta põnevaim teos. Siinkirjutaja jaoks. Teisalt pakuvad pika jutuga meeste vaheldust Tarmo Tedre ("Pööningulood") ja Urmas Vadi ("Unetute ralli") lühilood, mis toovad hõrgule maitsemeelele naudingut üsnagi erinevates aistingupiirkondades; mõlema juured on absurdihõnguses maailmas. Teder lähemal sellele (hobuseunenäole), mida me reaalsuseks kutsume, Vadi rohkem unenäomaal. Kuigi mõlemad oskavad rolle vahetada ning on suurepäraseid stiilimeistrid. Ehk kirjutab hullu asja, Õunapuu. Veel kargavad silma Priit Kruusi noortejutud, viimane pakub psühholoogiliselt põnevat (ja siirast?) siseseadet noore mehe/poisi maailma.

Luules hakkab silma jõuline kolmik Elo Viiding ("Esimene tahe"), Doris Kareva ("Mandragora"), Liisi Ojamaa (temal küll valikkogu "Ärasaamtata kirjad"), kes kõik teevad omas vallas parimat. Viidingu keeletunetus ja sotsiaalne närv on ülivahedaks teritunud: ehk oli see mu aasta lugemiselamus. Kareva on saanud tugeva kontakti loitsual-

diste ruumidega, prohvetihäältega, mis avavad ligipääsu lihtsatele, aga üliolulistele asjadele; Ojamaa peaks nüüd küll tõusma oma põlvkonna seas väärilisse staatusesse, teda on siamaani miskipärast kohati maha vaikitud ("Varjatud ilus haigus") või väärsti mõistetud – see pole ainult linn ja armastus, vaid tema hümne hüüdev hää! Ülari Ploom sai (küll Kunnasega kahasse) luulekogu "Üks ja kogu" eest Alveri. Kesküla ja Sinijärvi ilmutasid oma teravad ja hääd asjad aasta viimastel minutitel ja saavad sellistena oma retseptiooni alles nüüd. Mulle meeldib veel ka Tandemi raamat "Pegasus on pisut pervers", emotsionaalsel tasapinnal. Suumani Sassi oli kõvakaaneliseks ja suuremahuliseks kogutuna ka lausa lust lugeda.

Noored ja "noored" on endiselt rühmitumistuhinas: 14NÜ ("Reisijuhil Laptop 2002") ilmutas hullumeelse ja ilusa raamatu, NAK-lased said hakkama vormilt veidi koolialmanakili, ent sisult põneva ja liikuva ühiskoguga ("Emajõe kondor"), !peatas esines eklektilise manifestiga ja asus ründama jäigastuvat kirjanduskeret, TNT! kogunes lõpuks taas ja tekitas noorusliku entusiasmiga elevust. Ilus, mulle nad meeldivad. Kõik need erinevad kambad ja isiksused.

Kirjanduse plaanis on igatahes pigem hea, et aasta 2002 oli, kui teda polnuks (mis tähendab ju aegade lõppu üldse), jäanuks lugu kuidagi katkismaks. Kui mul aasta esimesel poolel tundus veel, et sara hinge ja tuld silmisse saab siit vähe, siis nüüd, olles lugenud ja näinud, leian igati, et see läks asja ette. Olge rõõmsad, et see meil oli. Ja loode-tavasti tuleb uus veel uhkem ning eesti kirjandus murrab maailmakõiksuse. Ilusat uut teile, kes te elate raudteejaamade lähistel... ja teistelegi.

JÜRGEN ROOSTE

SÕNUMIK

Väljas

Nähtuste ja asjade omavaheline seos algab juba nähtamatult, idee tasandil. Mis väliselt võib tunduda üsna vähe omavahel seotud, on oma sisemise, teise tasandi struktuuris kindlalt ühendatud. Kirjandus on nähtus, millel on side väga erinevate ideede ja struktuuridega just nähtamatus; ajakirjanduse struktuurid on alati olnud palju selgemalt esil. Et kirjandus ja ajakirjandus siiski ka omavahel seotud on, on üsna otseselt nähtav, kuigi nende omavahelisi suhteid eesti kirjandusteaduses eriti palju puudutatud ei ole. Tallinna Pedagoogikaülikooli eesti kirjanduse õppetoolis kaitses jõulupühade eel just sel teemal "Eesti kirjandusvälja ja ajakirjandusvälja suhe 1988 – 2000" oma magistratöö Ilona Kivirähk.

Töö eesmärgiks oli vaadelda konkreetseid näiteid eesti kirjandusest eesti ajakirjanduses. Töö teoreetiliseks aluseks olid Pierre Bourdieu' teosed "The Rules of art" ning "The Field of Cultural Production". Suure osa mahukast tööst moodustavadki Pierre Bourdieu' elulugu ja tema teooria avamine, mis, arvestades Bourdieu' vähest tõlgitust eesti keelde, on üsna õigustatud. Eesti kirjanduse seisukohalt moodustavad huvitava ja väärtuslikuma osa siiski alates viiendast osast vaatluse alla võetud eesti kirjanike "juhtumid". Suurem osa analüüsitavaid kirjanikke on olnud tegevad nii kirjanike kui ajakirjanikena, olles nii kõige otse-

semalt seotud käsitatava teemaga; juttu on ka meediaga mänginud (ja mitte mänginud) kirjanikest (Kaur Kender vs. Hiram).

Oponent Rein Veidemann nimetas tööd mitte lihtsalt suhtekorralduseks, vaid panoraamseks kaardistuseks. XIX sajandi prantsuse kirjanduse ja XX sajandi lõpu eesti kirjanduse vaatlamine täpselt samade Pierre Bourdieu' parameetrite alusel ei ole Veidemanni meelest siiski võimalik, kuigi ta mõnab, et vaadeldavale perioodile, mil eesti ajakirjanduses valitses tööpoolest erinevate väljade vaheline võitlus ning enesekehtestamine, töö selgrooks olev Bourdieu' väljade teooria sobib.

Peamisteks etteheideteks tööle olid erinevad terminoloogilised ja vormistuslikud küsimused. Puudutamata ei jäänud ka töö alguses esitatud küsimus: mis on kirjandus ning mida tähendavad terminid "traditsiooniline", "postmodernism" eesti kirjandusväljal. Et nii Ilona Kivirähk kui Rein Veidemann on kultuuriajakirjandusega otseselt seotud ning omavad kahtlemata väga isiklikku suhet sellega, ei jäänud vaatlusest kõrvale ka eesti kultuuriajakirjanduse alluvus- ning sõltuvussuhteid käsitlevad punktid, väljade kattumised.

Magistratöö teema ja kaitsmise protsess oleksid olnud väärt suuremat publikut. Nagu ka oponent Rein Veidemann lõpetuseks lausus, on töö sobilik nii loengumaterjaliks kõrgkoolides, selle osade avaldamiseks ajakirjanduses ning kindlasti vajalik tutvumiseks ka töös käsitatud asjaosalis-

tele (kirjanikele/ajakirjanikele). Et eesti kirjandus- ja ajakirjandusruum on väga väike, saab tööd selgemalt hinnata arvatavasti alles tulevikus, mil nii töös vaatluse alla võetu kui sellega seotud inimesed on teemaga vähem isiklikult seotud.

MAARJA VAINO

Raadio

Aasta viimasel kirjanduslikul kolmapäeval, mil maia lugeja nautimisväärtuse kirjanduse ootuses sokid ammu varna riputanud, tehti kirjanike liidu musta laega saalis hoopis raadiot.

Head sõbrad Hasso Krull ja Tõnu Õnnepalu üritasid taastada omavahelist kunagi toimunud või ka toimumata jäänud vestlust Emil Tode viimase romaaniga "Raadio" ainetel. Kahele vaikselt mõtlejale abiks antud mikrofon edastas hingedärinadki. Ja efekt oli tõeliselt raadiolilik. Tõnu Õnnepalul on muuseumis väga lummas hää, mida silma kinni lastes võis kujutleda kusagile raadio keskooprogrammi pajatama mõnd lugu. ("Lugu! Aga kes teile ütles, et mul oma lugu on? Mul ei ole lugu..." – mitte juhuslikult ei juhata just see tsitaat Fjodor Dostojevski "Valgetest öödest" sisse Tode raamatut.) Kindlasti on Õnnepalul oma lugu, aga ta ei taha seda rääkida. Pigem tahab ta kirjutada seda seitsmel eri moel ja siis õigusega arvata, et on lugejaid, kes mõistavad seda üht-moodi, ning teisi, kes teistmoodi, ja mõned, kes sellega üldse mingit kontakti ei saa. On selles midagi uut?

Õnnepalu üritas maalida kuulajatele traagilist pilti juba kätte jõudnud maailmalõpust, mil inimkond on avastanud, et raamatute kirjutamine polegi nii keeruline, kui seda enne tehnikarevolutsiooni arvati, ja igaüks kirjutabki raamatuid ja loeb sealjuures üksnes enda kirjutatud. Sedasi toimimine annaks kindlasti mõttele ainet ja säärase sisekaemus võiks olla üpriski edasiviiv.

Õhtu säravaim repliik pärines aga hoopis saalist Marek Tammelt, kes arvas, et Anton Nigovi "Harjutusi" võiks käsitleda isatapuna, "Raadiot" aga ematapuna. Tundus, et Õnnepalu oma sisekaemuses selliste määratlusteni jõudnud polnud ja pakutud võimalus huvipakkuvaks analüüsiks suubus taas jutuveerusesse.

Ma ei oodanud mingit vivisektsiooni ega tomatite loopimist, ent enam kui poolteist tundi väldanud õhtujuutu ajal painas mind mõte, et kirjanikkudele sobib kõige paremini kirjutamine ja neid pole tingimata vaja rahvale raha eest näidata. Või siis tuleks seda teha kuidagi teisiti. Vahet pas-siks heade sõprade asemel lasta kokku pigem head vaen-lased, kelle intrigeerivad-provotseerivad küsimused ja vastused oleksid põnevad jälgida kõrvaltvaatajalegi? Sedasi sünniks ehk raadio asemel televisooritki teha.

KERTI TERGEM

REPLIIK

Vastuseks härra Tedrele

Mul on kahju, kui inimene peab oma pea kaotama, aga ikkagi kinnitan, et mina, Gregor Elm, olen raamatu "Kahel jalal kahevahel" autor. Olev Remsu on mind sõbrana aidanud AINULT raamatu väljaandmisel. Mingit osa raamatu teksti kirjutamisel tal EI OLE.

GREGOR ELM

P. S. Kui minul on laevakapteni haridus, siis ei tähenda veel see seda, et ma igas laevas kapten olen. Merd võin sõita isegi madrusena, pilditegemise ajal tõesti tüürimehena.

Hüva Tarmo!

Ma jään sinu hinnangutega Gregor Elmi teosele "Kahel jalal kahevahel" nõusse, eksid ainult peamises. Mina ei ole seda kirjutanud, ma pole teinud teksti isegi ainukest parandust. Teose autori nimi on raamatu kaanel ja tiitelhel, ta on reaalne isik, kes esineb oma kodanikunime all. Mina olen ainult kirjastaja, ei muud.

OLEV REMSU

P. S. Paar aastat tagasi süüdistati mind selles, et ma olen "Haapsalu tragöödia" ühe kirjaoskamatut inimese pealt maha kirjutanud. Kaasus viidi isegi kirjanike liidu juhatuse koosolekule arutada, ja leidus inimene, kes käis mind ähvardamas: "Kui sa seletust ei kirjuta, siis jääd sa süüdi!" Pa-nite tähele – pole üldsegi oluline, kas ma olen midagi varas-tanud, vaid see, kas ma kirjutati seletuse või mitte.

Nüüd olen taas sunnitud vastama, olgu! Et iga kirjatöö tekitab musta masendust. Ükskord ometi tahaks eemale skandaalidest ja käreast, aga mis sa teed.

Aga kuidas tõestada, et kaamel on olemas, kui niikuinii on mingi osa inimesi alati valmis uskuma eelkõige oma luu-lusid? "Haapsaluga..." jäingi hätta ja mingi kahtlusevari saadab mind vist tänaseni.

Tarmo, sinu arvates olen ma varastanud noore inimese kesta ja teinud temast zombi, et oma edevuse- ja müstifit-seerimisnälga kustuda. Nüüd, mil mängus on noore inimese

väärkus, mõtlesin aga tõestusviisi välja. Alustame sellest, et Gregor Elm on Soomes elav 24aastane noormees, kel pole aimugi sinest kirjandusest, kes peab kõike, mis kultuuri puudutab, pühaks ja üllaks. Laupäeva õhtupoolikul toimus Apollo raamatupoe kohvikus tema teose "Kahel jalal kahe-vahel" esitlus. Mina jätsin Gregorile enne presentatsiooni ütlemata, mida sa kirjutasid reedeses Sirbis. Täna sind, et sa kohale tulid. Mina kui raamatu kirjastaja juhtisin üritust. Kuski alguse lõpupeole andsin ma sõna sulle, sa jutustasid üldjoontes ümber oma Sirbi artikli. Seejärel küsisin ma kõikide nähes ja kuuldes Gregor Elmit: "Gregor, kas sa saad aru, millest käib jutt?" Kohal viibinud tosinond inimest veendus, et sinu sõnade mõte ei jõudnudki Gregorini, see võttis tal tükk aega, enne kui ta hakkas taipama. Õigupoolest juhtus see alles tund-poolteist pärast esitluse lõppu, kui ta mulle helistas ning ütles: "Mis asja! Ta ei usu, et mina selle kirjutasin. Selle peale ma ei tulnud."

Esitlusel said sa võimaluse riskisütluseks tekstisü-gavuste kohta, Gregor andis sulle selged vastused, mida oskab teha ainult autor. Gregorit kaitsesid ka tema sõbrad. Väga huvitav oli tõestus, et kuidas võis Remsu teada Gregori juba kaks aastat surnud kassi nime, mis tekstis esineb! Nõnda, sõber Tarmo! Ära pane oma pead pakule, nagu sa oled töötanud, aga tunnista, et sedapuhku lasid kõvasti mööda.

Veel leidus häirivat sinu loos. Kas sa tõesti arvad, et kirjandusse võib tulla ainult sõpruskondade kaudu? Et kui inimene ei ole kuski püüneladadel ennast näidanud, siis ei ole tal õigust raamatut avaldada? Mõned inimesed on Gregoril lohutanud, et mida rohkem kära, seda etem, raamat müüakse ludinal läbi. Mina niimoodi ei arva. Potentsiaalse-le ostjale meenub enne käesirutust hängusalt, et, aah, selle-ga oli mingi kahtlane jama, ning ta jätab raamatu poeriülele. Tean seda omast käest.

O. R.

Olemise koda

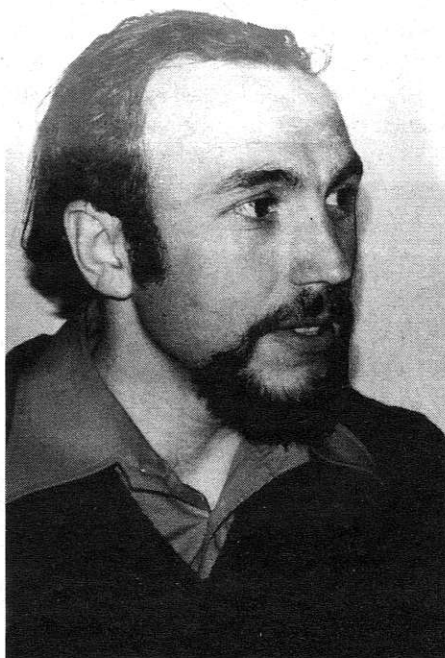
Tartus Tampere Maja kirjandusõhtul kohtusid kaks kauaaegset sõpra Jüri Talvet ja Rein Veidemann

R. V.: Minu kõrval on professor Jüri Talvet. Mõlemad tuleme üsna kaugelt nii ruumilises kui ka ajalises mõttes. Me oleme Pärnust. Jüri Talvet on olnud merele lähemal, mina jälle maismaale. Mina olen Räämalt, ülejõelt. Täitsime Pärnu n.-ö. ruumi ka sellega, et Jüri õppis Pärnu II. keskkoolis, mina lõpetasin Pärnu I. keskkooli. Aga kokku saime jälle uuesti Tartus. Nii et võiksime öelda: mitte ainult linlased, vaid ka väga pikka aega sõbrad, ühest puust kasvanud, ikka laupapidi koos. Oleme pidanud pikka aega kirjavahetust, mõlemad oleme Vene kroonut teeninud. Meil on olnud ühine aeg-ruum, see kurikuulus nõukogude aeg-ruum. Ja nüüd siis täna siin. Juhataksin meie jutu sisse ühe mõttega, mis tegelikult on maksimiks saanud. Ja see on Heideggeri tees, mis eesti keeles kõlab umbes nii, et "keel on olemise koda". Minu sõber Jüri on selles mõttes omapärase seisus, et tal on neid kodasid vähemalt kolm. Üks on siis see eesti keel ja teised on hispaania ja inglise. Kõik kolm keeleareaali on samal ajal juurestiku poolest pinnases vägagi erinevad. Ma mõtlen inglise keelt, mis on anglosaksi pinnasest, ma mõtlen hispaania keelt, mis on ladina ja romaani, ja siis äkitselt see meie emakeel, eesti keel, mis on jällegi soome-ugri pinnasest välja kasvanud. Ehk siis need kolm on Talveti olemise koda. Tahtsingi küsida sisesejuhatava teemaarendusena, et mida selline kolmnurk ühele inimesele võib tähendada?

J. T.: Jah, need keeleruumid on küll üsna varakult idanenud. Nagu ikka mõni eeldus on perest tulnud. Näiteks mu isa, kes oli küll reaalala mees, ehitusinsener, aga ta tundis suurt huvi keelte vastu ja õppis neid omal käel. Sõja-aastatest oli ta saanud saksa keele, vene keele õppis kuidagi ise ära, ta oskas veel inglise keelt, lõpuks ka prantsuse keelt ja tšehhi keelt. Ma olegi teda mingil määral kadestanud, sest ma ei ole suutnud täielikult ära õppida mõnda väiksemat keelt. 94ndal aastal Hispaanias olles käisin ma natukene katalaani keele kursustel ja lõpu poole olin juba võimeline arendama lihtsat vestlust. Paraku, kui sa keelega pidevalt ei tegele, siis ta jääb passiivseks. Keskkooli lõpupoole, kui ma veel keeli ei osanud, õppisin ma ära esperanto keele. Vahetasin esperanto keeles kirju ja marke. Sealt võib-olla tekkiski esimene kokkupuutepunkt Hispaaniaga. Margivahetajate hulgas oli üks ääretult sümboolne katalaani vanahärra Barcelonast. Sel ajal vaevalt keegi julges Hispaaniaga kirju vahetada, sest et ei olnud diplomaatilisi suhteid. Kahe diktatuuri vahel valitses täiesti vaenulik suhe. Selle kirjavahetuse kaudu tihti peale sai aimu ühe või teise rahva mingitest joontest, näiteks ausus või suuremeelsus. On ju selge, et sel ajal, kui mina õppisin ülikoolis, ei olnud mõeldavgi, et siin saaks õppida hispaania keelt. Ma ei kahetse muidugi sugugi, et ma inglise filoloogiasse läksin. See jäi muidugi passiivseks, sest sel ajal ei liikunud keegi mitte kusagile, me olime täielikult ära lõigatud. Minu keelehuvi oli mind viinud hispaania keele juurde. Hakkasin seda suure tahtmisega ülikooli teisest aastast õppima. Ümbrus oli ääretult soodne. Täies elujõus olid Ariste, Kleis, Hone, Torpats, Ain Kaalep oli ligidal. Väga varakult tekkisid mul Hispaanias kirjanduslike huvidega kirjasõbrad. Keelekolmnurgas kuidas nüüd paigutadagi... hispaania sai mulle kultuurina lähedasemaks. Minu jaoks parimad inglise vaimud on ikkagi romantikud. Muidugi ma teen valikuid, Inglismaa ei ole ju ühesugune.

R. V.: Jaa, Byron. Huvitav on see, et nõukogudeaegses ülikoolis kirjandus oli filoloogia alldistsipliin. Filoloogilised võimalused olid passiivsed. Meie jaoks oli see üks ühte kultuuriruumi ja tervesse kirjandusse.

J. T.: Inglise kultuuris, mis mulle on olnud eriti lähedane, on olnud see teisitimõtlemine,

Veidemann ja Talvet – vanad sõbrad.

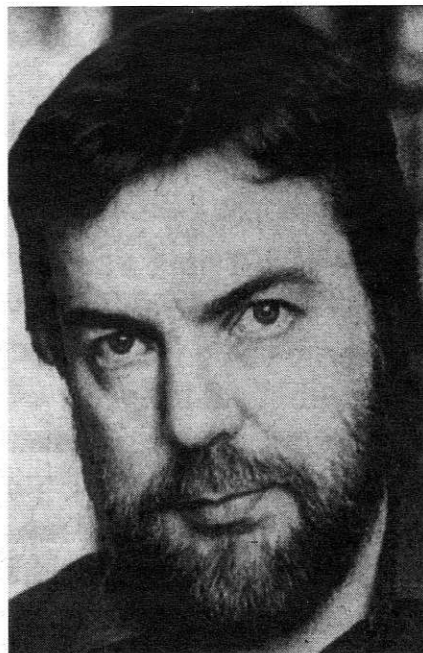
vastuhakk inglise rutiini vastu, mida juba Heine oma reisikirjades kirub. Need on muidugi Byron ja Shelley, varasemast muidugi Shakespeare.

R. V.: Jüri juhatas mind inglise romantikute juurde, siis tuli hispaania ja seekaudu kohe varsti minu kirk eksistentsialism. Siin ma mõnes mõttes lausa kleepisin sulle külge. Sina avastasid näiteks Unamuno ja tõlkisid neid tekste, millest kellelgi polnud tookord õieti aimugi. Siis veel üks huvitav koostegu. Me olime mõlemad ülikooli lehe juures, Jüri enne mind. Jüri Talveti jaoks oli avatud ka luuletõlgete lehekülg. Janu selle hispaania vaimu järele oli üsna suur. Tänu Jüri tõlkijasuutlikkusele nakatas see ka mind.

J. T.: Ega see muidugi nii lihtsalt ei läinud. Ülikooli leht oli võrdlemisi erandlik. See oli ideoloogilise võitluse üks kõrgeaegu. Aga kõik oli selline juhusemäng. Ma oleks ju sama hästi võinud minna kusagile külakolkasse inglise keele õpetajaks. Olid ju suunamised. Ma hakkasin väga varakult tõlkimist üritama. Esimene tõlge ilmus 1970. aasta jaanuari Edasis, see oli Pedro Antonio Alarcóni jutustus. See tõlkimine oli ka tegur, miks kadunud prof. Altoa mind enda järglaseks kutsus. Siis ta juba pakkus mulle tõlkimist XVII sajandi antoloogiasse. Keel ei ole mulle omaette sihiks olnud. Keel on minu jaoks vahend. Paljudele on ta eesmärk. Lingvistid muidugi elavad ainult sellest. Minule on ta vahend erinevate maailmade juurde. Ma õpiks hea meelega ära mõne ida keele, aga enam ei ole nii palju jaksu. Inglise keel oli mul kaua reservis. Aga praegu on see olnud väga tähtis selleks, et meie eesti kultuur ka väljapoole ulatuks. Tõsiasi on see, et inglise keel on praegu suurim maailmakeel ja selle keele kaudu saab eesti kultuuri laiemalt tutvustada. Praegu olen kirjutanud päris palju otse inglise ja hispaania keeles ja nii mõnegi asja tagasi eesti keelde kohandanud. See kõik tähendab kolmekordset tööd ja vaeva, mida ei tunne need, kes on oma suures kultuuris, eriti käib see inglise keele kohta. Saksa on võrdlemisi kõrval. Kulturooloogilises diskursuses on ikkagi Ameerika Ühendriigid ja Prantsusmaa ilma teinud. Ja inglise on vabatahtlikult kõrval juhtivatest diskursustest.

R. V.: Kas su väitekirj, mida sa tegid hispaania kirjandusest... sa tegid seda ju vene keeles?

J. T.: Jaa, need vapid teod on ka seljataga. Sel ajal oli peaaegu võimatu siin midagi teha Lääne-Euroopa kirjanduse alal. Võõrfiloloogia alal sai kraadi kaitsta ainult Moskvast, Leningradis ja Kiievis. Mina läksin ka üsna julgelt Leningradi ja kaitseisin Leningradi ülikooli filoloogia teaduskonna õpetatud nõukogu ees vene keeles selle väitekirja. Minu

töö oli küll klassikalisel teemal, mis ei oleks tohtinud kedagi häirida, sest klassika oli au sees. Aga üks Moskva retsensent pani pahaks, et ma ei olnud tsiteerinud marksismi-leninismi klassikuid. Seetõttu pidi ka Jüri Lotman välja tulema. Leiti, et oleks hea, kui tema kirjutaks mingi arvamuse selle kohta. Lõpuks hakkasid kõik mind üksmeelselt selle Moskva retsensendi ees kaitsma ja minu kaitsmine läks väga edukalt. Ma keskkooli lõpus vene keelt peaaegu üldse ei osanud. Aga kolm aastat Vene kroonut tegi kõnekeele selgeks, pärast sain veel akadeemilist lihvi. Rutiinne vene õpetlaskeel on muidugi üsna primitiivne, isegi, kui kirjutab näiteks Bahtin.

R. V.: Ka mina pidin kaitsma oma väitekirja eesti kriitikast peaaegu vene keeles, kuid lõpuks lepidi kokku, et kaitsmine toimub siiski eesti keeles, kuigi väitekirja, mis mul laual oli, oli venekeelne. Aga see jõudis niisuguse absurdini, et luuletaja August Sanga poeg Joel Sang, kes oli minu kursusekaaslane, kirjutas väitekirja "Eitus eesti keeles" ja selle pidi ta tõlkima vene keelde. Võite kujutleda, milline see välja nägi. Sellega seoses tulebki ühe asi kohe esile. Ma saan aru küll, et aeg ja olukord on täiesti muutunud. Me elasime tookord väga karmides tingimustes. Venestamine 80ndate algul. Siis oli niisugune vene keele imperialism, mis nõudis, et kõik meie publikatsioonid pidid olema vene keeles. Meie tööde väärtust loeti sellega, kui võrd nad olid venekeelses keskkonnas ringlemas. See inglise keele surve kohati jõuab samasse seisus, eriti humanitaarias.

J. T.: See on täiesti analoogne nähtus. Sel ajal suruti seda igasuguste vahenditega peale. See tekitas vastuseisu. Ärksamatel vaimudel tekib alati vastuseis massile. Täpselt samuti on see anglo, eriti angloameerika puhul, mis end peale surub. On palju erinevaid kanaleid, toimub märkamatu äraostmine. Kõik hea ja suur tuleb ainult sealt. Ka suured kirjandusleksikonid. Ma hiljuti sirvisin ühte neist ja vaatasin, kuidas ta on koostatud. Ta on koostatud nii, et pooled autorid on ameerika kirjanikud, sisse on pandud täiesti kolmandajärgulisi autoreid. Samas kõik see, mis on väljaspool, sealt n.-ö. armu poolest võetakse mõni sisse. Loomulikult kirjandusleksikonid ei ole millegi sisulise näitaja, aga nad on ikkagi sümptomid sellest, mis toimub. Maailmas toimub monoloogilisus, samuti globaliseerumise tingimustes ühe keele, ühe kultuuritüübi tugev pealesurumine, ükskõik kui palju ka demokraatiast ei kõnelda. Ma lugesin hiljuti ühte hispaania esseisti ja tema üks mõte oli selline, et Euroopa Liit on näiliselt kõikide keelte ja kultuuride arvestamine. Euroopa Liidu seadused tõlgitakse kõikidesse, ka väikeste maade keeltesse, tegelikult aga selle

kaudu kanaldatakse läänakeskuse monoloogilist mõtet, et see võimalikult laiali läheks.

R. V.: See on väga tähelepanuväärne. Ma tahtsin just rääkida sellest, et sina oled oma tegevusega püüdnud seista selle monoloogilisuse vastu. Üks on ikkagi see Interlitteraria ajakiri, mis tänu sinu entusiasmile on kujunenud dialoogipidamise kohaks ja selle kaudu eesti enda kirjandusuurimine pääseb laiemale foonile. Teiseks on olemas Eesti Võrdleva Kirjandusteaduse Assotsiatsioon ja professor Talvet seda dirigeerib. Aga sellel on üks eelmäng – suur sõprus Ivar Ivaskiga ja ajakiri World Literature Today.

J. T.: Ivar Ivask oli ka üheks suureks ja kaugeks eeskujuks. Ühendriikidest tuleb palju monoloogi, aga muidugi ei saa eitada, et seal on entusiasmikoldeid, rääkimata sellest, et näiteks tänapäeva maailmas luule on võrdlemisi tõrjutud, Ameerika ülikoolides ja kirjastustes see aga toimib. Üks ilusamaid näiteid on see ajakiri, mis algul kandis pealkirja Books Abroad ja mida 27 aastat juhtis meie eesti kirjanik Ivar Ivask. Ajakiri oli muidugi juba enne üldise suuna võtnud, aga Ivar kindlasti andis palju juurde tundlikkust väikerahvaste kultuuride suhtes. Ivari eestvedamisel hakati seal valgustama ka Eestis ilmutat kirjandust. Kaplinski ja teised jõudsid sinna, oli Balti erinumber jne. Muidugi teine asi on see, kas ta alati igale poole jõuab. Kõik on ju enamasti suhteline. Reaalne tunnus on hoopis midagi muud. Mind on ka ühes ja teises paigas avaldatud, aga see ei tähenda, et Hispaania mind n.-ö. tunneks. Paljudes ringkondades teatakse, kuid see ei tähenda, et üldiselt. Igal juhul need katsed on väga tähtsad. Tihti peale see entusiasm sünnib sellistel väikestel piirialadel.

R. V.: Me oleme juba tund aega rääkinud intertekstuaalsusest, mis on olnud üks professor Talveti missioone – ja mis sünnib niisuguses sümboolses kohas nagu Paabel. Tahaksin tulla meie oma eesti keele juurde. Selles oma eesti keeles on minu viimase aja kogemus see, et hakkab ära kaduma pind ühte kõnevõime säilitamiseks. On bürokraatide keel, euroameetrike keel, akadeemilise eliidi keel, kirjanduses on mitu keelt, allkeeled, kõnekeel, siis veel võru keel ja ridamisi teisi keeli, mis kõik on eesti keel. Aga enam ei ole seda dialoogilist suhet nende erinevate eesti keelte vahel.

J. T.: Paraku enamik neid moodsaid diskursusi, mis on tulnud, esindavad seda eraldatuse tendentsi. Võib-olla mingis osas on see ka paratamatu. Kõik on liikuvuses ja tulevad vahele sellised asjad, nagu näiteks see 11. september Ameerikas, mis äkitselt ehmatas ja loob seal täiesti teistsuguse olukorra. On jutt, et rahvuskultuuridel ei ole enam mingit tähendust praeguses maailmas. Seda on kuulda Ameerika poolt, Prantsusmaa poolt, et kõik on juba suur ühtne protsess. Aga me näeme, kuidas Ameerika selles ootamatus olukorras käitub, see on tema piirsituatsioon, kus õhku on vallandunud tohutu rahvuslik patriotism. On tekkinud rassiline ühtsus, angloorassi ühtsus. Võib-olla me oleme selles faasis, kus me läheme maailma. Aga mõne aja pärast tuleme sealt tagasi. Täpselt sama oli Hispaania 1898. aasta põlvkonnaga. Alguses ka mindi välja Euroopasse, Unamuno ja Ortega. Kõik nad tulid jälle tagasi enda juurde, hakkasid hindama iseennast ning Hispaaniat ja selle väärtusi. Aga väljaminek oli ka väga tähtis. Mina arvan, et see rahvuslik identsus ei ole kusagil igaveseks ajaks paika pandud. See on vaba liikumine väljapoole ja sissepoole tagasi. Annaks jumal, et ei tekiks niisugust räiget monoloogi, mis meid täielikult kaotab. Aga kui see juhtub, siis on ta kadunud. Aga niikaua, kui meil veel inimesi on, on lootus, et ta ei kao nii kergesti.

25.IX 2002 kõneldust valinud ja üles kirjutanud

KERLE ARULA

Eesti Kunstnike Liidu volikogu

EKLi president Jaan Elken (paremal) õnnitleb vastset auliiget Arseni Möldrit.

EKLi volikogu koosolek toimus 16. XII 2002 Ku-Ku klubis.

Volikogu kinnitas SA Tallinna Kunstihoone Fond nõukogu esimehe Harry Liivranna tutvustatud Tallinna Kunstihoone, Kunstihoone galerii ja Linnagalerii 2003. aasta näituste plaani. Kunstihoone uus juhataja Reiu Tüür märkis peamise uuendusena ära Kunstihoone internetilehekülje valmimise 2003. aasta jaanuari lõpuks ning kahe kuraatori töölevõtmise peamiselt rahvusvaheliste näituseprojektide edukaks läbiviimiseks.

Jaan Elken tutvustas 10. I 2003 avatava EKLi Hobusepa galerii galeristi Elin Kardi. Konsensuse alusel galerii nõukogu ei määratud, vaid jõuti otsusele, et galerist saab vabad käed galerii imago ja profiili loomisel ning vajadusel konsulteerib volikoguga. EKLi finantsdirektor Kristel Ait tutvustas 2003. aasta eelarve projekti, eelarve võetakse vastu 2003. aasta alguses.

Eesti Kunstnike Liidu uuteks auliikmeteks valiti Edgar Viies, Lehti Viirjoja, Olga Terri, Valde-mar Väli, Salme Raunam, Arseni Mölder, Mari-Liis Küla ning Eldor Renter. Vastavad auaadresid anti auliikmetele üle 20. detsembril Tallinna Kunstihoones pidulikul vastuvõtul. Vastuvõtuga tähistati ka 80 aasta möödumist Eesti Kunstnike Liidu eellase Eesti Kujutavate Kunstnikkude Keskühingu moodustamisest. Vastavaks tähtpäevaks oli Kunstihoone suures saalis eksponeeritud EKKKÜ asutajaliikmete Peet Areni, Paul Burmani, Johannes Greenbergi, August Jansen, Adamson-Ericu, Jaan Koorti jt. loomingu ühepäevane näitus, mille Eesti Kunstimuuseumi kogude baasil koostas Juta Kivimäe. Koosviibimisel presenteeriti ka EKLi 2000. ja 2001. aasta tegemisi kokku võtvat aastaraamatut. Aastaraamatu koostas Liina Siib, kujundas Maris Valk.

PEALELEND

Mida huvitavat töötab uus aasta Tallinna Kunstihoones?

2003. aasta näitusteplaani Tallinna Kunstihoones ja galeriides on kinnitatud. Huvitavaid projekte jagub aastaringelt, tõelise pärlina tuleks kindlasti mainida Rosemarie Trockeli näitust septembris. Jaanuari teisel poolel esitleb Kunstihoone John Smithi suurprojekti "Marko und Kaido", mis esindab Eestit järgmisel Veneetsia biennaalil. Suure saali näitustest võiks mainida veel Analoo TV jätku, Balti meediakunstinäitust "Screensaver" (kuraatorid Hanno Soans ja Anders Härm) veebruaris-märtsis, Taani kaasaegse kunsti näitust "Projekt" juulis, Rael Arteli kureeritud rahvusvahelist ökokunstiprojekti "Roheline Laine" mais ning "Culture 2000" raames oktoobris toimuvat rahvusvahelist autsaiderite näitust (kuraator Sigrid Saarep). Aasta eksootilisim on ilmselt Argentiina kunstnike Lucretia Urbano ja Cecilia Mandrile näitus oktoobris Tallinna Kunstihoone galeriis.

2004. aastast Kunstihoone näituste poliitika pisut muutub. Üha rohkem saab olema Kunstihoone kuraatorite-galeristide poolt otsitud, leitud ja kureeritud projekte. Kindlasti tahaks veelgi suurendada kvaliteetsete välisnäituste osakaalu. Kuraatorite initsiatiivil toimuvate näituste optimaalne maht oleks vähemalt 50 protsenti, ideaalis ligi 70 protsenti kõigist näitustest.

ANDERS HÄRM, kuraator

Briti kultuuriprioriteetidid – XX sajandi muuseumid

Muuseumide elu on rahvusvahelisel tasandil elav ja hoogne. 1980. aastate turismibuumi paiku alanud publiku tung muuseumidesse jätkub. Leidlikud muuseumid on arendanud oma tegevust korraga paljudes suundades. Muuseumid avavad uusi uhkeid hooneid, korraldavad staatuseüritusi, nuputavad vaimukaid programme, uusi kommunikatsiooniviise ja -kanaleid, mis kõik järjest uut publikut ligi tõmbab. Mitte ainult uued muuseumid ei too elevust, uuemisprotsessi on haaratud ka vanad muuseumid.

Madude muuseum. Londoni loodusemuuseumi Darwini kollektsioon avas tänavu oma tohutud kogud külastajatele.

KARIN HALLAS-MURULA

Tänu Briti Nõukogu Londonis korraldatud seminarile "Managing Museums and Galleries of the 21st Century" oli allkirjutanul möödunud aasta novembris nädala jooksul võimalus end Londoni muuseumide uuendustega kurssi viia ning kuulda kommentaare otse neilt, kes need initsieerinud ning ellu viinud – muuseumide direktoritelt ja *manageridelt*.

Seminarile kutsutud olid domineerivalt kunstimuuseumide ja -galeriide esindajad ning ürituse rõhk ka vastavalt selle valdkonna muuseumidel. 30 direktorit, galeristi ning kuraatorit 20 maalt Mehhikost Jaapanini moodustasid geograafiliselt kirju seltskonna, kuid grupp oli erialaselt ühtne, mis tagas kollektse üksteisemõistmise.

Uue kunsti paigad Inglismaal

Inglismaal muidugi on, millega kunsti eksponeerimise osas uhkustada: uus Tate Modern (avati 2000, mõlemal aastal käinud 6 miljonit külastajat) ning tulius kunstivabrik Baltic alla 100 000 elanikuga linnas Gatesheadis (13. VII 2002 südaööl), aga ka British Museumi uuenenud maja ning Victoria & Alberti muuseumi sajandiprojekt – 2001. aasta novembris avatud New British Galleries, mille renoveerimine kestis viis aastat ning läks maksma 31 miljonit naela. Õppida oli ka erakordselt publikumenukatelt teadusmuuseumidelt: loodusemuuseumi Darwini keskusest, mis avas uue maja 30. IX 2002, kuid mis juba 50 000 külastajat on kogunud, ning Teadusmuuseumi uuenenud ekspositsioonilt ja ettevõtmistest *à la* James Bondi näitus, Victoria-aegse sanitaartehnika väljapanek või uut suhtumist näitavad aktuaalsete teemade (hetkel gripibatsillid & antibiootikumid, videoekraanidega mobiilid jms.) interaktiivne galerii ning "Muuseumi öö" projekt. Viimane pole selline, nagu meil Rotermannis tehtud, vaid on mõeldud eeskätt 8 – 11aastastele lastele, kes tulevadki muuseumi lausa magama – galeriiretked ja *workshopid* (nagu neid tehakse Heureka tüüpi teaduskeskustes) kestavad südaööni ning jätkuvad hommikul – niisiis tõeline oma toidukoti ja ööbimisega ekskursioon, ainult et mitte telgis ja linnast väljas, vaid muuseumisaalis Londoni südalinna keset suurimat linnamelu. Ei maksa lisadagi, kui populaarne see muuseumi ööekskursioon laste seas on. Eriti atraktiivne olevat see just koolilastele väljastpoolt Londonit. Jäägu siinko-

hal rääkimata kuraatori kommentaarid – loomulikult on see korraldajalt äärmiselt suurt energiat nõudev ettevõtmine.

Raha, raha, raha

Briti Nõukogu seminari iga päev viis erinevasse muuseumi, kogu üritus oli hästi balansseeritud mitmekesine: seminarid-arutelud vaheldusid ekspositsioonide vaatamisega. Victoria & Alberti muuseumi uues Briti galeriis on rõhk pandud detailselt hästi läbi mõeldud suhtlemisele mitte ainult eri tasandiga, vaid ka eri tüüpi külastajatega (mõtledajad, kuulajad, ise-teha-tahtjad jt., viimastele on kokkupanemiseks barokseid pildiraame, selgapanemiseks korsetiga seelikuid, nuputamiseks viktoriine, näppimiseks arvuteid jm.). Eeskujulik on puuetega inimeste teenindamine (tekstid on tahvlitel ka pimedate kirjas jm.).

British Muuseumi *marketingi* direktor Carol Homden rääkis efektist, mille tekitas Sir Norman Fosteri projekteeritud kuppellaega suure sisefuajee (Great Court) avamine 2000. aasta detsembris. Uue fantastilise ruumimõjuga fuajee kaasnes ka kogu muuseumi uus imagoloogia. British Museum on maailma vanimaid (1753) ning traditsioonid olid siin au sees, mistõttu muudatused ei tulnud kergelt. Muuseumis mullu toimunud töötajate streigist Carol Homden siiski ei rääkinud ja nii jäigi uuenduste tegelik hind teadmata. Arvata võib, et küsimus oli nii nagu ikka rahas. (Seminariga samal nädalal toimus Inglismaal tuletõrjajate suurstreik, kes nõudsid 40 protsenti palgatõusu ning kelle tõttu valitses Londoni metrooliikluses kaos). Lausa lust oli kuulda, et ka Briti Muuseumi *marketingi* direktor, kel käsutada meie mõistes hiidsuur eelarve, alustab teemat lausega: "Raha on meil neetult vähe".

Tate Modernis (arhitektide Herzog & de Meuroni hästi projekteeritud kolme klaasseinaga ruumis katusel) kuulasime Tate'i asedirektori Alex Beardi ning Balticu kunstikeskuse direktori, rootslase Sune Nordgreni ettekandeid. Tate võis kiidelda külastajate massiga, mis on jõudnud 6 miljoni inimeseni aastas (ja kõiki neid kisub moodsa kunsti poole, mis meil nii põlatud!). Sune Nordgren rääkis uue maja avamise taktikast: Baltic (seos Baltikumiga on olemas ning vana nimi säilitati) avati ammu enne ametlikku valmimist: tuhanded inimesed tulid lihtsalt vana tehasehoonet

vaatama (tänu oskuslikule reklaamile muidugi), kui seal veel midagi sees polnudki. Seejärel kutsus Nordgren maailmas praegu hästi populaarse Anish Kapoori, kes tegi tühja majja punase hiidskulptuuri (üks Anish Kapoori töö on praegu ka Tate'is ning võtab enda alla kogu endise jõujaama tohutu fuajee). Tahtmatult mõtled, et milleks muuseumidesse veel kunsti või muud näitamist vaja on, kui tuhanded tormavad kohale ka tühja majja vaatama. Mis puudutab levinud arvamust Guggenheimi peadpööravast edust Bilbao, siis olgu öeldud, et muuseumide seltskonnas seda hea muuseumi näiteks ei peeta: tegu on pigem ärilise kultuuriekspansiooni ning staararhitekti arhitektuurilise *performance*ga.

Jõuliselt uuenduslik Darwini keskus

Kogu seminari võimsamaid muljeid pakkus Londoni loodusemuuseum (National History Museum) Darwini keskuse uus maja. See on muuseum-labor, kus hoitakse kõike elavat ja mitte elavat planeedilt Maa ja Kuu. Populaarseim koht ses muuseumis on nn. piirituse fond: piirituslahusega purkides ja pudelites hoitakse organismide preparaate, mida on kogutud alates XVIII sajandist (varasemaid tõi legendaarne kapten Cook oma ekspeditsioonidelt 1768) – kokku 22 miljonit liiki. Üldse on selles maailma ühes suurimas muuseumis 70 miljonit säilitkut. Muuseumis töötab 350 uurijat ning nende töökabinetid on sisustatud laboritena. Ka külastajatele antakse piiritusefondi sisenemisel valged kitlid selga. Pilt, mis avaneb jahedates piiritusevannidega ruumides, võtab jalad nõrgaks: riulite kaupa on siin purkides molluskeid, parasiite, fossiile, kalu ja süvamereelukaid, konni ja madusid. Ei mäleta, millal viimati kusagil muuseumis nii jõulise elamuse sain. Minu ettekujutus inimkonna loomupärasest püüdest maailma korradada, uurida ja säilitada ning arusaam muuseumide rollist kõiges selles avarus määratult. Kõige vapustavam, et just see määratute kogudega teaduslik muuseum on kartmatult oma õrnade eksponaatidega fondid kõigile külastajatele avanud. 2007. aastal peaks valmima Darwini keskuse teine hoone, mis avab vaatajatele 28 miljoni putuka ning kuuemiljonilise herbariumi. 65 miljonit naela on summa, mis tuleb muuseumil endal uue hoone ehitamiseks muretseda, lisaks riigi ja National Lottery rahadele.

National Lottery oli maagiline sõnapaar, mis kordus pea kõikide direktorite sõnavõttudes, seda nii heas (kellele siis ei meeldiks raha saada) kui mitte nii heas valguses. National Lottery eraldab raha uutele "seksikatele" projektidele, ei taha aga midagi teada nende käigushoidmise kuludest. Muuseumide elus on aga stabiilsus teatavasti eluliselt oluline, kui tahes kalleid vettehüppeid siin ajuti ka ei sooritataks.

Tänu loteriile ning kultuuripoliitilisele otsusele pääseb Inglismaa muuseumidesse tasuta (maksavad ainult ajutised näitused), millise traditsiooni taastamine tõstis muuseumide külastatavust 20 – 60 protsenti. Mõnigi turist on Eestisse naasnud nõudmisega, et ka meil muuseumidesse tasuta saaks. Tasuta lõunaid muidugi pole. Meie loovisikuid ning erasektorit soosiv. Kultuurkapital ei taha Eesti muuseumidest enamasti midagi teada. Ka kunstimuuseumi ehituse rahasüst ei aita millegagi teisi muuseumi (pigem sunnib kokku tõmbama), riigipoolne finantseerimine aga on sama juba aastaid, mis tähendab pidevat tagasimekut. Nii olemegi seisus, kus Eesti muuseumides kirjutatakse ainult uhkeid arengukavasid, välismaal muuseumides käijad aga ei suuda mõista, miks küll Eesti muuseumides midagi sellist ei näe, mida võõrsil sätasilmil imetletakse.

KARIN HALLAS-MURULA

Õunapuu ja Laimre "jõulud" Rakveres

Marko Laimre alati kõike sööva Nässuna.
KALEV LILLEORG / SL ÕHTULEHE ARHIIV

Vahetult enne jõule avas Ervin Õunapuu Rakvere Kesklinna galeris oma näituse "Kohtumised ajas. Sünnipäev". Muidugi oleks liiast arvata, et Õunapuule jõulud kuigi palju tähendavad. Oma hiljutises intervjuus Kultuuris ja Elus (4, 2002) räägib ta sellest pikemalt. Tema nägemuses on jõulud "... suur kohustuslik mäng, mis on aastatega muutunud järjest jaburamaks. Ja siiralt on kahju inimestest, kes detsembri saabudes kaotavad reaalsustaju: neist saavad olude sunnil (massipsühhoos) manipuleeritavad tegelased tsirkuses".

Nii seisabki galeris keskel kohal rohelisest murust ümbritsetuna kirik. Tegelikult küll Valede Tempel, millest kostavad kõikvõimalike loomade häälsustega põimitud härdad jõululaulud. (Õunapuu: "Valede Templi seinte vahel sisendavad nn. kirikuõpetajad ebainimlikku suhtumist naisesse, absurdseid eelarvamusi, usku kõikvõimalikesse kuraditesse ja kiusajatesse, jumpslikku müstitsismi, kohutavaid karistusi peale surma ja laipade elluärkamist; üleüldist usaldamatust, kahtlustamismaaniat ja julmust, alandlikku lõmitamist ebamaiste olendite ees ja haletsevat suhtumist mitteusklikele kui vaimsetesse invaliididesse".) Templi taga seinal on krutsifiks, millele on kinnitatud väikene tahvel, millel traditsiooniliste tähtede I.N.R.I. asemel küsimusega "Kes?". Tõesti kes? Meie kultuuri kontekstis on selline küsimus kindla teadmise pilav eitus.

Kusagilt kandist on see Õunapuu näitus üsna literatuurne: siin on palju raamistatud tekste, mis edastavad kunstniku üheselt mõistetavat suhtumist kristlikusse kirikusse. Samuti võiks vaadata seda näitust kui

omamoodi visuaalset jätku ja variatsiooni ta viimasele raamatule "Mõök". Sellest raamatust, arvan, on võimalik kaudselt leida ka Õunapuu ateismi juuri.

Õunapuu sõnum on lihtne ja selge: temale pole jõule ollagi, need on nii ajast ja arust, kui üldse olla saab. Tema kreedo on: "Mina usun oma ema, oma isa, oma lapsi, oma naist. Ma armastan oma perekonda ja isamaad, ma armastan oma tööd. Ja minu elus ei ole mitte mingisugust jumalat. Kui, siis on jumal minu abikaasa." Ja millisesse teoloogilisse dispuuti sa sellise inimesega astud? Siin pole midagi rääkida!

Aga vaatamata sellele on ka Õunapuu jätkuvalt jõuludega seotud, sest nende kõikehaaravat kommertsiaalset ulatust ei õnnestu siinkandis küll kellelgi vältida. Selle tunnistuseks on muidugi ka see näitus, mille avas oma perfektse *performance*iga "Nässu sööb alati kõik ilusasti ära" Marko Laimre. See oli tal omaette jõuluruumi loomine Õunapuu näituse sees. Laimre transformeerus koeraks Nässu, kes sõi purustades jõulukuuse ehteid. Seda, mida Nässu sealjuures ise nägi, võisid avamisel olnud näha televiisori ekraanilt. Nagu tavaks, anti jõuluõhtul taludes ka loomadele leiba... Laimre nägemuses oli ta Nässu kõrvutatav tänapäeva inimesega: "See ei pruugi enam leib olla, mida me sööme, vaid täiesti tühine, mõttetu sära".

Laimre, kes, nagu ta ise ütleb, "pole nii võitlev ateist nagu Ervin", tahab, et igaühel oleks võimalus ise otsustada, kuidas asju vaadata. Sellised olid siis seekordsed jõulud Rakveres.

TEET VEISPAK

Eredamaid helielamusi Helsingi "Avanto"lt

Helsingi meediakunsti festival 21. – 24. XI. 2002.

"Avanto" näol on tegemist pea ainsa tõsiselt võetava ning põhjalikult komponeeritud uue meedia kunsti üritusega meie naabruskonnas. Juba kolmandat järjekorranumbrit kandev festival defineerib ennast küll eksperimentaalse muusika ja liikuva pildi sündmusena, kuid selle põhitähelepanu on ikkagi koondunud helile ja sellega manipuleerimise kõikvõimalikele aspektidele – laias laastus võiks nähtukulud määratleda kuhugi *sound art*, eksperimentaalse muusika, klubiürituste ja *performance* valda ja vahele.

Tänavuse "Avanto" programmi iseloomustas läbimõeldus ning lai ajaline ja geograafiline haare. Taas toodi orbiidile soome elektroonilise muusika pioneeri Erkki Kurenniemi helitööd ning inglanna Lis Rhodesi omas ajas eksklusiivne ja uuenduslik videolooming. Samas andsid etendusi ka Pan Sonic ja Semiconductor, klubiõhtuid täitsid hulk DJsid ja VJs, esinejate partii varieerus Helsingist Montrealini ja Londonist Moskvan. Kogu festivali külastades moodustus lõpuks mitmedimensiooniline üldpilt kaasaegsest helikäsitlusest, *sound*ist kunstis ja muusikas üldse.

"Avanto" on friiklik helikunstiüritus, mida publik hoomab kõrvatroppides. Kaasaegne profaanne, elektrooniliselt modifitseeritud

muusika, mis vastandub lähenemisviisid helile kui ehitusmaterjalile teravalt klassikalise muusikaga (sh. ka *contemporary classics*ga), tegeleb eelkõige heli kui füüsilise fenomeni, kus manipuleerimiseks on vajalik selge teadmine asjade korrapärasest, mitte perfektne pillimänguuskus. Heli kontseptuaalsete omaduste rõhutamine, (lainepeiklus, interfents, heli visualiseerimine, *soundscape*) iseloomustaski "Avanto" programmi.

Vaevu kuuldavahelid

Heli kontseptuaalse kvaliteediga tegeles oma laivil Briti loominguiline kollektiiv Semiconductor, kes tegi heli- ja pildi *performance*ite seeria, kus heli genereeris vastavalt oma iseloomule animatsiooni. Vahest kõige paremini tabas märki ja andis hea tunde oma ideelise resonantsiga *performance* "Earthquake films", kus maavärinast tekkivaid maalihkeid kõrvutati helilainetega, mis mõlemad võivad teatud volüümi korral olla purustava jõuga.

Elektroonilise muusika esituste puhul näis läbivaks teemaks olevat ruumi problemaatika. Franz Pomassli heliinstallatsioon Muu galeris ei kujutanud midagi vaatamisväärselt: ühele konkreetsele sagedusele reguleeritud lakka-matu heli voogas valgustamata galerisse ning heli ja selle refleksioonide põhjal võis järgi

aimata ruumi. Kunstnik oli galerisse tekitanud *soundscape*i, millest pikkamisi joonistus ruumi iseloom; heli abil on võimalik ruumis orienteeruda ning sel moel ka teoses osaleda. Muu galeris said tajutavaks heli need omadused, mida meie kõrv igapäevases elus enese ümber registreerida ei suuda või millele tähelepanu ei pööra.

Osa esinejaid kaldus oma helikasutusstrateegialt kehakunsti valda: nende esinemiste keskmes on inimese valulävel balansseerimine ning minimaalse iseloomu ja maksimaalse volüümi kaudu füüsilise kogemuse pakkumine. Heli kogemust võimendas veelgi *performance*ite valgus- ja pildikasutus. Üheks selliseks esinejaks oli CM von Hausswolff Rootsi, kelle helietenduse ainus tegelane oli astmeliselt tugevnev organiseeritud müramäng, mille tekitatud füüsilise valuga kõrv visalt, kuid kindlalt kohanes ja harjus. Etendust valgustasid tumepunased võimsad prožektorid, mis olid publikule otse näkku suunatud, ning mõjusid ühtaegu ebamugavalt ja mõnusalt soojendavalt. *Performance*ei lõppu polnud enam kuulata tarvis ja võimalikki, kuna heli muutus otseselt kogu füüsisega tajutavaks kogemuseks. Kontserdil oli füüsiline efekt: see kujunes kuulaja keha taluvuse piiride treeninguks ning oma organismi jälgimise protses-

siks olukorras, kus seda pommitavad tohutult intensiivsed helilained.

Festivalil oli ka väike meediaarheoloogiline ambitsioon – kaevata välja ja esitada taas *experimental electro* varajasi progressiivseid palu ning tekitada sellega analoogesteetika nõstalgat.

Üks meediakunsti ajaloo seisukohalt huvitavamaid programme oli Lis Rhodesi retrospektiiv. Tema 1970ndatel loodud 16mm filmi keskmes on tõlkimise ime: kuidas visualiseerub heli filmilindil? Helilaine, lainepeiklus, võnge ja vibratsioon ning sellest genereeritud pildid ongi video sisuks. Rhodes haakub tugevalt *Anemic kino* traditsiooniga, kus Marcel Duchamp eksperimenteeris esmakordselt nn. optiliste masinatega. Omamoodi kõnnivad Rhodesi videod op- ja kineetilise kunsti järeilained, tema filmide peategelane on heli, mida saab pildikangas ja muustrimaastik, konkreetsete visuaalsete omadustega nähtus. Ei puudu ka heli ja pildi konkreetne suhe ja rollijaotus, mille kunstnik on kindlakäeliselt paika pannud.

Kaasaegse kunsti puhul on vaat et kohustuslik rääkida tähendusest. Kuidas läheneda nii füüsiliselt nüansseeritud nähtustele nagu *light*, *food* või *art of smell* nii, et tähendust ei puudutaks?

RAEL ARTEL

PEALELEND

Selle aasta suvi kulgeb taas Veneetsia biennaali tähe all. Eesti esinejad valiti välja 19. detsembril. Kuidas tänavune konkurss oli?

Täna on teada, et Veneetsia viiekümnen-dal kunstibiennaalil esindavad Eestit Marko Mäetamm ja Kaido Ole, kelle ühine *alter ego* kannab võõramaist nime John Smith. Projekti "Marko ja Kaido" kuraator on Anders Härm. 50. biennaali üldteema on "Unistused ja konfliktid", Marko ja Kaido unistus on end lahti rebida provintsist, saada maailmako-danikuks, samastada end väärtustega, mis nende jaoks seda tähistavad, kuid topeilmän-gude tuhinas märkavad nad, et on valinud selleks kõige standardsema ja identiteeditu-ma võimaluse. Selline on Eesti unistuse lugu Veneetsias, täis vaimukat (enese)irooniat ja

kõrgprofessionaalset pilootaži vahendite valikus.

Seekordne konkurss, kuhu laekus 13 ettepanekut, oli märgatavalt professionaalsem ja huvitavam eelmistest.

Žüriisse, kuhu demokraatia rangeimate reeglite järgi on kutsutud (ja saadetud) esin-dajad olulisematest kunstiinstituutidest, kuulusid Sirje Helme, Eha Komissarov, Tiit Talvistu, Jaan Toomik, Andres Kurg, Jaan Elken ja Hanno Soans. Polnud kerge otsust teha mitme tasavärgise ettepaneku vahel. Vahepeal mõeldi juba otsustamine edasi lüka-ta ja pisut lisaaega võtta, et aga tähtaeg (1. veebruar kõikide materjalide saatmiseks) on nii ligidal, sellist võimalust endale lubada ei saanud. Suur tänu kõigile osavõtjatele. Olen

kindel, et ükski hea töö ega idee kasutamata ei jää.

Kuuldavasti muutus meie ekspositsiooni paik.

Kas on teada, kus siis Eesti kunsti näha võib?

Millisel pinnal Eesti ekspositsioon avatakse, on veel ebaselge. Pakkumisi on mitmeid, ka samasse lossi, mille alumise korruse pinnad kaotasime. Tänavate rägastikus laialipillu-tatud rahvusekspositsioonide puhul võib tihti kaotajaks jääda väga hea näitus, kui seda lihtsalt üles ei leita. Olen isegi paaniliselt kaardi järgi näitusi otsinud ja lõpuks käega löönud. Seega on oluline, et läheduses oleks ka teisi, soovitatavalt traditsiooniliselt huvi pakkuvaid maid. Ringijooksja motivatsioon peab tugev olema. Palazzo Grassi lähedal oleksime peaaegu kõrvuti Sloveeniaga (suure-

pärane naabus, aga kõrged vahendajahin-nad), Palazzo Levis Šotimaa ja Singapuriga (kerge leida, sobivad hinnad, halb eksposi-tsoonipind), Arsenale lähedal linnavalitsuse pakutavatele ruumidele konkureerib umbes 35 maad! Jne. Eesti poolt tekitatud lärm, kõikide sõprade ja kaaskanna-tajate hõivamine on igatahes pakkumisi oluliselt suurendanud. Otsus tuleb teha kõige lähemal ajal, alles seejärel saab projekti täp-sustama hakata.

SIRJE HELME, žürii esimees

FILMIMAAILM

Soomes oli hea kinoaasta

Äsja avalikustatud statistika põhjal otsustades oli lõppenud aasta meie põhjanaabrite kinoelus üle pika aja edukaim. Soomlased käisid viimati nõnda sageli kinos 1983. aastal. Mullu kogunes pileti ostnud filmihuvilisi umbkaudu 7,7 miljonit. Neist kodumaiseid ekraaniteoseid ("Mees ilma minevikuta", "Üheot-sapilet Mombasasse", "Rölili ja metshaldjas", "Mina ja Morrison" ja mitmed teised) vaatas 1,3 miljonit inimest ehk ühtekokku 17 protsenti kinokülastajast. Säärase tulemuseni pole sealmaal enam ammu jõutud.

"Kabaree" tegijate uus menuk

Jõulude ajal esilinastus kuulsa "Kabaree" loojate John Kanderi, Fred Ebbe ja Bob Fosse'i omaaegse menumuusikali "Chicago" suure-eelarveline kinoversioon. Muusikafilmi juba näinute hinnangul on tulemus igati tubli saavutus. Küll on nurisetud selle üle, et Billy Flynn'i keskne meespeaosa oli usaldatud näitlejale Richard Gere'ile, kellel tuleb üpris palju laulda ja tantsida. Samas ei oldud päriselt rahul ka Gere'i kaasamisega Coppola gangsterimuusikali "Cotton Club". Kiidusõnadega ei olda kitsid Billy filmipartnerite Catherine Zeta-Jonesi (Velma) ja Renee Zellwegeri (Roxie Hart) puhul, kellele ennustati peatseid sama tugevaid rolle. Seni on domineerimas arvamus, et "Chicagot" ei maksaks siiski võrrelda "Kabaree" (pole samavõrd tugev stsenaarium) ega "Heliseva muusikaga" (pole nii meeldejääv muusika). Visuaalse külje pealt olevat uudisfilm "Moulin Rouge'ist" aga kindlalt uhkemalt teostatud.

Catherine Zeta-Jones (Velma) "Chicagos".

Banderasest bandiitide pealik?

Kuuldavasti ei suhtu mehhiklased kuigi heasoovlikult Hollywoodi filmiprodutsentide kavatsusse usaldada nende legendaarse rahvuskangelase Pancho Villa roll hispaanlasele Antonio Banderasele. Telekompanii HBO (kes on tootnud ka menuseriaalid "Sopranod" ja "Oz") idee vastu poleks ehk iseenesest ju midagi. Teatavasti oli aastail 1910 – 1917 toimunud rahvarevolutsiooni üks juhtfigureid Pancho Villa äge Hispaania- ja Ameerika-vastane. Ilmselt poleks kellelgi suuremat ütlemist, kui Panchot kehastaks mõni mehhiklane. Usaldati ju Salma Hayekile kunstnik Frida Kahlo kehastamine samuti Hollywoodi rahadega valminud eluloofilmis.

Suri George Roy Hill

Ameeriklane George Roy Hill lavastas oma esimese filmi peaaegu 40aastasena. Veteranlavastaja filmograafias on kokku 14 täispikka ekraanilugu. Neist on kindlasti aukoht novaatorlikul vesternil "Butch Cassidy ja Sundance Kid" (1969) ja kelmikomöödial "Tüssamine" ("The Sting", 1973). Mõlemas nähti keske tandemina toonaseid ekraanikuulsusi Paul Newmanit ja Robert Redfordi. Vesternis Sundance'i kehastanud Redfordist sai aastaid hiljem maineka Sundance'i sõltumatute filmide festivali algataja ja kuraator. George Roy Hilli loomingus leidub veel üks märkimisväärne saavutus – Kurt Vonneguti bestselleri ainetel vändatud fantaasiafilm "Tapamaja, korpus viis" (1972), mis pälvis Cannes'is žürii eriauhinna. Eluõhtul Parkinsoni tõve all kannatanud filmiveteran suri 27. detsembril New Yorgis 81aastasena.

AARE ERMEL

Vaene Leida

Dokumentaalfilm "Leida lugu".
Režissöör ja produtsent Jüri Sillart. OÜ Kairiin, 2002, 63 min.

Mäletan üht daami Tallinna kesklinnas, juba 1977. aastast, mil Loomingus tööle asusin. Tal olid isesugused suured läikivad ja väljendusrikkad silmad ja kuigi ta heatahtlikul näol püsis pidevalt justkui lõpetamata naeratus, tekitas niihästi tema vanamoeliselt rangeloikeline riietus, soeng kui ka kogu hoiak isesugust kõhedust. Ma olin kaua aega veendunud, et see on keegi endine (sest miks ta muidu tänaval kõnib?) tähtis naisparteilane või muidu võimukandja, nagu neid tollal ikka ette tuli – Meta Jangolenko-Vannasest alates ja Elsa Gretškinaga lõpetades. Alles hulk aega hiljem sain teada, et see on filmirežissöör Leida Laius.

Niisiis on Jüri Sillartil valminud järjekordne portreefilm oma kolleegist. Algul vaatad, mis jama see on? Kas tõesti on Sillart nii alla käinud, et on valinud kõige trafaretsema skeemi, kus kolleegide, sõbrannade ja teiste intervjuuvormis mälestused vahelduvad filmikatketega asjaosalise enda tähtsamatest töödest? Ja siis veel näed, et seesama skeemike ei ole siin "lihtsalt", meeleolultsevalt, vaid "keeruliselt" ja suurte pretensioonidega. Sillart on hakanud ehitama sildu kunstniku loominguga ja tema eraelu vahel, tahtnud esimest vahetult teisest tuletada. Nii on ta astunud positiivistlik-biograafilise meetodi tee, mis on üldjuhul üks libedamaid. Aga mitte alati! Paistab, et Laiuse puhul on just see lähenemine asjakohane, kuna on tegemist juhtumiga, kus eelmained seos on erandlikult tugev.

Samm-sammult ja talle omasel pealetükkimatu kombel tõestab Sillart, et kogu Leida Laiuse looming kujutas endast Naise soorollide, mitmesuguste mudelite ja valikute läbimängimist eeskätt eesti kirjandusklassika najal. Need seitsme filmi on naiskõnitsimise läbi elu enese. Ja et see Naine (olgu ta nimi Mari või Tiina või Minna või keegi neljas) on Leida Laius ise, kas siis rohkem teadlikult või alateadlikult. Ja et sellega, mis temaga juhtus varases nooruses, tegeleb ta kogu järgneva pool sajandit kunstivormis.

Laiuse filmide problemaatika haarab Naise teemat laialt. Alates üldisemast emantsipeeritusest ja õigusest korraldada oma elu kuni õiguseni otsustada, mida naine kitsamalt oma n.-õ. sooluga peale hakkab. Viimane omakorda puudutab nii elukaaslase valikut kui seksu-mist meeste ellu oma isiklikke huve silmas pidades. Mis neid filme aga kammertonina läbib, on kahtlus, kas lasteta naine on n.-õ. täisväärtuslik või mitte. Laius on tundnud pidevalt vajadust tõestada, et jah, on, samas aga näib üha enam kõhklevat.

Jääb mulje, et Leida Laius on olnud endaga silmanähtavalt kimpus, ses mõttes, et ta on mõistusega ennast saatuse ees õigeks tunnistanud, aga ometi miski sisimas närib teda.

Miks ma ütlen, et jääb? Sest see on ikkagi välispidine hinnang ja kes see inimese sisse näeb. Siin puutume kokku põhimõttelise probleemiga.

Kas looming on alati kompensatoorne? Kas me võime Leida Laiuse juhtumit paigutada selle üldisema mudeli alla, mil kunstnikul on olnud midagi viga, kas füüsiline puue või vaimne puntrasolek, ja sellest on võrsunud suur osa tema loomingust. Isegi juhul, kui me väliselt midagi ei näe, on ometi tegemist mingi salajase ja väga veidra haruldase kompleksiga? Või nagu ütles Strindberg skisofreenia kohta, et talumehele on see hukatuseks, aga poeet võib selle pealt teenida?

Võime spekuloida, kas Leida Laiusest oleks saanud kunstiinimene ja režissöör ka ilma nende dramaatiliste eraeluliste sündmusteta 1945. aastal. Või on see ainult

meeste ja triviaalselt mõtleivate naiste luul? Sest kas pole maailmas piisavalt näiteid, kus silmapaistvatel naistel on tekkinud traagiline vastuolu oma ema ja abikaasa rolli ja muu eneseteostuse vahel? Nad ei ole suutnud neid lepitada, kuigi olid olemas lapsed, mõistev mees ja ka materiaalne infrastruktuur perekonnaval. Õnnetud on olnud niihästi lastega kui lasteta naiskunstnikud. Ilmselt sagedamini kui mehed.

Tõde on vahepeal. Inimesel on palju rolle ja kuigi mõni neist (antud juhul selle puudumine) võib mõnel perioodil väga tähtsaks saada, ei ole ükski neist nii võimas, et inimest täielikult määratleda. Liia toimub vaimuiniimese peas alati ka sõltumatu iselu, mis ei ole millegi konkreetse jätk ega peegeldus, ning see iselu on võimeline kompenseerima puudujääke muudes eluvaldkondades. Nii et eraelu ei selgi-ta kõike.

"Leida lugu" ei ole konventsionaalne film, nagu seda pole ka Sillarti eelmised. Kasvõi selles mõttes, et kui enamasti räägitakse mälestusfilmides kadunukestest head, siis siin ollakse ka üsna kriitiline. Siin toimub kohati päris kohutav mõistmine, milles mõned tunnistajad püüavad asjaosalist õigustada, aga teised jälle ütlevad, et jah, oli tõesti "sihuke". Mõned proud veeretavad siivselt sõnu suus nagu kuuma kartulit, kuni lõpuks keegi ütleb välja "hirmsa" fakti: oli rase! Jääb mulje, et hoopis nad ise elavad praegu tolles tabudest küllastunud eelarvamuslikus ajastus.

Imelik, et just need naised, kes Laiust meenutades on suhteliselt karmid, on ka ise parajad juurikad, nagu Klenskaja ja Mihkelson.

Kõigil tunnistajatel pole erilist öelda. Näiteks Elle Eha õhkamisi ja silmapööritusi on suures koguses ikka raske taluda. Riskin olla vanamoodne, aga näiteks

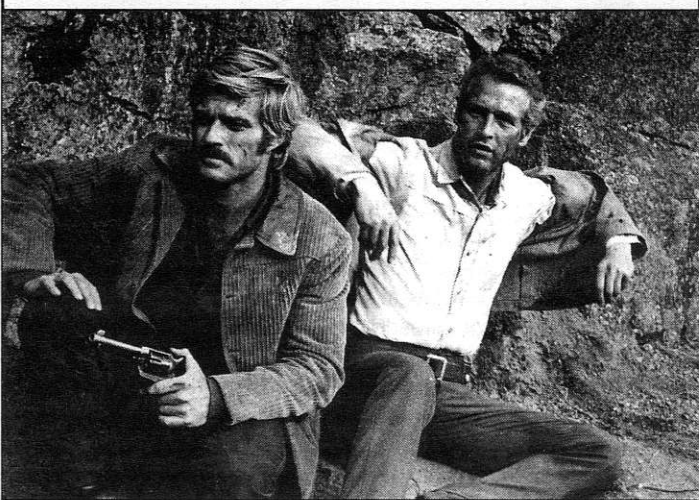
Arvo Iho ja mõnegi teise kommentaarid ei ole saajaprot-sendiliselt džentelmenlikud. Või pole seda Sillart, kes nad filmi alles jättis? Üldse on mõnes episoodis tunda kinorahva musta pesu pesemise solinat. Aga olen tänulik, sest eks seegi ole ajalugu.

Mis elu see siis oli? Ma ei tea, miks, aga mulle meenus kohe Anna Haava. Vist kunstinaise pika üksildase saatuse mõttes. Haavast jääb ikka veidi melanchoolne tunne hinge. Ometi on ta loomingus ka palju helget luulet ja huumoritki.

Kui jätta kõrvale Leida Laiuse elu pärisots, mil ta pidi loteriipileteid levitama, elas ta vist ikkagi õnneliku elu, sest sai tegelda sellega, mida tahtis. Ometi pidin pärast intervjuude kadalippu endamisi õhkama "Vaene Leida!". Ei tea, kas see sobinuks filmi pealkirjaks?

Sillarti portreefilmide edu põhineb sellel, et ta sõnandab läheneda igale oma objektile vastavalt tolle rängale omapärale. Enamasti on see seotud eraeluga ja seega väga delikaatne. Lihtne öelda, aga keeruline teha ja lubatud vähestele. Igatahes Leida Laiusega filmis kohtudes saab nüüd temast pildi ka too, kes temaga eluajal sõnagi ei vahetanud.

MIHKEL MUTT

Robert Redford ja Paul Newman tagaetavatena vesternis "Butch Cassidy ja Sundance Kid".

EESTI KULTUURKAPITALI AASTAPREEMIAD 2002

à 80 000 krooni

Aleksander Suuman, luulekogu "Tondihobu tõugud vetikatega"

Arvo Pärt, kõrgete muusikaliste väärtuste loomine ja eesti muusika maine tugevdamine maailmas

Edgar Viies, eesti skulptuuri vormikeele radikaalne uuendamine 70ndatel, retrospektiiv "Avamäng" Rotermanni soolalaos

Eesti arhitektuuripoliitika töögrupp (Andres Alver, Liina Gailand, Veljo Kaasik, Krista Kodres, Margus Koot, Tõnu Laigu, Jüri Lass, Heldur Meerits, Urmas Muru, Ebe Nõmberg, Andres Põime, Meeli Truu, Kalle Vellevoog), algatus ehitatud keskkonna väärtustamiseks ja defineerimiseks riiklikul tasemel

Marko Raat, Arko Okk, Mait Malmsten, mängufilm "Agent Sinikael"

Adolf Šapiro, lavastus "Isad ja pojad" Tallinna Linnateatris ja panus eesti teatrikultuuri

Hirvo Surva, 2002. aasta IX noorte laulupeo kunstiline juht

Martin Kutman, pikaajaline tulemuslik spordipedagoogiline tegevus ning edukas treeneritöö 2002. aastal

EESTI KULTUURKAPITAL

AASTAPREEMIAD 2002

Rahva- ja hõrgutisterohkel võoruspeol 30. detsembril Rüütelkonna hoones andis Eesti Kultuurkapital pidulikult üle oma aastapreemiad. Neist, kes said kohale tulla ja ka saali mahtusid, jäid pildile Andres Mustonen, Eino Tamberg, Sulev Iva, Adolf Šapiro, Edgar Viies, Martin Kutman, Marko Raat, Mait Malmsten ja Arko Okk.

PIIA RUBER

HELIKUNSTI SIHTKAPITALI AASTAPREEMIAD

à 25 000 krooni

Paavo Järvi, silmapaistvad eesti muusika esitused välismaal

Eino Tamberg, lavateos "Peeglimängud"

Jaan Rääts, teosed "Kontsert viiele", "Etüüdid kolmele kitarrile" ja "Pealkirjata pala nr. 4"

Riho Sibul, loova muusikalise tegevuse eest: "Eesti keeled", "Tuigutuled", kontserdid Estonian Dream Bigbandiga

Jüri Alperen, tegevus dirigendina 2002. aastal

Mati Turi, suurvormide soolopartiide esitused 2002. aastal

Mati Lukk, edukas kontserttegevus 2002. aastal

HELIKUNSTI SIHTKAPITALI TUNNUSTUSPREEMIA

30 000 krooni

Hortus Musicus, kolm aastakümnet loomingulist rännakut

HELIKUNSTI SIHTKAPITALI TUNNUSTUSPREEMIA

25 000 krooni

Aivar Mäe, Pärnu kontserdimaja rajamise eestvedaja

KUJUTAVA JA RAKENDUSKUNSTI SIHTKAPITALI AASTAPREEMIAD

à 30 000 krooni

Rühmitus F.F.F.F., näitused "Meie igapäevane leib" Hansapanga galeriis ja

"Pentagramm" Tarbekunstimuuseumi galeriis

Peeter Laurits, näitus "Veeuputus" Tallinna Kunstihoone galeriis ja Lissaboni Veemuuseumis

Marko Mäetamm, näitus "x mistakes y for z" Rotermanni soolalaos, esinemine välisnäitustel

Andres Kurg ja Mari Laanemets, alternatiivse "Tallinna juhi" koostamine ja toimetamine

ARHITEKTUURI SIHTKAPITALI AASTAPREEMIAD

OBJEKTI PREEMIA

30 000 krooni

Jüri Okas, Mardi talu Saaremaal – arhetüüpse ja kaasaegse ühendamine Saaremaa talukoha arhitektuurilisel kujundamisel

SISEKUJUNDSE PREEMIA

30 000 krooni

Tiiu Truus, Neiseri kontor Tallinnas – perfektse koosluse loomine kõigi ruumimõjude ja töökeskkonnas osalevate komponentide vahel

RESTAUREERIMISPREEMIA

15 000 krooni

Juta Lember, Vabariigi Presidendi kantselei esindusruumide restaureerimine – professionaalne ja isikupärane lahendus ajaloo taastoomisel ja -mõtestamisel

URBANISTIKAPREEMIA

15 000 krooni

Ville Tomiste, sotsiaalsete ja esteetiliste väljendusvõimaluste avardamine linnaruumi loomingulisel planeerimisel

TEGEVUSPREEMIA

15 000 krooni

Andres Kurg ja Mari Laanemets, "Tallinna juht. A User's Guide to Tallinn" – alternatiivsete ja atraktiivsete

väljendusvahendite leidmine linnakeskkonna paljukihi lüüsi kirjeldamiseks

TEGEVUSPREEMIA

15 000 krooni

Jüri Kermik, monograafia "A. M. Luther 1877 – 1940. Materjalist võrsunud vormiuuendus" – kunsti-, tööstus- ja kultuuriajaloo ühe legendi taaselustamine monograafia

AUDIOVISUAALSE KUNSTI SIHTKAPITALI AASTAPREEMIAD

à 20 000 krooni

AUDIOVISUAALSE KUNSTI SIHTKAPITALI AASTAPREEMIAD

Andres Maimik, aasta tegusaim filmimees ("Agent Sinikael", "Welcome to Estonia", publitsistika)

Urmas E. Liiv, uudsus ja ühiskondlik erksus dokumentaalfilms ("Teine Arnold")

ANIMAFILMI AUHIND

30 000 krooni

Mati Kütt, "Nööbi odüsseia"

DOKUMENTAALFILMI AUHIND

30 000 krooni

Dorian Supin, "Arvo Pärt. 24 prelüüdi ühele fuugale"

MISSIOONIAUHIND

30 000 krooni

Enn Sade, dokumentaalfilm "Jätkusõja viimased sõdurid"

MISSIOONIAUHIND

30 000 krooni

Pearu Tramborg, töö Eesti Filmariivis

DEBÜÜDIAUHIND

15 000 krooni

Kaspar Jancis, "Weitzenbergi tänav"

DEBÜÜDIAUHIND

15 000 krooni

Elmo Nüganen, "Nimed marmortahvilil"

RAHVAKULTUURI SIHTKAPITALI AASTAPREEMIAD

à 10 000 krooni

Mai Sarnet, pikaajaline ja järjepidev töö kultuuritöötajate koolitamisel

Sulev Iva, võru-eesti sõnaraamatu koostamine

Rein Vill, kauaaegne ja viljakas tegevus rahvakultuuri säilitamisel, tutvustamisel ja arendamisel

Ulve Kangro, setu pitsi taaselustamine

Johannese kool Rosmal, loovuse arendamine teatrikunst kaudu

Ilmar Kudu, Võru vaskpillipäevade eestvedaja

Ahto Nurk, jumaliku sädemega dirigent ja pillimees

Ants Soots, kauaaegne väljapaistev töö koorimuusika valdkonnas

Aet Maatee, tulemuslik töö rahvakultuuri arendamisel

Heli Jürgenson, väljapaistev kontserttegevus

Angela Arraste, rahvatantsualane tegevus, 2002. aasta koolinoorte tantsupeo "Vikerkaar" pealavastaja

Ruth Mirov, raamat "Sõnast sõnasse"

Maire Breede, tulemuslik töö Tartu Rahvaülikooli ülesehitamisel

Larissa Mandel, leidlikud, rahvaalgustuslikud projektid 2002. aastal

Karin Rooleid, Eesti rahvaluule bibliograafia koostamine

Ants Viies, raamat "Minu jõulude lugu"

Võru Folkloorifestival, mõnusalt folkloorse õhkkonna loomine

KEHAKULTUURI JA SPORDI SIHTKAPITALI AASTAPREEMIAD

à 20 000 krooni

Endel Susi, Läänemaa kergejõustiku elu hing, eesti käimisspordi edendaja

Maret Vaher, Üks kirjutab, tuhat loeb – ajakirja Orienteeruja väljaandmine

Tõnu Nurk, panus eesti vehklemisspordi arengusse

Aivar Pohlak, järgitu pühendumine oma ideede elluviimisel

Kultuurkapitali 2002. aasta IV jaotus

Valdkondadevahelised eraldused

Tiit Hennoste	Kirjandusuuringute artiklite kogu väljaandmine	35 000
Jaak Kilmi	Osalemine stsenaariumide workshopis Rootsas koos Rene Reinumäega projektiga "Sigade revolutsioon"	12 521
Liis Kolle	Õpingud Berliini Muusikakõrgkoolis	10 000
Robert Nerman	Käsikirja "Süda-Tatari puitasum" ettevalmistus trüki	20 000
Toomas Paul	Artikli kogumiku "Kontide kasulikkus" väljaandmine EM sarjas	25 000
Hanno Soans	Projekti "Lucky Bird Flamingo" korraldamine	25 360
Ajakiri Akadeemia	2003. a. I kvartali honorarifond	116 641
Ajakiri Tuna	2002. a. IV numbri autorihonorarid	34 000
Ajakiri Vikerkaar/Raduga	Honorarifond 2003. a. I kvartalis	103 000
Ajaleht Sirp	Väljaandmistoetus 2003. a. I kvartalis	300 000
EELK Kambja kogudus	Oreli paigaldamine	55 000
EELK Kihelkonna kogudus	Oreli ventilaatori ostmise	15 000
EELK Usuteaduse Instituut	Raamatute restaureerimine	12 000
Eesti Kirjanike Liit	Multimeediaaparatuuri laenutus ja näitleja honorar kontsertideks Kirjanike Majas	10 200

Eesti Kirjastuste Liit	Konkursi "25 kaunimat Eesti raamatut ja kaunimat Eesti lasteraamatut 2002" korraldamine	9000
Eesti Korpalliliit	Kogumiku "Korvpall. Minevikust tänapäevani" kirjastamine	15 000
Eesti Mõtteloo Sihtkapital	H. Rätsepa raamatu "Sõnaloo raamat" väljaandmine	15 000
Eesti Olümpiakomitee	Nädalalehe Eesti Spordileht väljaandmine	50 000
Eesti Spordiselts Kalev	Koguteose "Kalev. Läbi sajandi" treenerite raamatu väljaandmine	35 000
EÜS Sihtasutus	Juubelialbumi "EÜSi maja 100 aastat" ettevalmistus trüki	25 000
Tallinna Linnateater	Külastuskriitik Thomas Irmeli kutsumine festivalile "Talveöö unenägu"	15 000
Kultuurkapitali nõukogu	algatatud eraldused	
Eesti Kultuurkapitali aastapreemiad		640 000
Loomingulised stipendiumid "Ela ja sära"		360 000
Toetused kultuurkapitali maakondlike ekspertgruppide liikmetele		150 000
Toetused "Traducta" ekspertkomisjoni liikmetele		11 500
TOLKEPROGRAMMI "TRADUCTA" ERALDUSED		
Monika Segesdi	Andrus Kiviräha romaani "Rehepapp" tõlkimine ungari keelde	20 000
Jean-Jacques Subrenat	Kogumiku "Eesti iseseisvus ja identiteet" tõlkijate honorarid	20 000
"Traducta" algatus	Reserv	14 000

Arhitektuuri sihtkapital

Ilo Aarmann	Sünnipäevatoetus (EALi seenioride taotlus)	3000
Martin Aunin	Materjalide ettevalmistamine Mies van der Rohe auhinna konkursile	7500
Jüri Karma	Sünnipäevatoetus (EALi seenioride taotlus)	3000
Jüri Kermik	Näituseprojekti "A. M. Luther" ettevalmistamine	20 000
Olga Kontšajeva	Toetus (EALi seenioride taotlus)	4000
Evi-Valentine Kull	Sünnipäevatoetus (EALi seenioride taotlus)	3000
Öie Kuur	Sünnipäevatoetus (EALi seenioride taotlus)	3000
Leonhard Lapin	Ehituskunsti teemanumbri "Klassika. Klassitsism" uurimusartikli autorihonorar	3000
Kristin-Mari Looveer	Avo-Himm Looveeri loomingujärgse näituse korraldamine Rotermanni soolalaos	20 000
Vivian Lukk	Sünnipäevatoetus (EALi seenioride taotlus)	3000
Juhan Maiste	Ehituskunsti teemanumbri "Klassika. Klassitsism" uurimusartikli autorihonorar	3000
Allan Murdmaa	Maarjamäe memoriaali projekti teostamine	10 000
Robert Nerman	Käsitirja "Süda-Tatari puitsus" lõpuleviimine ja trükitetvalmistus	20 000
Inge Pehtla	Sünnipäevatoetus (EALi seenioride taotlus)	3000
Enno Raag	Toetus (EALi seenioride taotlus)	4000
Mariann Raisma	Ehituskunsti teemanumbri "Klassika. Klassitsism" uurimusartikli autorihonorar	3000
Andres Ševtšuk	Õpingute jätkamine Pariisi arhitektuurikoolis	50 000
Liisi Siibak	Projekti "Puitpitsvill" teostamine (fotografeerimine, dokumenteerimine)	25 000
Kai Süda	Õpingud Eindhoveni Tehnikaülikooli arhitektuuriteaduskonnas	25 000
Epi Tohvi	Ehituskunsti teemanumbri uurimusartikli autorihonorar "Klassika. Klassitsism"	3000
Maia Tüür	Õppereis Hiina	20 000
Karmen Vettik	Õpingute jätkamine Taani disainikoolis ("Socratese/Erasmuse" haridusprogramm)	39 328
Heli Volberg	Toetus (EALi seenioride taotlus)	4000
Eesti Arhitektide Liidu seeniorid	Tervisetootus seenioriarhitektidele	20 000
EALi seeniorid	Tegevustoetus	1000
Eesti Arhitektide Liit	Arvuti ostmise	25 000
Eesti Arhitektide Liit	2003. a. I kvartali kantsleilekulud	54 862
Eesti Arhitektide Liit	EALi esimehe töötasu	27 434
Eesti Arhitektide Liit	EALi Teatja väljaandmine	8300
Eesti Arhitektide Liit	Euroopa Arhitektide Nõukogu (ACE) osalusmaks	11 072
Eesti Arhitektide Liit	UIA 2003. a. liikmemaksu tasumine	9045
Eesti Arhitektide Liit	EALi üldkogu läbiviimine	9450
Eesti Arhitektide Liit	EALi kodulehekülje toimetamine	5486
Eesti Arhitektide Liit	Sadama-ala seminar korraldamine arhitektuurimuuseumis	12 930
Eesti Arhitektide Liit	Arhitektuuri aastapreemiat taotlevald töid tutvustav telesaade	39 477
Eesti Arhitektide Liit	Juriidiline konsultatsioon aukohtu jaoks autorikaitse küsimustes	7500
Eesti Arhitektide Liit	UIA White Book 2002 tõlkimine	13 700
Eesti Arhitektide Liit	Arhitektuurivõistluse "Europan 7" ettevalmistamine	116 500
Eesti Instituut	Ajakirja Estonian Art väljaandmine	38 000
EKA arhitektuuri osakond	Fotonäitus "Iapvalit ius" korraldamine (EKA maastikukoolist Sillamäel)	7000
EKA arhitektuuri osakond	Külalislektori prof. David Dunsteri kutsumine EKAsse	7000
EKA kunstiteaduse instituut	KTI üldajaloo praktikareis Põhja-Prantsusmaale	60 000
EKA kunstiteaduse instituut	Arhitektuuriraamatute ostmise	6000
EKA raamatukogu	Arhitektuurialase kirjanduse ostmise	20 000
Eesti Maastikuarhitektuuri Üliõpilaste Selts	Projekti "Inglise park Eestis" tudenginäituse ettevalmistuskulude osaline katmine	23 805
Eesti Sisearhitektide Liit	2003. a. I kvartali kantsleilekulude osaline katmine	20 000
EPMU keskkonnakaitse instituut	Ideekonkursi "Kivilinn on ka elukeskkond" auhinnafond (I – 75 000; 2 II preemiat 40 000; 2 ergutuspreemiat 20 000)	195 000
EÜS Sihtasutus	Juubelialbumi "EÜSi maja 100 aastat" trükitetvalmistus	25 000
Kirjastus Kunst	Kunstiajaloo õpiku väljaandmine	50 000
Kirjastus Maja OÜ	Ajakirja Maja 2002. a. 4. numbril väljaandmine	200 000
Tallinna Muusikakeskkool	TMKK, TMK ja Balletikooli ühise hoone arhitektuurikonkursi preemiafond (I – 150 000, II – 100 000, III – 50 000)	300 000
Tallinna Tehnikakõrgkool	Kristiina Koka õpingud Oldenburgi rakendusteaduslikus ülikoolis ("Socratese/Erasmuse" haridusprogramm)	12 500
Tallinna Tehnikakõrgkool	Anastassia Kolpakova õpingud Vitus Beringi kõrghariduskeskuses Taanis ("Socratese/Erasmuse" haridusprogramm)	15 000

Sihtkapitali algatatud eraldused

Aastapreemiad 120 000

3 tudengistipendiumit 5000 arhitektuuri, sisearhitektuuri ja kunstiajaloo tudengile vastava õppetooli ettepanekul

Elutöötöetus (2000 krooni kuus) alates 01. 01. 2003 Heili Volberg

Audiovisuaalse kunsti sihtkapital

Eve Ester	TPÜ filmi ja video eriala õppemaks	6000
Lembit Kaljaspolik	Fotonäituse korraldamine	10 000
Janek Karakats	TPÜ filmi ja video eriala õppemaks	6000
Margit Keerdo	TPÜ filmi ja video eriala õppemaks	6000
Karl Kello	Videofilmi "Küll siis Kalev..." tootmine	88 000
Elina Kiik	Raamatu "Leida Laius. Elu ja filmid" autorihonorar	12 500
Eve Kiiler	Kultuuriuuringute magistriõpe Londoni ülikooli Goldsmithsi kolledžis	10 000
Mart Kivastik	Sõidukulud Mannheimi festivalile	3790
Hilda Kruusi	Sünnipäevatoetus (Eesti Kinoliidu taotlus)	5000
Kaupo Kruusiauuk	TPÜ filmi ja video eriala õppemaks	6000
Ergo Kuld	TPÜ filmi ja video eriala õppemaks	3000
Maiu Kurvits	EKA fotograafia eriala magistrantuuri õppemaks	6000
Marianne Körver	TPÜ filmi ja video eriala õppemaks	6000
Lauri Laasik	TPÜ filmi ja video eriala õppemaks	6000
Tiit Lepp	Fotoajakirja Cheese 2. numbril autoritasud ja väljaandmistöötus	25 000
Endel Link	Toetus	3000
Peeter Linnap	Käsitirja "Dokumentalistika teooriaid fotograafias ja filmis" lõpetamine	10 000
Tiina Lõkk	Raamatu "Leida Laius. Elu ja filmid" autorihonorar	12 500
Elen Lotman	TPÜ filmi ja video eriala õppemaks	6000
Õnne Luha	Portreefilmi "Ennustaja" tootmine	56 535
Silvia Mere	Toetus	3000
Juri Meštšerjakov	Loominguline stipendium (Eesti Filmiamatöörde Liidu taotlus)	24 000
Kadi Müür	Toetus	3000
Veera Parvel	Sünnipäevatoetus	5000
Ülo Pikkov	Sõit Ottawa animafilmi festivalile filmiga "Peata ratsanik"	15 000
Andres Puustusmaa	Moskva kõrgema stsenaristide ja režissööride kooli õppemaks	30 000
Priit Pääsuke	TPÜ filmi ja video eriala õppemaks	6000
Mare Raidma	Eesti mängufilmi ajaloolise kostüümi kollektsiooni korraldamine	10 000
Kristin Raup	TPÜ filmi ja video eriala õppemaks	6000
Harry Rehe	Toetus	3000
Ella Ruiso	Toetus	5000
Pille Rünk	Sõidukulud dokumentaalfilmi ja teleprogrammide turule Cannes'is	9187
Peeter Simm	Osalemine filmifestivalil Hiinas mängufilmiga "Head käd"	5605
Semjon Školnikov	Sünnipäevatoetus (Eesti Kinoliidu taotlus)	5000
Priit Tender	Sõit New Yorki lühifilmi festivalile filmiga "Rebasenaine"	10 448
Tanel Toom	TPÜ filmi ja video eriala õppemaks	6000
Raul Tõnurist	TPÜ filmi ja video eriala õppemaks	6000
Riho Unt	Loominguline stipendium	12 000
Ants-Martin Vahur	TPÜ filmi ja video eriala õppemaks	6000
Artur Veeber	Nagisa Oshima ja Sergei Eisensteini filmide transport Moskvast Tallinna	1700
Heilika Võsu	Õpingud Central Lancashire'i ülikooli audiovisuaalse meedia osakonnas	15 000
Acuba Film	Osalemine rahvusvahelisel dokumentaalfilmi koostööprojektil rahastamise foorumil Amsterdamis	5249
Ajakirja Teater.	Filmiosakonna autorihonorarid 2003. a. I kvartalis	30 000
Muusika. Kino	Dokumentaalfilmi "Teisel pool vett" tootmine	50 000
Alfilm OÜ	Chris Robinsoni eesti animatsiooni käsitleva raamatu väljaandmine	30 000
Eesti Animalit	Arhitektuurifilmi "Suur-Tallinn" tootmine eksponeerimiseks näitusel "Modern Baltic Capitals"	35 000
Eesti Arhitektuurimuuseum	Filmikriitika aastapreemia	10 000
Eesti Filmiajakirjanike Ühing	Rahvusvahelise amatöörifilmi festivali "Tallinn 2003" ettevalmistamine ja läbiviimine	20 000
Eesti Filmiamatöörde Liit	38. üleriigilise amatöörifilmi festivali ettevalmistamine ja läbiviimine	28 950
Eesti Filmiamatöörde Liit	Joonisfilmi "Lotte ja judo" tootmise alustamine	50 000
Eesti Joonisfilm OÜ	Joonisfilmi "Karl ja Marilyn" lõpetamine	100 000
Eesti Joonisfilm OÜ	Eesti filme päevade korraldamine	60 000
Eesti Kinoliit	Osalemine II rahvusvahelisel kultuuriprofessionaale ühendavate organisatsioonide kohtumisel Pariisis	13 100
Eesti Kinoliit	Heiki Ernitsa, Peeter Simmi ja Semjon Školnikovi autoriõhtu korraldamine	24 000
Eesti Kinoliit	Enn Putniku matusekulude katmine	6000
Exitfilm AS	Dokumentaalfilmi "Potisetud tulevad jälle" tootmiskulude osaline katmine	68 780
Exitfilm AS	Lühimängufilmi "Kaksikelu" tootmiskulude osaline katmine	200 000

Gaviafilm OÜ	Loodusfilmi "Reekviem laululegele" tootmine	50 000
Kairiin OÜ	Dokumentaalfilmi "Teekond" arendustöötus	47 640
Kirjastus Pangloss OÜ	Dokumentaalfilmi "Intiimne linn" tootmine	50 000
Kuressaare Linnateater	DVD-mängija ostmise filmiklubile	3500
Kuukulguur OÜ	Dokumentaalfilmi "Welcome to Estonia" tootmine	70 000
Myth Film	Dokumentaalsarja "Contra mortem" jätkamine (dr. Rein Zupping)	50 000
Nukufilm OÜ	Nukufilmi "Barbarid" järeltootmiskulude osaline katmine	200 000
Parunid ja Yonid OÜ	Lühimängufilmi "Pääsemine" järeltootmine	50 000
Pimedate Ööde		
Filmifestival MTÜ	Festivali korraldamine	200 000
Profilm OÜ	Dokumentaalfilmi "Jüri – see mulk" arendustöötus	25 000
Pärnu Filmi- ja Videofestival		
Pärnu RVA Ühing	Festivali korraldamine	28 000
Raamat Film OÜ	XVII Pärnu filmifestivali ettevalmistamine	50 000
Skywork OÜ	Dokumentaalfilm Einar Laignast	70 000
Sukkur Film OÜ	Mängufilmi "Vanad ja kobedad saavad jalad alla" tootmiskulude osaline katmine	250 000
Videomeedia OÜ	Dokumentaalfilmi "Rohkem kui lubatud" arendustöötus	50 000
	Dokumentaalfilmi "Mõru vabadus" tootmine	50 000
Sihtkapitali algatatud eraldused		
Tõnu Aru, Valeri Blinov	Loominguline stipendium	2 6000
Arvo Iho, Nargiz Nurin	Loominguline stipendium stsenaariumi "Anaisi salaelu" lõpetamiseks	2 12 000
Andri Luup, Mart Taevere	Loominguline stipendium	2 12 000
Märt Sildvee	Loominguline stipendium dokumentaalfilmi "Parema elu nimel" arendamiseks	12 000
Liina Kullas, Peeter Simm, Helena Tulve	Loominguline stipendium	2 24 000
Inessa Kozlova, Virve Lunt, Vladimir Maak, Rene Rekand		
	Toetus	2 3000
Vaike Mesila, Tatjana Putnik	Toetus	2 5000
Aksella Luts	Toetus	9000
Mare Albri, Mart Arjuke, Kristin Raup	Sihtkapitali tudengistipendium	2 5000

Helikunsti sihtkapital

Helga Aumere	Loominguline toetus (Eesti Muusika Infokeskuse algatus)	5000
Anna-Liisa Bezrodny	Sõidukulude katmine Londonist Tallinna seoses kontsertidega	7000
Brigitta Davidjants	Õpingud Jerevani Komitasi nim. Instituudis	6000
Heili Eespere	Magistriõpingud Sibelius Akadeemias	6000
Galina Grigorjeva	Loominguline stipendium	9000
Jelena Gurova	Osalemine pianistide konkursil Mallorcal	8000
Hans Hindpere	Juubeliürituste korraldamine	5000
Hans Hindpere	Juubelitoetus (Eesti Heliloojate Liidu algatus)	5000
Ragnar Häide	Õpingud Taani Kuninglikus Muusikaakadeemias	8000
Age Juurikas	Õpingud Karlsruhe Riiklikus Muusikakõrgkoolis	8000
Johannes Jürisson	Loominguline toetus	10 000
Johannes Jürisson	Juubelitoetus (Eesti Heliloojate Liidu ja Eesti Kooriühingu algatus)	5000
Rait Karm	Õpingud Zürichi Winterthuri Muusikakõrgkoolis	7000
Tatjana Kozlova	Loominguline tegevus Budapesti Muusikaakadeemia elektronmuusika stuudios	8000
Ave Kruup	Õpingud Mannheimi Riiklikus Muusikakõrgkoolis	8000
Taavi Kuntu	Osalemine vaskpillimängijate seminaril Karlskronas	6300
Karoliina Leedo	Õpingud Taani Kuninglikus Muusikaakadeemias	8000
Ester Lepa	Juubelitoetus (Teatriveteranide Ühenduse algatus)	5000
Andres Mustonen	Hortus Musicuse sõidukulude katmine seoses kontsertidega Londonis	80 000
Heiki Mäitlik	Sarja "Muusika Eesti rannakirikutes" esinejate osaline honorar	25 000
Toivo Nahkur	Loominguline stipendium doktoritöös	9000
Maile Nairis	Gregoriaani koraali seminari korraldamine	5000
Tõnu Naissoo	Osalemine festivalil Prahas	4000
Virve Normet	Loominguline toetus	5000
Valter Ojakäär	Juubelitoetus (Eesti Heliloojate Liidu algatus)	5000
Liidia Panova	Juubelitoetus (Teatriveteranide Ühenduse algatus)	5000
Rozalia Pekarevskaja	Toetus	3000
Anto Pett	Loominguline enesetäiendamine Bordeaux' Konservatooriumis	8000
Ivo Posti	Õpingud Haagi Kuninglikus Konservatooriumis	8000
Heli Reimann	Õpingud Florida Ülikoolis	10 000
Marju Riisikamp	Kontsertvestluste sarja "Aken ajastusse" korraldamine	20 000
Ursula Saal	Õpingud Bordeaux' Konservatooriumis	8000
Aili Sammelselg	Juubelitoetus (Teatriveteranide Ühenduse algatus)	5000
Merle Silmato	Õpingud Sibelius Akadeemias	6000
Robert Staak	Ansambli Rondellus ja LU S.P.A kontsertetenduse korraldamine	20 000
Raul Sööt	Õpingud Peabody Konservatooriumis	10 000
Mirjam Tally	Osalemine kontserdil "Global Ear" Dresdenis koos Kristi Mühlinguga	10 000
Aare Tammesalu	Eesti heliloojate tsellommuusika-CD salvestamine ja väljaandmine	15 000
Imbi Tarum	Sarja "Klavessin ja improvisatsioon" kontsertide korraldamine	5000
Helena Tulve	Iris Oja tasu teose "Ithaque" noodigraafika eest	3500
Andres Uibo	"Klassikaraadio" orelitundide esinejate honorar	13 800
Kelli Uustani	Õpingud Londoni Kuninglikus Muusikaakadeemias	8000
Artur Vahter	Juubelitoetus (Eesti Heliloojate Liidu algatus)	5000
Linda Vood	Õpingud Karlsruhe Muusikakõrgkoolis	8000
21. Sajandi Orkester MTÜ	III Klaudia Taevi nim. konkursi töötasude osaline katmine	20 000
Agape Keskus MTÜ	J. S. Bachi "Jõuluoratooriumi" ettekande korraldamine jõulumuusika festivalil	20 000
Ajakirja		
Teater. Muusika. Kino	Muusikatoimetuse autorihonorarid	30 000
Alatskivi Vallavalitsus	Kontserdisarja "Kevad Alatskivi lossis" korraldamine	7000
Ansambel Heinavanker	Kontsertide korraldamine	18 000
Ansambel Vox Clamantis	Kontsertide ettevalmistamine ja korraldamine	19 000
Barokkansambel		
Corelli Consort	Kontserdisarja "Eesti mõisad" ettevalmistamine	20 000
Concerto Grosso	Haapsalu XV vanamuusikafestivali ettevalmistamine	50 000
Concerto Grosso	J. S. Bachi "Johannese passiooni" ettekande korraldamine	40 000
Crea Studio	Heliloojate kaastegevus kontserdisarjas "Isiksused muusikas"	12 000
Edition 49 OÜ	Raimo Kangro CD "Klaverimuusika" väljaandmine	15 000
EELK Kambja kogudus	Oreli paigaldamine	25 000
EELK Kihelkonna kogudus	Oreli ventilaatori ostmise	10 000
Eesti Arnold Schönbergi Ühing	Pärnu nüüdismuusika päevade korraldamine	25 000
Eesti Filharmonia		
Kammerkoor	J. S. Bachi "Jõuluoratooriumi" solistide tasu	50 000
Eesti Heliloojate Liit	Kontserdi korraldamine Kirjanike Majas	8000
Eesti Heliloojate Liit	Büroo tegevustoetus	31 000
Eesti Heliloojate Liit	Interpreetide honorarid 2003. a. eesti muusika päevadel	100 000
Eesti Kandleliit	Kontserdi korraldamine Rootsi-Mihkli kirikus	8000
Eesti		
Keelpilliõpetajate Ühing	I ESTA üleriigilise noorte viiuldajate ja tsellistide konkursi korraldamine	30 000
Eesti	Tegevustoetus	7000
Klaveriõpetajate Ühing		
Eesti		
Klavessiinisõprade Tsunft	IV ajaloolise klavessin- ja orkestrimuusika suvekursuse õpetajate tasu	21 000
Eesti Kontsert	Klaveritrio Fratres esinemise korraldamine välismaal	24 000
Eesti Kontsert	Külalisdirigent Kaspars Putniņš kutsumine RAMile	20 000
Eesti Kontsert	Rahvusmeeskori kontserdi korraldamine	15 000
Eesti Kontsert	Festivali "openNBaroque" korraldamine	85 000
Eesti Kontsert	Vanemuise kontserdimaja kontserdi "The Train of Ural" korraldamine Eesti maakondades	15 000
Eesti Kooriühing	VIII koorifestivali "Tallinn" korraldamine	10 000
Eesti Muusika Infokeskus	Osalemine festivalil "Vremena goda" Peterburis	21 600
Eesti Muusikaakadeemia	Sümfooniaorkestri kontserdireis Helsingisse	50 000
Eesti Muusikaakadeemia	Puhkpillide ostmise	70 000
Eesti Muusikaakadeemia	Osalemine haridusprogrammis "Socrates"	54 000
Eesti Muusikaakadeemia	EMA XIV trompetipäevade korraldamine	20 000
Eesti Muusikaakadeemia	H. Kareva nim. puhkpillikonkursi žürii töötasu	19 200
EMATartu filiaal	Akordioni ostmise	30 000
Eesti Muusikafondi		
Tallinna Noorteorkester	Kontserdi korraldamine	10 620
Eesti Muusikakogude Ühendus	IAML aastakonverentsi eelprogrammi väljaandmine	15 000
Eesti Muusikanõukogu	Tegevustoetus	31 000
Festivitas Artium MTÜ	Kontsertide korraldamine sarjas "Festivitas Artiumi klassika"	50 000

G. Otsa nim.	Kontsertklaveri Petrof IV/3 ostmine	98 700
Tallinna Muusikakool		
H. Elleri nim.		
Tartu Muusikakool	Vanemuise kontserdimaja saali üürimine kontsertideks	24 000
H. Elleri nim.		
Tartu Muusikakool	CDde ostmine raamatukogule	10 000
Hea Laps MTÜ	Laululehekülgede trükkimine ajakirjas Hea Laps	8100
Hea Muusika Selts MTÜ	Eesti-Sooma Sümfooniaorkestri kontsertide korraldamine	60 000
Hereditas MTÜ	Festivali "Trialogos" muusikalides osalevate välisosalistele majutamine	30 000
Jazzkaar		
Sõprade Ühing MTÜ	Festivali "Jazzkaar 2003" korraldamine	90 000
Jazzkaar		
Sõprade Ühing MTÜ	"Jazzkaar" kevadhooaja kontsertide korraldamine	30 000
Jõgeva Gümnaasium	Eesti Kontserdi kontsertide korraldamine Alo Mattiiseni muusikapäevadel	15 000
Jõgeva Linnavalitsus	Eesti Kontserdi kontsertide korraldamine	4000
Kirikumuusika Festivali		
Sihtnõukogu	XI kirikumuusika festivali korraldamine	50 000
Klaveripoeg OÜ	Jõulumuusika kontsertide korraldamine	15 000
Komos MTÜ	Festivali "Tudengijazz 2003" korraldamine	25 000
Küberstudio MTÜ	Kontsertetenduste ettevalmistamine ja korraldamine	20 000
Lasteekraani		
Muusikastudio MTÜ	ETV Tütarlastekoori kontserditurnee USA-s	40 000
Linnamuusikud MTÜ	Ivan Monighetti kontserdi transport ja osaline honorar	10 000
MTÜ Pärnu		
David Oistrahhi Festival	David Oistrahhi festivali ja Neeme Järvi suveakadeemia korraldamine 2002.a.	60 000
MTÜ Pärnu		
David Oistrahhi Festival	Kuldar Singi heliteose redigeerimine ja sisestamine arvutisse	5000
Musicante MTÜ	Sarja "Ooper raekoja" korraldamine 2003. a.	50 000
Nõmme Muusikakool	Ürituse "Nõmme pasunapäevad 2003" korraldamine	15 000
NYD Ensemble	Sügis kontsertide ja sarja "Teatrimuusika" korraldamine	60 000
NYD Grupp	NYD Ensemble'i honorar esinemise eest festivalil Bakuus	15 500
O. Lutsu nim. Tartu Linna	"The New Grove Dictionary of Music and Musicians" võrguversiooni kasutajatasu	5000
Keskraamatukogu	Kontsertide korraldamine	30 000
Pärnu Kontserdibüroo MTÜ	Laste ja noorte muusikafestivali esinejate honorar	20 000
Pärnu Kontserdibüroo MTÜ	Metsasarvede ostmine	100 000
Rahvuskooper Estonia		
Rahvuskooper Estonia	Kontsertide korraldamine	40 000
Talveaed		
Rahvusvaheline		
Eduard Tubina Ühing	Tegevustoetus	10 000
Rõngu Rahvamaja	Kontsertide korraldamine sarjas "Salongimuusika läbi aegade"	3000
Sooma-Eesti		
Barokkorkester	Kontserdi korraldamine	30 000
Suure-Jaani Kultuurimaja	Suure-Jaani VI muusikafestivali korraldamine	20 000
Tallinna Filharmoonia	Kontsertide solistide ja lisajõudude osaline honorar	30 000
Tallinna Filharmoonia	Juha Kangase ja Kalle Randalu CD-salvestuse honorar	21 700
Tallinna Filharmoonia	Estonian Dream Bigbandi osaline honorar kontserdisarjas "Neil päevil polnud algust"	30 000
Tallinna Muusikakeskkool	Arvuti ostmine helisalvestusteks	23 000
Tallinna Muusikakeskkool	Üleriigilise muusikakoolide puhkpilli konkurss-seminari korraldamine	8000
Tallinna Muusikakeskkool	Estonia kontserdisaali üürimine õpilaskontserdik	8000
Tallinna Muusikakeskkool	TMKK Sümfooniaorkestri sünnipäevakontserdi korraldamine	12 000
Tallinna Muusikakeskkool	TMKK kammerkoori CD valmistamine	15 000
Tartu Jaani Kiriku		
Kultuuriprojekt MTÜ	Eesti noorte heliloojate festivali korraldamine Tartu Jaani kiriku päevadel	20 000
Tartu Jaani Kiriku		
Kultuuriprojekt MTÜ	Tartu Jaani kiriku orelifondi avakontserdi solistide ja dirigendi honorar	30 000
Teater Vanemuine	Ooperi "Doktor Doolittle ja lindude ooper" esitamiseõiguste ostmine	25 000
Teater Vanemuine	Fagoti ostmine	100 000
Teater Vanemuine	C. Pryni külalisesinemine	10 000
Valga Muusikakool	VIII laste klavieriansamblike festivali korraldamine	20 000
Vana-Narva Selts	CD "Idavalvur" väljaandmine (U. Sisaski "Reekviem")	8000
Viivo Muusika MTÜ	Etenduse "Tornikell minu külas" lavastamine ja korraldamine	15 000
Viivo Muusika MTÜ	Jõulukontsertide korraldamine	25 000

Sihtkapitali algatatud eraldused

Aastapremiad 230 000

Kirjanduse sihtkapital

Arvo-Jürgen Alas	Stipendium Loomingu Raamatukogu kaastöö eest	7000
Amar Annus	Raamatu "Babüloonia loomiseepos" väljaandmine	10 000
Jelena Baljasnaja	Arvuti ostmine	8000
Boriss Baljasnõi	Ilukirjanduse tõlke kool-studio tegevustoetus	20 000
Mehis Heinsaar	Näidendi "Artur ja Paul ehk Veidi enne maailma loomist" kirjutamine Tartu Üliõpilasteatril	4000
Henn-Kaarel Hellat	Mälestusteose "Inimese tegemine" teise raamatu "Poiste sõda" I osa väljaandmine	25 000
Lembe Hiedel	Tänu stipendium	10 000
Harri Jõgisalu	Stipendium uue lasteraamatu kirjutamiseks	12 000
Ain Kaalep	Stipendium Paul Celani saksa juudi luule tõlkimiseks	12 000
Anne Kalling	Arvuti ostmine	8000
Doris Kareva	Osalemine luuletõlke seminaril Edinburghis	13 000
Sirje Keevallik	"Europeia" sarja raamatu Prosper Mérimée "Etruski vaas" tõlkehonorar	25 000
Mart Kivastik	Jutukogu "Kui sa mind ei armasta, ära mine ära" väljaandmine, trükkikulud	25 000
Janika Kronberg	Arvuti ostmine	8000
Jaan Kross	Stipendium mälestusteraamatu kirjutamiseks	12 000
Hasso Krull	Stipendium Loomingu Raamatukogu kaastöö eest	12 000
Reet Kudu	Arvuti ostmine	8000
Lembit Kurvits	Toetus stipendium	6000
Hanno Käo	Raamatu "Viimane minut" väljaandmine, trükkikulud	20 000
Ira Lember	Romaani "Seiklus Mississippil" väljaandmine	20 000
Viivi Luik	Arvuti ostmine	8000
Aivo Lõhmus	Arvuti ostmine	8000
Nelli Melts	Osalemine Moskva rahvusvahelisel raamatumessil ja Peterburi raamatunäitusel	20 000
Matti Milius	Kirjandusõhtute korraldamine Tartus Tampere Majas	6000
Mihkel Mutk	Artiklilugu väljaandmine	25 000
Lea Pild	"Blokki kogumiku" kirjastamine, trükkikulud	15 000
Kajar Pruul	Stipendium Juri Lotmani teoste tõlkimiseks ("Vestlusi vene kultuuriloost" II osa)	30 000
Juhani Püttsepp	Lasteraamatu "49 aastaaega" väljaandmine, trükkikulud	20 000
Harald Rajamets	Stipendium tõlkeluulekogumiku koostamiseks	12 000
Jürgen Rooste	Raamatu "Rõõm ühest koledest päevast" väljaandmine, trükkikulud	16 000
Hando Runnel	Luuleraamatu "Õpetussõnad" väljaandmine	20 000
Mihkel Samariütel	Raamatu "evol" väljaandmine	20 000
Helene Siimisker	Tänu stipendium	10 000
Ljudmilla Simagina	K. Ristikivi triloogia kolmanda romaani "Rohtaed" tõlge vene keelde	27 000
Eda-Kai Simmermann	August Arumäe mälestusteraamatu käsikirja ettevalmistamine avaldamiseks	5500
Aleksandra Solovjova-Kull	Laulu- ja luulekogu väljaandmine	6000
Indrek Sootak	Romaani "Palveränd uude maailma" väljaandmine	30 000
Karin Suursalu	Stipendium Loomingu Raamatukogu kaastöö eest	5000
Marek Tamm	Arvuti ostmine	8000
Erik Teder	Almanahhi "Raamat on..." koostamine, toimetamine, käsikirja trüki ettevalmistamine	10 000
Rostislav Titov	Raamatu "Papa ja tütre muinasjutud" väljaandmine	20 000
Olga Titova	Arvuti ostmine	8000
Mats Traat	Luulekogu "Uued Harala elulood" väljaandmine	20 000
Haljand Udam	Stipendium Loomingu Raamatukogu kaastöö eest	6000
Vaapo Vaher	Esseekogu väljaandmine, trükkikulud	20 000
Helgi Vihma	Johannes Aaviku käsikirja "Ideep" sisestamine raali	20 000
Livia Viitol	Ivar Ivaski 75. sünniaastapäeva näituse ja konverentsi "Tekst ja pilt" korraldamine	8200
Heiki Vilep	Lasteraamatu "Kapiukse kollid" väljaandmine, trükkikulud	15 000
Ivo Volt	Väljaande "Tragöödiadialeksikon. Kreeka tragöödia tegelased, teemad ja lavastus" toimetamine	13 000
Ajakiri Keel ja Kirjandus	Ajakirja 2003. a. honorarifond	71 500
Ajakiri Keel ja Kirjandus	Aristotelese "Ars poetika" eestikeelsete kommentaaride tõlke kirjastamine	28 000
Ajakiri Hea Laps MTÜ	Kirjanikke ja nende loomingut tutvustavatel lehekülgedel artiklite avaldamine 2003. aastal	18 750
Ajakiri Looming	Ajakirja honorarifondi suurendamine 2002. aastal	100 000
Ajakiri Tallinn MTÜ	Ajakirja honorarifondi suurendamine 2003. aastal	45 000
Albu Vallavalitsus	A. H. Tammsaare 125. sünniaastapäeva tähistamine Albu vallas	7000
EELK Usuteaduse Instituut	Raamatute restaureerimine	12 000
Eesti Keele Sihtasutus	Aarne Vinkli mälestusteraamatu	
	"Saaremaalt suurele maale. Päevaraamatuid ja mälestusi" väljaandmine	30 000
Eesti Kirjanduse Selts	Eesti Kirjanduse Seltsi teatriseminaride jätkamine	10 000

Eesti Kirjanduse	Eesti kirjandust tutvustava mitte-perioodilise trükise trükkikulude katmine	25 000
Teabekeskus		
Eesti Kirjanike Liidu		
Tartu osakond	Kirjandusürituste korraldamine Tartu Kirjanduse Majas	10 000
Eesti Kirjanike Liit	"Kirjanduslike kolmapäevade" korraldamine Tallinna Kirjanike Majas 2003 kevadel	20 000
Eesti Kirjanike Liit	Astrid ja Ivar Ivaski luulekogu "Rändav järv" kirjastamine I. Ivaski 75. sünniaastapäevaks	20 000
Eesti Kirjanike Liit	Esindaja lähendamise Leipzig'i raamatumessile	10 000
Eesti Kirjanike Liit	Friedebert Tuglase 2002. a.	29 145
Eesti Kirjanike Liit	Kirjanduse aastapremiate 2002 ürituse korralduskulud	20 000
Eesti Kirjanike Liit	Käsmu loomemaja kasutamistoetus eesti kirjanikele 2003. aastal	45 000
Eesti Kirjanike Liit	Stipendiumid töötamiseks Visby tõlkijate ja kirjanike keskuses	10 000
Eesti Mõtteloo Sihtkapital	H. Rätsepa raamatu "Sõnaloo raamat" väljaandmine	15 000
Eesti Romaaniühing MTÜ	Romaanivõistluse auhinnafond	25 000
EKK Vene Entsüklopeedia	Ajakirja honorarifond 2003. aastal	30 000
Fenno-Ugria Asutus MTÜ	III soome-ugri etnofuturistlike kirjanike enesetäiendamise ja tõlkimise seminari läbiviimine	10 000
Kirjastus Eesti Raamat OÜ	Lembit Kurvitsa kogumiku "Tõrvalil" väljaandmine, trükkikulud	15 000
Kirjastus Elmatar AS	Lehte Hainsalu jutu- ja luulekogu lastele "Kool on koolon. Lustakas lugemik" väljaandmine, trükkikulud	20 000
Kirjastus Ilmamaa	Kalju Lepiku kogutud luuletuste "Valguse riie ei vanu" väljaandmine	35 000
Kirjastus Ilmamaa	Karl Muru monograafia "Betti Alver" väljaandmine	10 000
Kirjastus Rasa	O. Lutsu lasteraamatu "Nukitsamees" läti keelde tõlkimine ja autoriõiguste eest tasumine	8000
Kirjastus Tuum	Kalju Kruusa luulekogu "Treffamisi" väljaandmine, trükkikulud	18 000
Kirjastus Tänapäev AS	Eesti Lastekirjanduse Teabekeskuse ja kirjastuse Tänapäev noorsooromaanivõistluse auhinnafond	30 000
Kirjastusühistu Faatum	Heljo Männi värsiraamatu "Härä Tolasuu ja härä Kolasuu maailm" väljaandmine, trükkikulud	20 000
Luunja Vallavalitsus	K. E. Söödi lasteluule aastaaühinna väljaandmine ja Luunja XIV kirjanduspäeva korraldamine	10 000
Pärnu		
Uue Kunsti Muuseum SA	Kirjandusõhtute korraldamine Pärnus	9000
TA Underi ja Tuglase		
Kirjanduskeskus	Artiklikogumiku "Kohandumise märgid" väljaandmine	27 000
TA Underi ja Tuglase		
Kirjanduskeskus	Friedebert Tuglase novelliühinna kätteandmise tseremoonia korralduskulud	3000
Tartu Ülikooli Raamatukogu	Ramatukoguteemalise ilukirjandusliku kogumiku väljaandmine	24 000
Kaheaastane kirjanikustipendium alates 01.01.2002 à 5000 krooni kuus		
Nikolai Baturin, Jaan Kaplinski (kirjanduse sihtkapitali algatus), Madis Kõiv, Hando Runnel		60 000
Hanno Rajandi nim. tõlkijastipendium alates 01.01.2002 5000 krooni kuus		
Edvin Hiedel		
Üheaastased loomestipendiumid alates 01.01.2003 à 2500 krooni kuus		
Boriss Baljasnõi, Andres Ehin, Indrek Hirv, Mart Kivastik, Margus Konnula, Jaan Kruusvall, Kalle Käsper, Leo Metsar, Heljo Mänd, Aare Pilv, Toomas Raudam, Valeria Ränik, Mari Saat, Tarmo Teder, Mats Traat, Leelo Tungal, Vaapo Vaher, Andres Vanapa, Toomas Vint		
Üheaastased loomestipendiumid alates 01.01.2003 à 3500 krooni kuus		
Jüri Ehvest, Mehis Heinsaar, Doris Kareva, Hasso Krull, Ene Mihkelson, Jaak Rähesoo (sihtkapitali algatus), Jüri Tuulik (sihtkapitali algatus), Vaino Vahing, Mari Vallisoo (sihtkapitali algatus), Elo Viiding		

Kujutava ja rakenduskunsti sihtkapital

Kai-Christel Allik	Isiknäituse korraldamine EV saatkonnas Pariisis	1980
Kai-Christel Allik	Kangastelgede ostmine	2800
Katrin Amos	Tarbekunstimuuseumi isiknäituse ettevalmistamine	20 000
Jaak Arro	Materjalide ostmise esinemiseks näitustel	10 000
Rael Artel	Näituse "Roheline laine" teostamine Tallinna Kunstihoones	25 000
Kadi Estland	Isiknäituse teostamine Pariisis	6000
Ester Faiman	Õpingud Edinburghi Kunstikolledzis	10 000
Merle Hiis	Esinemine näitusel "Konsensus" Eesti Rahvusraamatukogus	3500
Andrus Joonas	Töö transport näitusele Tallinnas	5000
Margit Joonas	Ettevalmistus esinemiseks näitusel Pärnu kontserdimajas	4000
Virge Jõekalda	Isiknäituse korraldamine G-galeris	7000
Kristiina Kaasik	Eesti maali näituse kujundamine ja tutvustamine Brüsselis	10 000
Peeter Kaasik	Esinemine näitusel Eesti Rahvusraamatukogus, loominguine toetus	3500
Külli Kaats	Õpingud Milano Kaunite Kunstide Akadeemias	10 000
Hilkka Kadarik	Maalirestaureerimise õpingud Roomas	8626
Kelli Kagovere	Isiknäituse ettevalmistamine ja korraldamine Kastellaanimaja galeriis	4000
Kai Kaljo	Esinemine näitusel	10 000
Erki Kannus	Esinemine näitusel "Konsensus" Eesti Rahvusraamatukogus	3500
Tiiu Kirsipuu	Osalemine Toyamura skulptuuri biennaalil	2500
Katrin Kivimaa	Doktorantuur Leedsis ülikoolis	25 000
Eva-Liisa Kriis	Enesetäiendamine Moskvast	3000
Ilmar Kruusamäe	Kursi koolkonna kataloogi väljaandmine	20 000
Agur Krusing	Haapsalu Linnagalerii isiknäituse ettevalmistamine	3000
Hilja Kulles	Näituse korraldamine Pärnu Uue Kunsti Muuseumis	3000
Raoul Kurvitz	Skulptuurisarja "Surm New Yorgis" teostamine	25 000
Aime Kuulbusch	Isiknäituse korraldamine G-galeriis	8500
Tiina Käesel	Isiknäituse korraldamine A-galeriis	4000
Karin Laansoo	Projekti "T-Shroom" eksponeerimine Tallinnas	11 980
Helen Lehisemets	Vertikaaltelje ostmine	1925
Tiit Lepp	Fotoajakirja "Cheese" 2/02 autoritasud ja väljaandmine	20 000
Ado Lill	Maalitarvete ostmine	5000
Juta Matvei	Raamatu "Keraamika, mu arm" väljaandmine	55 000
Matti Milius	Toetus (Tartu Kunstimuuseumi algatus)	17 000
Eino Mäelt	Kahe isiknäituse ettevalmistamine	13 000
Marko Mäetamm	John Smithi näituse korraldamine Tallinna Kunstihoones	15 000
Anu Mänd	Osalemine ettekandega teaduskonverentsil Budapestis	6300
Meiu Münt	Isiknäituse ettevalmistamine ja korraldamine TÜ Raamatukogus	2000
Karl Nagel	Deco galerii isiknäituse ettevalmistamine	5000
Mart Normet	Õpingud Westminsteri ülikoolis	15 000
Terje Ojaver	Näituse "Valu" kureerimine	5000
Priit Pajos	Näituse "Varjukülj" teostamine	5500
Al Paldrok	Non Grata aktsiooni/ekspositsiooni "336 Hours Experimental Space" teostamine Kölnis	20 000
Julia-Maria Pihlak	Meistrite hoovi isiknäituse ettevalmistamine	4000
Tiina Piasang	Objekti tegostamine näitusel "Kunstnikuraamat"	3500
Rait Prääts	Näituse "Ühes majas IV" korraldamine Viljandi Linnagaleriis	4000
Nora Raba	Isiknäituse korraldamine Tallinna raekoja	10 000
Andrus Rõuk	Osalemine näitusel "Konsensus" Eesti Rahvusraamatukogus	3500
Johannes Saar	Esseekogumiku koostamine	10 000
Tanel Saar	Õpingud Helsingi Kunstiakadeemias	6000
Mare Saare	Näituse korraldamine Deco galeriis koos Urve Küttneriga	8000
Reti Saks	Pia Jensenin näituse korraldamine galeriis Põlendruum	1500
Reti Saks	Isiknäituse korraldamine EV saatkonnas Riias ja Endla teatris	4500
Liina Siib	Isiknäituse korraldamine Rotermanni soolalaos	20 000
Mari Sobolev	Laptopi ostmine	20 000
Mari Sobolev	Projekti "Tsilivilisatsioonide kokkupõrge" korraldamine	20 000
Maria-Kristiina Soomre	Sõit Veneetsiasse seoses magistratõuga	8000
Külli Suikso	Ettevalmistus esinemiseks Kursi koolkonna näitusel	2500
Killu Sukmit	Esinemine näitusel Münchenis	8400
Andres Tali	Leo Rohlini "Keraamika käsiraamatu" kujundamine (Eesti Kunstiakadeemia algatus)	15 000
Jaani Toomik	Isiknäituse korraldamine Tartu Kunstnike Majas	30 000
Heie Treier	Karl Pärsimäe monograafia trükkimine	70 000
Tähe Tross	Ettevalmistus osalemiseks näitusel	3500
Tiiu Tulev	Materjali ostmise esinemiseks näitusel	4000
Anne Törn	Näituse transport Saksamaale	5000
Kadri Viies	Projekti "Textile Routes" teostamine (Tarbekunstimuuseumi algatus)	5000
Mare Vint	Kahe juubelinäituse kataloogi ettevalmistamine ja väljaandmine	25 000
Silvi Väljal	Isiknäituse korraldamine Eesti Rahvusraamatukogus	7000
Adamson-Ericu Muuseum	Adamson-Ericu vaiba ostmine	30 000
Asuurkeraamika ateljee	Näituse "Asuurkeraamika Meets Cassius Clay" korraldamine Tallinnas	17 668
Eesti Arnold Schönbergi		
Ühing	Kujutava kunsti programmi korraldamine Pärnu uue muusika päevadel	10 000
Eesti Instituut	Ajakirja Estonian Art väljaandmine	42 000
Eesti		
Kujundusgraafikute Liit	Projekti "Pildi jõud" kataloogi koostamine ja väljaandmine	30 000
Eesti Kujuurite Ühendus	IV puuskultuuri sümposiumi "Sagadi 2003" korraldamine	20 000
Eesti Kunstiakadeemia	Ene Lambi monograafia "Eesti ekspressionism" väljaandmine	25 000
EKA fotokeskus	David Bate'i külalisloengu korraldamine	8500
EKA kunstiteaduse instituut	Kunstiajaloo- ja -teooriakirjanduse ostmine	6000
EKA metallikunsti osakond	Bettina Speckneri külalisloengute ja näituse korraldamine	7500
Eesti Kunstimuuseum	Tehnika üürimine näitusel "Kapital"	45 000
Eesti Kunstimuuseum	Kataloogi "Kunstnik ja tema kodu. C. T. von Neffi kunstikogu" trükkimine	57 838
Eesti Kunstimuuseum	Kunstiteoste ostmine	107 000

Eesti Litograafikeskus MTÜ	Kautsukvaltside ostmise	13 770
Eesti Tekstiilkunsti Liit	ETKL näituse korraldamine Tartu Kunstimajas	9200
Eesti Tekstiilkunsti Liit	Näituse "Triipvaip" korraldamine	9000
Eesti Tekstiilkunsti Liit	Näituse korraldamine Genfis WTO galeriis	22 500
Eesti Tekstiilkunsti Liit	Osalemine näitusel Riia Tarbekunstimuuseumis	3000
Eesti Tekstiilkunsti Liit	Aasta tekstiilkunstniku preemia väljaandmine	3000
Hereditas MTÜ	Vladimir Martõnovi osalemine festivalil "Trialogos"	8490
Kaasaegse Kunsti		
Eesti Keskus	Eesti ekspositsiooni korraldamine 50. Veneetsia biennaalil	300 000
Kaasaegse Kunsti		
Eesti Keskus	Kogumiku "Lisandusi eesti kunstiloole II. Eesti kunsti sotsiaalsed portreed" väljaandmine	30 000
Kultorg UÜ	Projekti "Valgushotell" teostamine Tallinna Valgusfestivalil	25 000
ON Grupp MTÜ	Näituse korraldamine Kunstihoone galeriis	20 000
Pärnu Filmi- ja		
Videofestival	Videoprogrammi teostamine Pärnu filmi- ja videofestivalil 2003. a.	6000
Rakvere Kesklinna galerii	Ervin Ounapuu isiknäituse korraldamine	10 000
Sihtasutus Tallinna		
Kunstihoone Fond	Näituste korraldamine Tallinna Kunstihoones ja Kunstihoone galeriis	200 000
Tarbekunstimuuseum	Kunstiteoste ostmise	46 100
Tartu Kunstimuuseum	Videoprojektori ostmise	50 000
Tartu Kunstimuuseum	L. Lapini näituse "Suprealistlik Köler" korraldamine	7000
Tartu Kõrgem Kunstikool	Kunstiajakirjade tellimine raamatukogule	12 000
Sihtkapitali algatatud eraldused		
Loomingulised stipendiumid 2002/2003. aastaks		63 000
Üliõpilasstipendiumid 2002/2003. akadeemiliseks aastaks		18 000
Sihtkapitali aastapreemiad		120 000

Näitekunsti sihtkapital

Margus Alver	Õpingute lõpetamine Pariisi Kõrgemas Suulise ja Kirjaliku Tõlke Koolis	15 000
Valeria Barsova	Juubelitoetus (Eesti Teatriveteranide Ühenduse ettepanek)	1000
Hellar Bergmann	Õppemaksu tasumine Venemaa Teatrikunsti Akadeemias (GITIS)	20 000
Kristel Elling	Õppereis Rose Bruford College'isse Londonis	25 000
Hille Ermel	Näitus-installsatsioon "Moodne muinasjutt"	11 200
Katrin Essenson	Loomingulise ühenduse S.P.A ja vanamuusika ansambli "Rondellus" kontsertetenduse	
	"Sabbatum" 2 lavastaja ja 3 tantsija honorar	26 500
Aivar Kallaste	Osalemine klassikalise balleti meistrikursusel Peterburis	5000
Maria Kulikova	Osalemine klassikalise balleti meistrikursusel Peterburis	5000
Jelena Kölar (Poznjak)	Osalemine klassikalise balleti meistrikursusel Peterburis	5000
Endel Käand	Juubelitoetus (Eesti Teatriveteranide Ühenduse ettepanek)	1000
Julia Litvinenko	Osalemine klassikalise balleti meistrikursusel Peterburis	5000
Valter Luts	Juubelitoetus (ETÜ ettepanek)	1000
Riina Maidre	Õppereis Rose Bruford College'isse Londonis	25 000
Lembit Mägedi	Juubelitoetus (ETÜ ettepanek)	1000
Mari Mägi	Sooloprojekti "Paula/ Clara/ Isabel" ettevalmistamine ja esitamine Rakvere teatris	33 000
Marin Mägi	Õppereis Rose Bruford College'isse Londonis	25 000
Pille-Riin Purje	Raamatu "Jüri Krjukov. Rolliportreed ja mälestusküllud" kirjutamine	35 000
Maris Pähn	Magistriõpingute jätkamine Birminghami ülikooli Shakespeare'i instituudis	25 000
Aili Rannaste	Juubelitoetus (ETÜ ettepanek)	1000
Bert Raudsep	Õppereis Rose Bruford College'sse Londonis	25 000
Jaak Rähesoo	Raamatu "Estonian Theatre" täiendatud trüki väljaandmine	15 000
Kristjān Sarv	Õppereis Rose Bruford College'isse Londonis	25 000
Olga Supljakova	Osalemine klassikalise balleti meistrikursusel Peterburis	5000
Olga Statsevitš	Osalemine klassikalise balleti meistrikursusel Peterburis	5000
Leida Taits	Kogumikteose "Eesti sõnateater 1965 – 1985" peatüki	
	"Pärnu teater 1965 – 1985" käsikirja koostamine	10 000
Endel Tamm	Juubelitoetus (ETÜ ettepanek)	1000
Jaak Teppart	Õppereis Rose Bruford College'isse Londonis	25 000
Ülo Tonts	Kogumikteose "Eesti sõnateater 1965 – 1985" peatüki	
	"Vanalinnastudio 1980 – 1985" käsikirja koostamine	6000
Heino Torga	Juubelitoetus (ETÜ ettepanek)	1000
Vivian Viirg	Juubelitoetus (ETÜ ettepanekul)	1000
Ajakiri Tallinn MTÜ	Ajakirja teatriteemaliste artiklite honorarifondi suurendamine 2003. aastal	17 500
Ajakiri		
Teater. Muusika. Kino	Teatrisa autorite honoraride maksmine	30 000
ASSITEJ Eesti Keskus	Tegevustoetus	30 000
Eesti Draamateater	H. Ibseni näidendi "Kummitused" külalislavastaja Hilda Hellwigi osaline honorar	70 000
Eesti Kirjanduse Selts	Eesti Kirjanduse Seltsi teatriseminaride jätkamine	10 000
Eesti Lavastajate Liit	Tegevustoetus	35 000
Eesti Lavastuskunsti Liit	Tegevustoetus	200 000
Eesti Näitlejate Liit	Tegevustoetus	45 000
Eesti Riiklik Nukuteater	Judy Uptoni näidendi "Söed" lavastaja Annabelle Comyni ja sünkroontõlgi honorar	70 000
Eesti Riiklik		
Vene Draamateater	Külalislavastaja Vladimir Petrovi osaline lavastajahonorar	70 000
Eesti Teatri Tehniliste		
Töötajate Ühendus	Tegevustoetus	28 700
Eesti Teatrijuhtide Liit	Tegevustoetus	45 000
Eesti Teatriliidu		
Teabekeskus	Eesti Teatriliidu Teabekeskuse kodulehekülje uuendamine	20 060
Eesti Teatriliit	Festivali "Draama 2003" ettevalmistamine	100 000
Eesti Teatriliit	Mälestusraamatu "Karl Ader 100" trükkimine	56 029
Eesti Teatriliit	Vahur Linnuste esseekogu "Uued tuuled teatris" trükkimine	46 400
Eesti Teatriliit	Eesti Teatriveteranide Ühenduse 2003 aasta tegevustoetus	5000
Eesti Teatriliit	Tegevustoetus	91 920
Eesti Teatriliit	Eesti teatri aastapreemiade väljaandmine	47 000
Exitfilm AS	Telelavastuse "Liivakellade parandaja" tootmine	100 000
Fine 5 Tantsuteater	Kaasaegse tantsu etenduse "Püha kevad" tantsijate tasustamine	25 000
Hereditas MTÜ	Festivali "Trialogos" lavastustes osalevate välisesinejate vastuvõtmine	34 800
ITI Eesti Keskus	Rahvusvahelise Teatriinstituudi almanahhile "The World of Theatre" (2003) artiklite ja tõlkimise honorar	4150
Salong-Teater MTÜ	Külalisteatrite vastuvõtmine Tallinna Lasteteatri Trumm 10.sünnipäeva korraldamisel	12 000
Stuudio Theatrum	EHI teatriõppe üliõpilase Inga Proode diplomilavastus "Mäng tulega"	15 000
Tallinna Linnateater	Raamatu "Jaan Tätte näidendid" väljaandmine	50 000
Tantsu ja Draama		
Stuudio MTÜ	Osavõtt 2002. a. Monaco "Dance Forum'ist"	20 000
Teater Endla	Endla seltsi ja teatri juubelikonverentsi korraldamine	10 000
Teater Ugala	Teatri näitlejate tangoõpetaja tasustamine	750
Teater Ugala	Lavastaja Elina Männi sõidukulud London – Tallinn – London	4550
Teater Ugala	Suvelavastuse "Tulp-Fanfaan" laulude loomine ja stuudiolindistus	25 000
Teater Vanalinnastudio	Honorar Georg Malviusele ja Ellen Cairinsile Martin Shermani näidendi "Vale" lavastamise ja kujundamise eest	70 000
	III I.D.A. (International Dance Aktivty) Tantsupäevade väliskülastuste vastuvõtmine	25 000
Teater Vanemuine	Tegevustoetus	11 212
Teater Värk MTÜ		
TÜ Teatriteaduse		
Üliõpilaste Looz MTÜ	Loengusarja "Suu-täis-teatrit" korraldamine	6100
Ugala Selts MTÜ	Karl Adra 100. sünnipäevale pühendatud ürituse läbiviimine	12 150
Vanemuise Tantsu- ja		
Balletikool	Tegevustoetus	50 000
VAT Teater MTÜ	Etenduse "Kalevipoeg" väljatoomine koostöös külalislavastaja Markus Zohneriga	45 000
Von Krahli Teater MTÜ	Teatri projekti "Luikede järv" väljatoomine	30 000
Eesti teatri aastapreemiad		
29 x 10 000 krooni	29 loomingulise stipendiumi lepingut sõlmitakse vastavalt Eesti teatri aastapreemiade žüri otsusele	290 000
Sihtkapitali algatatud eraldused:		
Lilja Blumenfeld	Pedagoogistipendium	10 000
Lembit Eelmäe	Elutöötoetus	6000
Helle-Reet Helenurm	Tänuotoetus	7000
Hannes Kaljujäär	3-aastane loominguline stipendium	18 000
Feliks Kark	Tänuotoetus	7000
Maria Kulikova	Noorte loominguline stipendium	6000
Anu Lamp	3-aastane loominguline stipendium	18 000
Heili Luik	Toetus	6000
Kaie Mikhelson	Aastane loominguline stipendium	9000
Hilje Murel	Noorte aastane loominguline stipendium	6000
Jüri Nael	Noorte loominguline stipendium	6000
Allan Noormets	Loominguline stipendium	15 000
Leino Rei	Noorte loominguline stipendium	6000

Asta Selter	Tänuotoetus	7000
Tiit Sukk	Aastane noorte loominguline stipendium	6000
Külli Teetamm	Aastane noorte loominguline stipendium	6000
Tõnu Tepandi	Aastane loominguline stipendium	9000
LeaTormis	3-aastane loominguline stipendium	18 000
Ülle Ulla	Elutöötoetus	6000
Aime Unt	Aastane loominguline stipendium	9000
Ene Valge	Loominguline stipendium	15 000
Martin Veinmann	Loominguline stipendium	15 000
Karl Adra	nimeline preemia	13 000

Kehakultuuri ja spordi sihtkapital

Mall Kalve	Kohtunike ja treenerite seminari (Soomes) osavõtumaks	1700
Mart Saar	Maapõhikoolide V korvpallifestivali korraldamine	5000
Riina Voolpriit	Treenerite ja kohtunike seminari (Soomes) osavõtumaks	1700
Treeningtoetus	Ott Kiivikas, Sirkka-Liisa Kivine, Olle Käner, Lauri Leis, Andrus Värnik	à 7000
Treeningtoetus	Janno Akermann, Janno Hool, Denis Karpak, Risko Nuuma, Kiur Ojala, Merili Randmaa,	à 4000
	Rando Randmaa, Indrek Tusti	
Toetus	Hugo-Herbert Artma, Ott Ernesaks, Mihhail Fadejev, Hilja-Elise Guržinski, Heino Heinaste, Aino Huimerind, Heinard Kaat, Helga Kala, Helgi Kivi, Ilse Kotkas, Ethel Kudu, Tiio Kuk, Sergei Kurotškin, Otto Kuusik, Arvo Kütt, Karin Laine, Heino Lind, Ebba Lökene, Juhan Maidlo, Eve Maurer, Elvira Mikk, Ellen Palusalu, Johannes Peets, Ly Piir, Alfred Pisuke, Aniss Murtazin, Signe Talu-Paisjärv, Aime Tob, Mihhail Velsvebel, Endel Vooremaa, Ants Väravas, Aino Värk-Hein	à 6000
Alatskivi Vallavalitsus	XXVI Peipsi talimängude korraldamine	7000
Albu Vallavalitsus	III pargivõistlus Jaak Mae karikatele	3000
Aseri Spordiklubi	Lauatenniseturniiri korraldamine	4000
Audentese Spordikooli		
Otepää filiaal	Audentese kevadsprindi korraldamine	3000
Audentese Spordikooli		
Otepää filiaal	Gert Noormetsa ja Triin Peipsi osalemine karikavõistlustel Soomes	5000
Eesti Aeroobika Liit	Aeroobika festivali maakondlike ürituste korraldamine	5000
Eesti Akadeemiline		
Spordiliit	Üliõpilaskoondise osalemine taliuniversiaadil Travisios	60 000
Eesti Akadeemiline		
Spordiliit	Sõit Euroopa Ülikoolide Spordiliidu aastakoosolekule Ateenas	5000
Eesti Invaspordi Liit	Liidu 2002. a. aastaraamatu väljaandmine	7000
Eesti Judoliit	Judotreenerite ja -kõhnikute koolitusseminari ja litsentseerimise korraldamine	5000
Eesti Judoliit	Katre Tekkeli osalemine turniiril Prantsusmaal ja Saksamaal	4000
Eesti Judoliit	Juunioride koondise osalemine turniiril Varssavis ja sellele järgneval treeningkogenemisel	10 000
Eesti Jäähoki Liit	Osalemine rahvusvahelisel seminaril Pariisis	5000
Eesti Jäähoki Liit	U20 koondmeeskonna ettevalmistuslaager Kohtla-Järvel	15 000
Eesti Karate Föderatsioon	Juunioride ja kadettide ettevalmistus ja osavõtt EMist Poolas	10 000
Eesti Karate Föderatsioon	Karatekohtunike seminar ja atesteerimine Tallinnas	5000
Eesti Kergejõustikuliit	Eesti-Läti-Leedu noorte sisemaavõistluse korraldamine Tallinna Spordihallis	5000
Eesti Kergejõustikuliit	Eesti-Läti-Leedu noorte ja juunioride sisemaavõistluse korraldamine Tallinna Spordihallis	10 000
Eesti Kergejõustikuliit	"TV 10 olümpiastardi" 2003. a. I ja II etapi korraldamine	15 000
Eesti Kergejõustikuliit	2003. a. aastaraamatu väljaandmine	10 000
Eesti Kergejõustikuliit	Eesti-Läti-Leedu sisemaavõistluse korraldamine Tallinna Spordihallis	15 000
Eesti Korvpalliliit	Korvpallitreenerite koolitussüsteemi kaivitamine	7000
Eesti Korvpalliliit	1988. a. sünd. tüdrukute koondise osalemine Põhja-Euroopa noorte korvpalliliigas	10 000
Eesti Korvpalliliit	1986. a. sünd. neidude koondise osalemine Põhja-Euroopa korvpalliliigas	10 000
Eesti Korvpalliliit	1987. a. sünd. noormeeste koondise ettevalmistus EMI poolfinaalturniiriks	30 000
Eesti Korvpalliliit	1986. a. sünd. noormeeste koondise osavõtt Põhja-Euroopa korvpalliliigast	30 000
Eesti Korvpalliliit	Kogumiku "Korvpall. Minevikust tänapäevani" kirjastamine	25 000
Eesti Korvpalliliit	Turniiri "Baltic Sea Cup" külalisvõistkondade vastuvõtmine	30 000
Eesti Käsipalliliit	Rahvusvahelise treenerite seminari korraldamine	7000
Eesti Käsipalliliit	Meeste koondise osalemine turniiril Riias	10 000
Eesti Käsipalliliit	Meesjuunioride ettevalmistus MMiks	30 000
Eesti Käsipalliliit	Noormeeste koondise ettevalmistus EMiks	30 000
Eesti Laskesuusatamise		
Föderatsioon	Hooaja avavõistluse korraldamine	4000
Eesti Laskesuusatamise		
Föderatsioon	Noortekoondise treeninglaager Itaalias	15 000
Eesti Laskesuusatamise		
Föderatsioon	Juunioride koondise treeninglaager Itaalias	15 000
Eesti Laskesuusatamise		
Föderatsioon	Meestekoondise mäestikulaager Itaalias	10 000
Eesti Lauatenniseliit	Euroopa lauatenisiliiga I divisiooni naiskondade turniiri korraldamine	7000
Eesti Maadlusliit	Vabamaadluse koondise ettevalmistus EMiks	10 000
Eesti Maadlusliit	Kreeka-roomsa maadluse koondise ettevalmistus EMiks	10 000
Eesti Maaspordi Liit Jõud	XI maaspordimängude läbiviimine	60 000
Eesti Maleliit	Treeningtoetus Jaan Ehvestile	10 000
Eesti Maleliit	Treeningtoetus Meelis Kanepile	4000
Eesti Maleliit	Tallinn – Eesti maavõistlus 100 laual	7000
Eesti Olümpiakomitee	Spordiaasta piduliku lõpetamise korraldamine	75 000
Eesti Olümpiakomitee	Parimate sportlaste ja treenerite autasustamine	115 000
Eesti Olümpiakomitee	Delegatsiooni osalemine Euroopa noorte olümpiapäevadel Sloveenias	30 000
Eesti Olümpiakomitee	Nädalalehe Eesti Spordileht väljaandmine	75 000
Eesti Orienteerimisliit	Suusaorienteerimise koondise osalemine MK-etappidel Haanjas	10 000
Eesti Saalihoki Liit	Saalihoki õppematerjalide väljaandmine ja koolituse korraldamine	5000
Eesti Spordiajakirjanike Liit	Tegevustoetus	15 000
Eesti Spordiajaloo Selts	Tegevustoetus	15 000
Eesti Spordimeditsiini	Föderatsioon Sporditeaduse konverentsi "Teadus, sport ja meditsiin" korraldamine Tartus	7000
Eesti Spordimuuseum	Muuseumi 40. aastapäeva konverentsi ettevalmistamine ja läbiviimine	15 000
Eesti Spordiselts Kalev	Koguteose "Kalev. Läbi sajandi" treenerite raamatu väljaandmine	15 000
Eesti Spordiselts Kalev	Paul Kerese nimelise Ausa Mängu auhinna väljaandmine	5000
Eesti Spordiselts Kalev	XIII rahvusvahelise maleturniiri "Meenutades Paul Kerest" läbiviimine	15 000
Eesti Spordiveteranide Liit	Vabatahtlike abiliste koolitamine	8950
Eesti Sulgpalliföderatsioon	Ettevalmistus osalemiseks Euroopa B-liiga võistlustel Portugalis	10 000
Eesti Suusaliit	Ettevalmistus osalemiseks MMil Hollandis	10 000
Eesti Suusaliit	Suusahüpete Koondise ja juunioride koondise MMi-eelne treeninglaager Kuopios	10 000
Eesti Suusaliit	Kahevõistluse Juunioride koondise osavõtt MK-etapist Kesk-Euroopas	15 000
Eesti Suusaliit	Mynthoni suusahüpete ja kahevõistluse noortekoondise treeninglaager ja osavõtt	
	Mini-Salpausselkä mängudest	15 000
Eesti Suusaliit	Noortekoondise sõit Põhjamaade noorte meistrivõistlustele Rootsi	15 000
Eesti Suusaliit	Juunioride koondise sõit MMile Rootsi	15 000
Eesti Suusaliit	Noorte murdmaasuusatajate võistlussarja korraldamine	7000
Eesti Suusaliit	Murdmaasuusatamise MK-etapi läbiviimine Otepääl	40 000
Eesti Südeliit	Igor Kuzmini ja Andrei Jämsa treeninglaager Otepääl	7000
Eesti Südeliit	Igor Kuzmini ja Andrei Jämsa treeninglaagrid Horvaatias või Kreekas	7000
Eesti Südameliit	Südamenädala teabematerjalide koostamine ja väljaandmine	5000
Eesti Tennise Liit	Eesti Davis Cup'i meeskonna ettevalmistus karikasarja 3. liiga turniiriks Alžeerias	30 000
Eesti Tennise Liit	Balti juunioride võistkondliku turniiri korraldamine Tallinnas	15 000
Eesti Triatlioni Liit	Treeningtoetus Ain-Alar Juhansonile	7000
Eesti Triatlioni Liit	Treeningtoetus Kirill Litovtšenkole	10 000
Eesti Triatlioni Liit	Treeningtoetus Margus Tammele	4000
Eesti Triatlioni Liit	Treeningtoetus Marko Albrechtile	10 000
Eesti Triatlioni Liit	Esindusvõistkonna osavõtt talvetriatlioni maailmakarika etapist Saksamaal	5000
Eesti Ujumisliit	Noortekoondise osalemine Baltimaade meistrivõistlustel Lätis	10 000
Eesti Ujumisliit	Ülerrigilise noortesarja II etapi korraldamine Sillamäel ja Pärnus	5000
Eesti Vähklemisliit	Osalemine juunioride maailmakarikaetapil Budapestis	15 000
Eesti Vähklemisliit	Maailmakarikaetapi "Tallinna mõök" korraldamine	15 000
Eesti Võimlemisliit	Larissa Gorbunova ja Natalja Stjopkina osalemine kohtunike seminaril Moskvast	5000
Eesti Võimlemisliit	Treenerite ja kohtunike osalemine rahvusvahelisel rühmvõimlemise seminaril Tartus	5000
Eesti Võistlustantsu Liit	Rahvusvahelise tantsuvõistluse läbiviimine Saku suuallal	7000
Eesti Võrkpalli Liit	Eesti Võrkpallikohtunike Assotsiatsiooni konverentsi korraldamine	4000
Eesti Võrkpalli Liit	Tütarlaste koondise ettevalmistus ja osalemine EMI alagrupimängudel Moskvast	15 000
Eesti Võrkpalli Liit	Ellen Liigi õpiku "Võrkpall" väljaandmine	15 000
Eesti Võrkpalli Liit	Võrkpalli rahvaliga mängude korraldamine	25 000
Eesti Võrkpalli Liit	U18 noormeeste EMI alagrupiturniiri korraldamine	25 000
Erki Nool Fan Club MTÜ	Võistluse "Nädalavahetus seitsmepäevase võistlusega" korraldamine	10 000
Hiiumaa Spordiliit	Hiiumaa XI talimängude korraldamine	10 000
Hiiumaa Spordiliit	Hiiumaa spordifoorumi läbiviimine	5000
Jaaniakese Spordiklubi	Are Kauri ja Jürgen Jaki osalemine Mmi-eelses treeninglaagris Itaalias	14 000
Judoklubi Rei	VIII rahvusvahelise judoturniiri korraldamine	1000
Kagu Motoklubi MTÜ	Talikkrossi "Räpina talv 2003" korraldamine	3000

Kekkose Rada MTÜ	Üleriigilise suusamatka korraldamine	3000
Kergejõustikusektors Sakala	Täienduskoolituse ja seminari korraldamine kehalise kasvatusse õpetajatele, treeneritele ja sportlastele	5000
Klubi Tartu Maraton MTÜ	34. Tartu maratoni ettevalmistamine	25 000
Käsi- ja jalgrattaklubi Kehra	Osalemine Balti liiga võistlusel Riias	5000
Läänemaa		
Kergejõustikuklubi	Kiirkäijate treeninglaager Vahemere ääres	10 000
Maadlusklubi Jaan	XXVI Jaan Jaago mälestusvõistluste korraldamine	5000
Maaleht AS	Tiit Lääne ja Tiit Kuninga autorihonorar raamatu "Olümpiamängude ajalugu" koostamiseks	15 000
Narva Paemurru Spordikool	Poksivõistluste korraldamine	2100
Narva Paemurru Spordikool	Jäähokiturniiri korraldamine	1575
Otepää Vallavalitsus	Otepää mängude korraldamine	5000
Puhja Gümnaasium	Tõstevõistluse "XXVI Puhja karikas" läbiviimine	2500
Põlva Maakonna Spordiliit	Maakonna XXXIV spordimängude korraldamine	10 000
Rapla Maakonna Spordiliit	Maakonna XI talimängude korraldamine	7500
Rein Ottosoni		
Purjespordikool OÜ	Füüsilise ettevalmistuse parandamine	7000
Rocca al Mare		
Uisukool OÜ	Iluuisutamisevõistluse "Haabersti Cup" II etapi korraldamine	20 000
Rukkilillemärgud MTÜ	XIV Rukkilillemärgude ettevalmistamine ja läbiviimine	15 000
Rõngu Vallavalitsus	XXI Võrtsjärve talimängude korraldamine	7000
Saaremaa		
Orienteerumisklubi	Rahvusvahelise orienteerumisevõistluse "Metssiga" korraldamine	5000
Saaremaa Valdade		
Spordiliit	Saaremaa valdade IX talimängude korraldamine	10 000
Spordiklubi BK Narva	Linnadevahelise korvpalliturniiri korraldamine	4500
Spordiklubi E.S.A.	Külgvankrite motokrossi MMi X etapi ettevalmistamine	7000
Spordiklubi Elite		
Sport MTÜ	Eesti-Sooma laste ja noorte teatejooksuvõistluse läbiviimine "Reval Cup'i" raames	10 000
Spordiklubi Forte	Rahvusvahelise noorte korvpalliturniiri "Forte karikas 2003" läbiviimine	3000
Spordiklubi Mella MTÜ	Tüdurute käsipalliturniiri korraldamine (1992. a. sünd. ja nooremad)	3000
Spordiklubi Nõva	Treeningtoetus Urmet Uusorule	4000
Spordiklubi Pirit	II Pirit suusasprindi korraldamine	3000
Spordiklubi Sakura	Judoklubide karikavõistluste korraldamine	3000
Spordiüritused OÜ	Vastupidavusale 2003. a. kalendri kujundamine ja trükkimine	10 000
Taebla Valla Spordiklubi	Läänemaa noorte meistrivõistlused saali- ja väljakspallis	3000
Tallinna Kalevi		
Kergejõustikukool	Treeningtoetus Maile Mangussonile	4000
Tallinna Sõudeklubi	X rahvusvahelise sõudegomeetrite võistluse "Alfa 2003" korraldamine	15 000
Tartu Maaspordi Liit	Rahvusvahelise võrkpalliturniiri korraldamine	5000
Tartu Maaspordi Liit	Maakonna 2003. a. talimängude korraldamine	10 000
Tartu Ülikooli Akadeemiline		
Spordiklubi	Ülikooli sportlaste osavõtt suveuniversiaadist Lõuna-Koreas	15 000
TÜ Akadeemiline		
Spordiklubi	Kergejõustiku võistlussarja korraldamine	5000
TÜ kehakultuuriteaduskond	Teadus- ja õppemetoodiliste tööde kogumiku väljaandmine	10 000
Tartu Ülikooli		
treeninguõpetuse õppetool	Endiste sportlaste elektroonilise andmebaasi käivitamine	7000
TPU spordiraamatukogu	Raamatukogu fondi täiendamine	10 000
Valgamaa Spordiliit	Maakonna 2003. a. talimängude korraldamine	10 000
Viljandi Spordikool	Oskar Weldemani mälestusvõistlused suusahüpetes	3000
Võimlemisklubi Janika	IX võimlemisevõistluse "Miss Valentine" korraldamine	15 000
Võrumaa Spordiliit	Maakonna VI talimängude korraldamine	7000
Ülenurme Vallavalitsus	XXVII Emajõe mängude korraldamine	5000
Sihtkapitali algatatud eraldused		
Kaido Külaots	Treeningtoetus	7000
TÜ kehakultuuriteaduskond	Spordiraamatukogu täiendamine	10 000
Klubi Tartu Maraton MTÜ	Dopingukontrolli teostamine Tartu maratonil	25 000
Eesti Spordiajakirjanike Liit	Seminar spordi ja spordimeedia arengust	25 000
Eesti Spordi Infokeskuse käivitamine		50 000
Aastapreemiad		80 000
Velju Rammo	Elutöötoetus (1000 krooni kuus) alates 01. 01. 2003	

Rahvakultuuri sihtkapital

Cätlin Jaago	Osalemine jutuveestmisfestivalil Sõtimaal	13 000
Tiiu Jaago	Üheksa erialaartikli tõlkimine eesti keelde	16 800
Lisli Jääts	"Eesti traditsioonilised töövõtted internetis" loomine	9000
Melanie Kaarma	Siksälä kalme tekstiilikonstruktsioonide monograafia väljaandmine	20 000
Erna Kaasik	Tänuotoetus (Türi Kultuurimaja ettepanek)	5000
Urve Kilp	Juubelitoetus (Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskuse ettepanek)	5000
Laine Kondas	Tänuotoetus (Harrastusteatrite Liidu ettepanek)	1000
Maria Kukka	Juubelitoetus (Seto Kolledži Ühingu ettepanek)	5000
Kairika Kärsna	Kogumiku "SATOR" III keeletoimetamine ja küllendamine	9400
Anne Maasik	Projekti "Eesti rahva luule- ja muinasjutukoda" läbiviimine	6000
Silvia Mellik	Juubelitoetus (Eesti Naisteleaulu Seltsi ettepanek)	5000
Vaina Mälik	(EKMI Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna ettepanek)	5000
Meeli Müller	Tänuotoetus (Eesti Kooriühingu ettepanek)	3000
Triinu Ojamaa	Folkloristide talvekooli korraldamine Pühajärvel	20 000
Janika Oras	Plaadiantoloogia "Eesti rahvalaule ja pillilugusid" tekstiosa ettevalmistamine	5000
Tõnu Otsason	Marie Underi mälestuskivi paigaldamine Hagaste külla	5000
Jüri Peets	Raamatu "Raua vägi. Kohaliku rauatootmise ja sepatöö areng Eestis" trükkimine	27 000
Pärja Pilt	Juubelitoetus (Eesti Meesteleaulu Seltsi ettepanek)	5000
Loreida Raudsep	Juubelitoetus (EKMI folkloristika osakonna ettepanek)	3000
Kadi Sarv	M. J. Eiseni mütolooogia ja muistendiraamatute digitaliseerimine (III)	14 600
Henn Tiivel	Juubelitoetus (Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskuse ettepanek)	5000
Jaan Urvet	Lavastaja honorar Kärdla Nukuteatris	10 000
Artur Vahter	Juubelitoetus (Eesti Meesteleaulu Seltsi ettepanek)	5000
Heiki Valk	Raamatu "Muistis, koht ja pärimus" keeletoimetamine, korrektuur, kujundamine ja trükkiettevalmistus	14 000
Laur Vallikivi	Osalemine konverentsil ja välitööd Assamis	24 770
Piret Voolaid	Eesti keerdüksimuste andmebaasi tekstide digitaliseerimine	10 000
Piret Ünapuu	Virtuaalanäituse "Pakri rootslased. Ajalugu ja rahvakultuur" korraldamine	20 000
Ene Üleja	Tänuotoetus Eesti Kooriühingu ettepanekul	5000
Avatud Hariduse Liit	Tegevustoetus	25 000
Avinurme Kultuurikeskus	Meeskoori esinemisrõivaste ostmise	20 000
B. G. Forseliuse Selts	Kogumiku "Forseliuse Sõnumid 10" ettevalmistamine ja trükkimine	10 000
C. R. Jakobsoni		
Gümnaasium	Euroopa noorte kultuurikohtumise läbiviimine	5000
Eesti Folkloori Selts	Kevadise õppepäeva korraldamine Pärnus	9000
Eesti Harrastusteatrite Liit	Kooliteatrite kirjandusliku teatriprojekti "Mängime Lydia Koidula loomingut" läbiviimine	15 000
Eesti Harrastusteatrite Liit	2003. aasta tegevustoetus	25 000
Eesti Kandleliit	Rahvusvahelise kandlefestivali korraldamine	15 000
Eesti Kirjandusmuuseum	Ajakirja Mäetagused trükkimine	14 500
Eesti Kodutööstuse		
Edendamise Keskseks	Konkursi "Eesti kingitus" läbiviimine	10 000
Eesti Koolinoorte Segakoor	Koori laululaagrite korraldamine	25 000
Eesti Koorijuhide Naiskoor	Tegevustoetus	25 000
Eesti Kooriühing	2003. aasta tegevustoetus	25 000
Eesti Laulu- ja Tantsupeo		
Sihtasutus	XVII üldtantsupeo loominguline stipendium 10 tantsule	45 000
Eesti Meesteleaulu Selts	2003. aasta tegevustoetus	25 000
Eesti Meesteleaulu Selts	Poiste (solistide) võistlamine	30 000
Eesti Meesteleaulu Selts	Poistekoori laulukute väljaandmine	20 000
Eesti Meesteleaulu Selts	Poiste- ja meeskooride võistlamine	50 000
Eesti Naisteleaulu Selts MTÜ	Tallinna naiskooride kontsertide korraldamine (Lembit Verlin – 85 ja Silvia Mellik – 70)	9500
Eesti Noorte		
Puhkpilliorkester	2003. aasta tegevustoetus	25 000
Eesti Näitejuhtide Teatritrupp	Tegevustoetus	20 000
Eesti Puhkpillimuusika		
Sektsioon	Lisahääle kirjutamine üldlaulupeo puhkpilliorkestrite repertuaarile	5000
Eesti Puhkpillimuusika		
Sektsioon	Noodikogu täiustamine jõuluteemaliste teostega	8000
Eesti Raamatukoguhoidjate		
Ühing	Eesti raamatukoguhoidjate VIII kongressi kulude osaline katmine	25 000

Eesti Rahva Muuseumi		
Sõprade Selts	Väljaande Lee 9. nr. koostamine, toimetamine ja trükkimine	16 000
Eesti Rahva Muuseumi		
Sõprade Selts	Eesti Vabariigi 85. aastapäeva tähistamine Peterburis	30 000
Eesti Rahvuslik		
Folkloorinõukogu	Projekti "Pärimuskultuur muutub maailmas" ettevalmistamine ja läbiviimine	20 000
Eesti Segakooride		
Liidu segakoor	Tegevustoetus (laululaagrite korraldamine)	15 000
Eesti Tantsujuhtide		
Rahvatantsurühm	Tegevustoetus (kokkutelekute korraldamine)	22 000
EKE inseneride meeskoor	Kooride võistlamine ettevalmistamine	10 000
Estonia Seltsi segakoor	Projekti "Talvelaulud" transpordikulude katmine Narvas, Rakveres ja Mäetagusel	15 000
ETPL Viljandimaa		
rahvatantsuõpetajate		
osakond	VIII vabariiklik poiste- ja meeskooride võistutantsimine	5000
ETPL Viljandimaa		
rahvatantsuõpetajate		
osakond	VI Sakala mängude korraldamine	15 000
Folklubi Kandlekoda	Raplamaa IV laste ja noorte pärimusmuusikalaagri korraldamine	10 000
Folklooriselts		
Jõgeva Pere	Seltsi 15. aastapäeva ürituste korraldamine	5000
Haapsalu		
Muusikaühing MTÜ	Üle-eestilise Noorte Sümfooniaorkestri kontserttegevuse toetamine	25 000
Hetero Studio	Noorte tantsuloomingu festivali "Future" korraldamine	8000
Johannes Aaviku Selts	Seltsi kogumiku "Artikleid ja arhiivale" toimetamine ja trükkimine	10 000
Jõgeva Gümnaasium	Alo Mattiisenile pühendatud muusikapäevade korraldamine	15 000
Kuressaare Gümnaasium	Üle-eestilise etteajate konkursi korraldamine Kuressaares	7800
Käina Kaunitse Kunstide Kool	Altsaksofoni ostmise 5500	
Kärdla Nukuteater MTÜ	Nukuteatrite festivali "Suur sirmik" korraldamine	35 000
Lastekraani		
Muusikastudio MTÜ	ETV tütarlastekoori sõidukulude kontsertturnee osaline katmine USAsse	30 000
Linnupuu		
Lastepereteater MTÜ	Tegevustoetus	5000
Mulgi Kultuuri Instituut MTÜ	ETV saatelarija "Pühadekombestikust tänapäeval" läbiviimine	29 000
Mulgi Music Group MTÜ	Akordionimuusika arendamine kontserttegevuse kaudu	20 000
Narva Kultuuri- ja		
Huvialakeskus	Ballettmeisteri Suren Arutjunjani 80. aastapäevale pühendatud loomingulise õhtu korraldamine	10 000
Neeruti Selts MTÜ	Eduard Lepiku käsikirja "Lääne-Virumaa kirjandusloolisi objekte" toimetamine ja trükkimine	8000
Neidudekoor Leelo	2003. aasta tegevustoetus	25 000
Nõo Kultuurimaja	Naisrahvatantsurühmade võistutantsimise korraldamine	2000
Otepää Muusikakool	August Krentsi 100. sünniaastapäevale pühendatud mälestuskontserdi korraldamine	3000
Palamuse O. Lutsu		
kihelkonnakoolimuuseum	O. Lutsu "Kevade" I esmatrüki 90. aastapäeva tähistamine Palamusel	6000
Peipsiveere Arengu		
Sihtasutus	Vanausuliste kirikuraamatute restaureerimine	6000
Põltsamaa		
Ühisgümnaasium	Projekti "Põhjamaade laste rahvusvaheline kohtumine läbiviimine"	10 000
Pärnu Koidula		
Gümnaasium	Rahvariide materjali ostmise I, IV ja V klassi poistele	15 000
Pärnumaa Rahvakultuuri		
Keskseks	Koolitusprojekti "Rahvakultuur – võrdne partner" jätkamine 2003. aastal	10 000
Pühalepa Valla Kultuuri- ja		
Noortekeskus	Kontserdisarja korraldamine Pühalepa kirikus ja Suuremõisa lossis	8000
Raeküla kooli Keldriteater	Tudengiteatrite päevade korraldamine	10 000
Rahvakultuuri Arendus- ja		
Koolituskeskus	Rahvatantsujuhtide kooli läbiviimine	25 000
Rahvakultuuri Arendus- ja		
Koolituskeskus	Koolitusprojekti "Ulla Toomi ja eesti tants" II õppuse läbiviimine	30 000
Rahvakultuuri Arendus- ja		
Koolituskeskus	Uute tantsude konkursi auhinnafond	10 000
Rahvuskultuuri		
ühenduste liit Lüüra	Festivali VÄIKE LÜÜRA IV etapi korraldamine	11 800
Rakke Kultuurikeskus	II mõisakoolide teatrifestivali korraldamine	4000
Rapla Kunstiselts AHL	Käsitöökursuste korraldamine	6000
Räpina Rahvamaja	Raivo Adlase lavastajahonorar (vabaõhulavastus "Võõpsu põleb")	20 000
Saarde Hariduselu SA	Vabariikliku õpetajate rahvatantsurühmade festivali korraldamine	5000
Saaremaa Rahvateater	Rahvateatri 130. lavastus teatri 40. aastapäeval	7800
Saaremaa		
Ühisgümnaasium	Üleriigilise kooliteatrite festivali korraldamine	5000
Seltsing Kavalik	Segarahvatantsurühmale Kavalik naiste rahvariideselkute ostmise	6300
Seto Kolledži Ühingu	Leeni Sõrmuse setokeelse luulekogu "Palolil" väljaandmine	20 000
Setu lauluseits Siidisõsar	Talvelaagri korraldamine	7000
Tallinna Käsitöökeskus	Konkurss-näituse "Tänapäeva kaltsuvaip" korraldamine	4500
Tallinna Tehnikaülikooli		
Akadeemiline Meeskoor	Tegevustoetus	5000
Tantsuansambel		
Kullaketrad	Ansambli 50. aastapäeva kontserdi korraldamine ja Käina riiete osaline taastamine	15 000
Tartu Jaani Kiriku		
Kultuuriprojekt MTÜ	Tartu Jaani Kiriku Orelifondi avakontserdi korraldamine	15 000
Tartu NEFA	NEFA-Nordeni suukogu korraldamine Tartus	10 000
Tartu Noortekoor	Osavõtmise rahvusvahelisest laste- ja noortekooride konkursist Vilniuses	15 000
Tartu Teoloogia Akadeemia	Konverentsi "Eestlase religioossus – minevik, tänapäev, tulevik" korraldamine	10 000
Tarvanpää Selts	Raamatu "Maie Orava tantsud" II küllendamine, noodigraafika, joonised	19 000
Teateater	J. Steinbecki "Kirelõõma" lavastamine	18 223
Tiigi Seltsimaja	Richard Ritsingu 100. sünniaastapäevale pühendatud kooride kontsert	4000
TPU koreograafia õppetool	Õppetooli 25. aastapäeva etenduse saali üüri tasumine	10 000
Varnja Perekonna Selts MTÜ	Tegevustoetus	5000
Yene Amatõrteatristuudiot		
Ühendus	Festivali "Looming, harmoonia ja narkootikutevaba terve eluviis" korraldamine	10 000
Viimsi Keskool	"West side story" lavastusega seotud trükiste valmistamine	20 000
Viljandi Maagümnaasiumi		
õpetajate näitetrupp	VI vabariikliku õpetajate teatrifestivali korraldamine Viljandis	10 000
Viljandi Nukuteater	VII Rahvusvahelise nukuteatrite festivali "Teater kohvis" korraldamine	20 000
Viljandi Paalalinna		
Gümnaasium	Rahvarõivakomplektide täiustamine	6000
Viljandi Pärimusmuusika		
Festival MTÜ	Festivali õpitubade ja seminaride korraldamine	50 000
Võru Instituut	Võrukeelse kodulooraamatu väljaandmine	30 000
Sihtkapitali algatatud eraldused		
Rahvakultuuri sihtkapitali aastapreemiad	17 x 10 000 krooni	170 000
Rahvakultuuri sihtkapitali jõulupreemiad		
(Eesti Harrastusteatrite Liidu ettepanek)		
Salme-Riine Uibo		7000
Maret Omer, Evald Saag		4000
Virko Annap		3000
Aire Koop, Ave Remmel, Ellen Teemus		2000
Eesti Kirjandusmuuseumi	rahvalaule osakonna ettepanekul	3000
Ingrid Sarv, Ülo Tedre, Veera Pino, Arvo Kirkman, Liisa Vesik, Pille Kipper, Ingrid Rüütel, Anu Vissel		3000
Eesti Kodutööstuse Edendamise Keskseks	ettepanekul	3000
Katrin Kumpan, Elga Kommel, Kersti Loite, Ave Matsin, Kristina Rajando, Anu Raud, Laine Sõer, Igor Tõnurist		3000
Eesti Kooriühingu ettepanekul		3000
Lia Uppin, Inge Raudsep, Heldur Saade, Toomas Voll, Elo Kaarepere, Indrek Vijard, Henn Eerik, Ester Lepa		3000
Eesti Muuseumiühingu ettepanekul		3000
Heivi Pullerits, Katrin Sepalaan, Ülle Kruus, Helgi Põllo, Piret Ünapuu, Heili Nurger, Virve Tuubel, Aleksei Peterson		3000
Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu ettepanekul		3000
Sirje Bärge, Mare Ektermann, Ruth Hiie, Maire Liivamets, Evi Murdla, Ene Ruder, Heino Raim, Ester Sõrmus		3000
Eesti Rahvusliku Folkloorinõukogu ettepanekul		3000
Ele Saar, Risto Lehist, Jutta Helilaid, Lille Tali, Tiia Schär, Valve Lankots, Hillar Talvik, Rita Mändla		3000
Eesti Rahvatantsu- ja Rahvamuusika Seltsi ettepanekul		3000
Ülle Fershel, Juris Žigurs, Kadri Tiis, Ilma Adamson, Aino Arro, Külli Tüli, Toomas Torop, Linda Pihu		3000
Eesti Vabaharidusliidu ettepanekul		3000
Marina Nurmung, Merle Lõhmus, Margit Hein, Ene Kaas, Age Tekku		1500
Piret Tamme, Ene Lukka, Maire Salundi, Jelena Rootamm-Vahter, Eha Korkus, Eri Nõmm		3000
Rahvakultuuri Arendus- ja	Koolituskeskuse ettepanekul	3000
Ilmar Moss, Kadri Valner, Valdo Rebane, Tiiu Pärnits, Maido Saar, Kalev Järvela, Erika Põlendik, Riina Voolpriit		3000

Näitekunsti sihtkapitali kommentaar

Kultuurkapitali **aastapremia** määramise külalislavastajale Adolf Šapirole tingis Linnateatris lavastatud "Isade ja poegade" erilisus. Eesti näitlejate rahvuskoondise mängust ühtses ansambelis sündis erakordne teatrikvaliteet, mida ei saa tunnustamata jätta. Šapiro puhul on oluline ära märkida ka tema varasemat loomingut Eestis: tegemist on teatrimehhega, kelle viljakad kontaktid Eesti teatriga algasid juba 30 aastat tagasi. Kõik ta siin tehtud lavastused on olnud suursündmus vähemalt aasta kui mitte kümneni lõikes: "Kirsiaed" Noorsooteatris 1971, "Kolm öde" Draamateatris 1973, "Kes kardab Virginia Woolfi?" Pärnu teatris 1977, "Elav laip" Draamateatris 1980, "Kolmekrossiooper" Linnateatris 1997, "Isad ja pojad" Linnateatris 2002. 1997. aasta suvel Melihhovos M. Tšehhovi *workshopis* tegi ta "Kajaka" IV vaatust Katrin Saukasega Arkadina osas – valis Eesti näitlejanna, kuigi teda varasemast ei tundnud. Lisaks sellele on Šapiro oma raamatuga "Nii sulgus eesriie" (eesti keeles 2001) ja arvukate artiklite ja intervjuudega mõjutanud eesti teatrimõtte arengut. Meenutame mõnda olulisemat: "Vastab Adolf Šapiro" (T. M. K. 1998, nr. 1 ja 2), intervjuu ja "Kolmekrossiooperi" I proov ("Teatrielu 1997"), "Raisake rohkem energiat" (T.M.K. 2001, nr. 12), ajalehed, varasemad "Teatrimärkimikud" jne.

Näitekunsti sihtkapital kuulutas välja võistluse **telelavastuse** projektide saamiseks, et parimat neist 100 000 krooniga toetada. Hoolimata napist osavõtust, on sihtkapitali liikmed ikkagi rahul, sest Exitfilmi plaan teha Urmas Lennuki viimasel Näitemänguagentuuri näidendivõistlusel auhinnatud näidendist "Liivakellade parandaja" telelavastus, vastas igati nõuetele. Telelavastuse režissöörid on Anu Aun ja Peeter Tammearu, mängima hakkavad Maria Soomets, Karol Kuntsel, Peeter Tammearu ja Janek Joost. Salvastus peaks toimuma juunis, ekraanile jõuab "Liivakellade parandaja" aasta lõpus. Taotluse arutelul jäi kõlama üksmeelne mõte: "Seda telelavastust tahaks kindlasti ise näha." Ehk aitab see projekt ellu äratada varjusurmas viibiva teatrit, milleks meie võistlus korraldatud oligi.

Näitekunsti sihtkapital asutas **Karl Adra nimelise preemia** draamanäitlejale, kelle sõnum korrektse eesti keele ja kõnekultuuri tõttu kõige paremini publikuni jõuab. Esimest korda antakse preemia üle Karl Adra 100. sünniaastapäeval 20. märtsil. Laureadi valib sel aastal näitekunsti sihtkapital. Edaspidi peaks nii K. Adra kui ka varem Kultuurkapitali poolt asutatud H. Tohvelmani preemia saajate kohta tegema ettepaneku Eesti Teatriliidu aastaauhindade draamalavastuste žürii.

Paar kommentaari ka laekuvate taotluste kohta. Näitekunsti sihtkapital toetab eelkõige eesti teatri arengut (enesetäiendamise, koolitus, raamatud, tantsuprojektid, lavastajate vabaprojektid, erateatrid, riigiteatrite eriprojektid), ideed, millest aimame potentsiaalse teatri- või kultuuri-sündmuse tekkevõimalust. Seetõttu saavad mõnigi kord toetust ka välismaalt saabuvad isikud (pedagoogid, lavastajad jne.). Teatrijuhid jätkavad järjekindlalt **välislavastajate kutsumist** (see on väga teretulnud – mitmekesisust teatril, tekitab konkurentsi), hoolimata sellega kaasnevast suurest kulust, mida kultuurkapitali toetus aitab veidigi leevendada. Toetuse suuruse määramisel lähtub näitekunsti sihtkapital oma võimalustest ja võrdsuse põhimõttest: kuigi küsitud summad on väga erinevad, saavad teatrid abi siiski samas mahus.

Teatril vajalike **varade soetamisel** järgib näitekunsti sihtkapital järjekindlalt põhimõtet: võidakse eraldada liisingu sissemakse kolmandiku ulatuses. Kui mingit tehnikat või sisseaset on ikka väga vaja, siis peab teatril olema asja vastu niipalju huvi ja oma osalust, et riista liisida saab. Näitekunsti sihtkapital toetab, kuid ei eralda täit summat. Muuhulgas ka vältimaks tulevikuohtu, et avastatakse end äkki näiteks prožektorite seadmiseks vajaliku tõstuki omanikuna, kellele tuleb kallile riistapuule rakendust otsima hakata.

Ülerääkimist vajab ka **sotsiaalabi** küsimus, mis on kahtlemata üks Kultuurkapitali põhikirjalisi funktsioone. Näitekunsti sihtkapitalil on võrdlemisi raske teha siin otsuseid iseseisvalt, üksikute laekunud avalduste alusel, tegemata koostööd Eesti Teatriliiduga, kellel peaks olema vahetu ja võrdlev ülevaade kõigist abivajajatest ja nende muredest. Seetõttu ongi ETLile delegeritud igas kvartalis teatud summa sotsiaaltoetuste määramiseks. ETLi liikmetel on mõttekas õnnestuste, suurte ravikulude, jm. puhul abiotsimist alustada oma erialaliidust, kolleegide toetusel on ikka moraalne jõud, millega ka ETLi juhatus ja näitekunsti sihtkapital arvestada saavad.

Näitekunsti sihtkapitali nimel

ANDRES LAASIK ja KALJU ORRO

Karusoo pimikus läheb asju kaduma

Margaret Edson, "Hingetõmme". Lavastaja Merle Karusoo, kunstnik Silver Vahtre. Osades Katrin Saukas, Jüri Lumiste, Margus Jaanovits, Marika Barabanštšikova, Maimu Krinal, Merle Jääger, Andres Mähar, Meelis Hansing, Taago Tubin. Esietendus 8. XI Sadamateatris.

Teil on vähk.

Kuidas see teile mõjub, kui te korraks kujukute, et see teade pole tavaline auk teie igapäevakookonis, kust aeg-ajalt surmahingust puhub, vaid äkiline rebend, millest te jäädavalt välja libisete, sõrmede vahel kookoniräbalad, et hirmu eest silmi katta? Perspektiivi muutus paneb ümber hindama väärtusi ning selgub, et selles uues maailmas osutute te abituks lapseks. Aga võib ka juhtuda, et väetamiseks kui laps, kui ühiskond teid toetada ei oska, vaid peab teiega juhtunut teaduslikuks nähtuseks ning isoleerib teid katseklaasi, annulleerides teie tahtevabaduse.

Merle Karusoo ei kasuta meediat ega *ratio*le rõhuvaid diskussioone, vaid inimeste kalduvust empaatialle kunsti ohutus sfääris, et küsida, kuidas peaks käituma teispool kookonit elavate inimestega? Neid ei tule kaugelt otsida, juba aasta istuvad aeg-ajalt meie postkastis ja seejärel hommikusöögi laual uudise- ja kohvikruusikunnise ületanud proua Valdmann ja härra Närep, rääkimata ülejäänud sadadest meile tundmatutest.

Eetika tööriist

Õnneks ei ole Karusoo ainus ühiskonna eetika küsimuste tõstataja, meil on Eetikakeskus (interdistsiplinaarne üksus Tartu ülikooli filosoofiateaduskonna juures), mõningad artiklid päevalehtede arvamuskülgedel, meil on Lennart Meri, "Keskpäevatuund" ja... mnjaa.

Nagu järeldada võite – Karusoo lavastust oli väga vaja.

Loomulikult mõjub ühe haige inimese lugu teisele traagilisemalt kui ükski eetika-alane diskussioon. Me elame läbi tema kannatusi, me näeme, kuidas meditsiinitöötajad võtavad haiget kui hingetut uurimisobjekti ning jäta-

vad talle ainsaks valikuks, kas surra loomulikult või veeteerida aparaatide all edasi. Doktorid ei tule selle pealegi, et küsida, kas inimene üldse tahab oma elu viimased kuud haiglas keemiaravi protseduuride käes mööda saata või lahuks ta parema meelega Caprile. Meie küsime, kas nii on õige inimesse suhtuda? Ning oleksime justkui valmis oma elu sellele haigele pühendama. Kui me järgmisel päeval midagi oma emotsioonidest veel mäletame, siis võime end uhkusega pidada mitte-fossiilikaks.

Ent – emotsionaalsuses peitub ka oht. Eetilisi otsuseid ei tohiks ainult emotsioonide pealt langetada, sest meie kogemusel on piirid. Kui ühiskonnal on piiratud ressurside juures vaja leida praktilisi lahendusi, siis poleks eetilise neid täide viia vaid emotsioonide alusel – nende kasuks, kelle kannatustele me oleme kaasa elanud. Laveerimise piirid peaksid siiski selguma sotsiaalsetes eetilistes diskussioonides, kõigile **võimalikult paremat** silmas pidades. Kui sageli me neid kohtame?

Karusoo "Hingetõmme" pühendab end ühiskonna konnasilmale – eetikaküsimustele.

Laskumine nousilt psychele

Karusoo teater on ilmutuse-teater. Näitleja mitte ei näitle tegelaskuju, vaid ilmutab tegelast, laenates tegelasele oma keha. Lavastaja mitte ei lavasta, vaid ilmutab näidendit. Aga ilmutamine on tõlgendamine nagu fotograafias – võime ilmutada selgema või hajusama, heledama või tumedama kujutise. Karusoo ilmutusraamat tõi nähtavale vaid ühe jumala – meditsiinieetika, jättes kõrvale näidendi teised intellektuaalsed tasandid nagu religioon, kirjandus ja filosoofia.

Muidugi olid Religioon; Kirjandus; Filosoofia (justnimelt suurte algustähtede ja semikoolonitega) lavastuses esindatud, aga seda kui kolm efektset musketäri kiiretel hobukapjadel. Nad ilmusid korra, et neid ära tunda, kuid nad ei ilmutanud oma loomust, seost üksteisega, tähendusi tegelaste ja meie jaoks.

Näljane hunt otsib kärvanud jänest...

Nende sõnadega iseloomustas Anatoli Vassiljev noort lavastajat, kes on sunnitud pärast instituudi lõpetamist jooksma mööda teatreid töötsa jahil. 7. ja 8. detsembril peeti Moskas just Vassiljevi vastvalminud teatrimajas ülevenemaaline režiikonverents.

Eelmine selletaoline üritus toimus 1939. aastal verise peaprokurööri Andrei Võšinski eesistumisel. Sellises valikus peegeldus muidugi Stalini eriline künism, oli ju konverentsi eesmärgiks lavastajakutse lõplik tasalülitamine. Poolnaljaga tehtud viited tollasele sündmusele kõlasid ka seekordse konverentsi kõnetoolist. Kibedaim oli neist Vilniuse Vene Draamateatri omaaegse peanäitejuhi Vladimir Petrovi tõdemus: "39. aastal oli poliitiline orjus ja konverentsil räägiti loomingust. Praegu on vabadus ja me räägime ainult ellujäämisvõimalustest".

Tõepoolest, lavastajakutse sisulistest probleemidest oli juttu napilt. Harva kostsid kõnepuldist sõnad "näitleja" ja "dramaturg". Kahapäevase elava ja esinejaterohke diskussiooni põhimõisteteks olid "raha", "õigused", "ettevõtlus", "produtsent". Konverentsil kerkisid kesksetena üles lavastaja kui vaimse liidri juhitava repertuaarteatri ning ühekordele kokkusaamisele ja publikumenule rajatud projektiteatri (venekeelse mõiste kohaselt "antrepriisi") vahekord ning lavastajate koolitamise ja noorte lavastajate tööhoive probleemid. Teravalt püstitus ka teatri kui

samaaegselt kunstiasutuse ja tootmisüksuse koht riiklikus finants- ja maksusüsteemis.

Formaalselt oli kokkutuleku eesmärk Lavastajate Gildi (vaste meie Lavastajate Liidu) moodustamine. Kuna alusdokumendid olid aga ette valmistamata, jõuti lõpuks 19-liikmelise(!) töörühma valimiseni – too peab kolme kuu jooksul need paberid tootma. Paraku selgus aga, et juriidilise isikuna konstitueerida sooviv üleriiklik MTÜ vajab Venemaal struktuure vähemalt pooltes föderatsiooni subjektidest (seega 45 kubermangus ja vabariigis). Nii võib eeldada, et asi taandub Ülevenemaalise Teatriliidu raames tegutsevaks lavastajate sektsiooniks. Mägi sünnitab ilmselt hiire, kuid püüdkem aru saada, millest praegu Venemaal selline tuhin "kaitsta lavastajakutse au ja väärikust", nagu sõnastati igatsetava gildi peaesmärgina. Mõndagi õpetlikku ja paralleelset on selles meiega jaoks. Tsiteeriksin olukorra mõistmiseks sealsete tiptegijate mõtteid.

Aleksander Kaljagin (Vene Teatriliidu esimees): "Lavastaja kui teatriprotsessi suunaja ja eeskondija asemele on praegu tekkinud palju "osavaid lavaleseadajaid" ning "oskuslikke *showmen*-e". Me peaksime püüdnud aru saada, kas suudame situatsiooni kujundada või jälgime vaikselt, kuidas olukord muutub ja hävitab vene psühholoogilise repertuaarteatri olemuse. Konverents on kokku kutsutud selleks, et mõtiskleda, kuidas aidata vene lavastajaid, et elukutse kaduma ei läheks."

Karusoo lavastas olulise osa näidendist (peategelase endise maailma) – vaimu teatraalseks esoteerikaks. Miks kaks filosoofiadoktorit (**Katrin Saukas** ja **Maimu Krinal**) lugesid ja analüüsisid John Donne'i luulet sellise tempoga, nagu vanakuri oleks kannul, ühtegi hingetõmme jätmata? Miks võrtsitati Tõe ja Jumala mõistet baroksete žestidega? Näiteks E. M. Ashfordi (Maimu Krinal) tantsumammud intellektuaalse mängu – male ratsukäigu motiividel. Kas need selgitasid, miks semikoolonid, suured algustähed ja hüümärgid Donne'i "Pühades sonettides" viivad eksiteele; miks on just koma – hingetõmme – oluline kümnendas sonetis: **Kus surma pole, koma, surm, sa sured** siis? Vastupidi, kui kõne all on kirjavahemärkide kvalitatiivne erinevus ja nende olulised konnotatsioonid ning lavategevus vastandub kõne all olevale, siis jääb vaid arvata, et pole sisuliselt aru saadud või ei peeta seda tähtsaks. E. M. Ashfordi järgi: "Elu ja igavese elu vahel ei ole midagi muud kui hingetõmme, koma. Nii lihtne see ongi. Kui lähtuda originaali kirjavahemärkidest, pole surm enam miski, mida laval hüümärkide vehkides dramatiseerida. Koma, punkt."

Edsoni näidendi pealkirja "W;t" (eesti keelde tõlgituna "Vaim" – parem olnuks "Va;m"?), asendas Karusoo pealkirjaga "Hingetõmme". Iseenesest väga hea nihe, kui silmas pidada peategelase maailma ümberhindamist ning lavastaja rõhuasetust. Kahjuks muutus see aga eelmainitud sisukaotust silmas pidades platonlikus ontoloogias (kuhu läbi kristliku traditsiooni ka Donne kuulub) **nousi** ehk mõistuse/vaimu tasandilt **psyche** ehk hinge tasandile laskumiseks niiviisi, et tagasitee **nousi/vaimuni** osutus väga keeruliseks.

Rollilahendused

Näidendi teljeks on filosoofiadoktor Bearingi pihtimustes avaldunud muutumine. Keskealine naine, kes on oma elu pühendanud vaimule, avastab pärast raske haiguse tuvastamist endas ja teistes unikaalsed hinged. Olukord

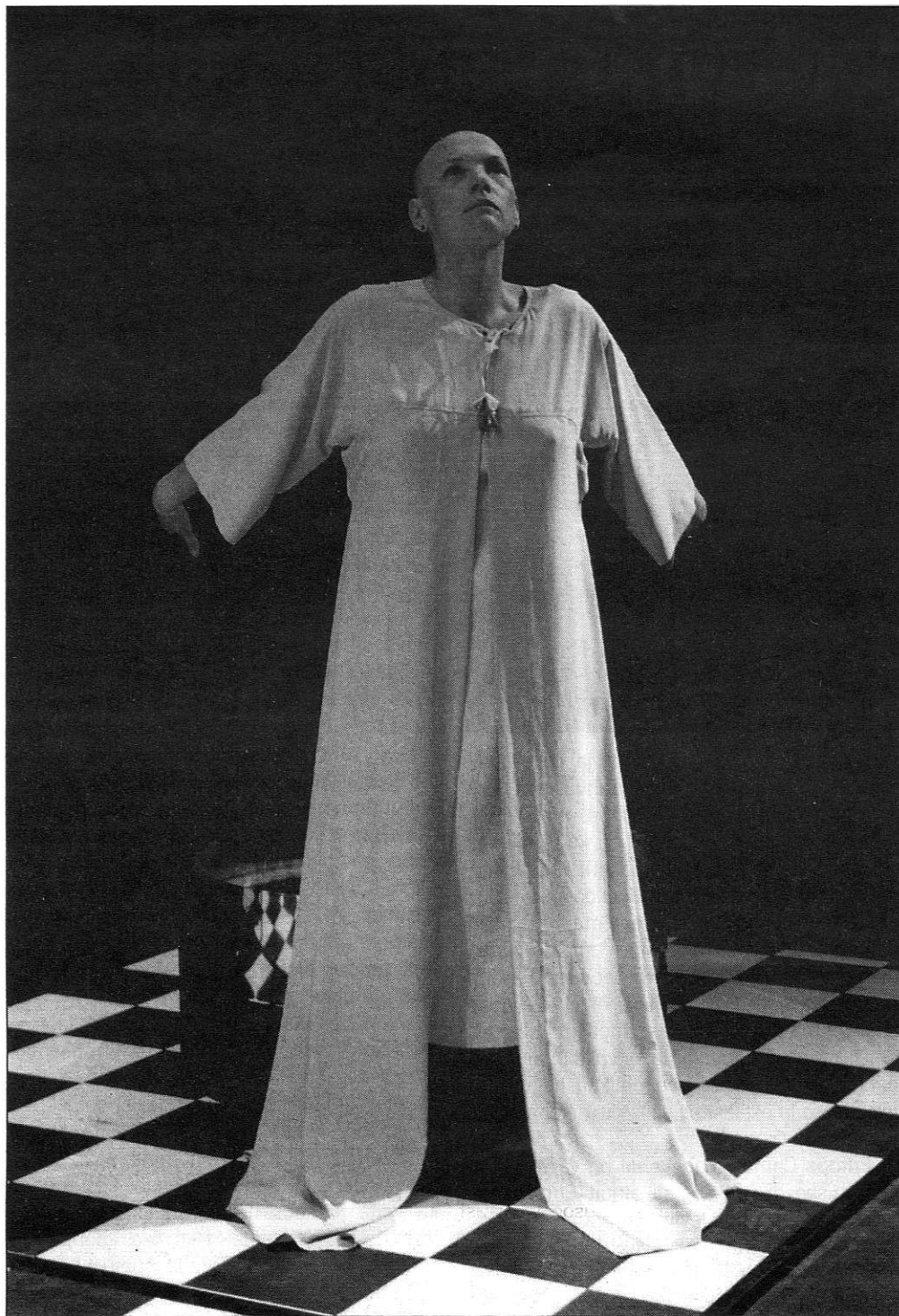
Anatoli Vassiljev: "Euroopas lavastades mõistsin, et vaatamata mu kodumaa poliitilisele väärdalikkusele ja rahva kerjuslikkusele, on meil olemas tõeline ja kogu maailmas hinnatav väärtus – see on meie draamakunst. Ameerika ja euroopa teater on kirjandusliku teksti teater. Vene teater on sajandi olnud lavalise teksti teater. Praegu oleme kaotamas lavalise teksti saladusi ning võime jõuda seleni, kust tulime – Teatri asemele astub lavake, selleks, et seal töötavad pärisorjad oleksid toidetud ja vaatajal oleks lõbus. Vene teatri traditsioon on see, et lava kasvatab publikut. Praegu on asjad vastupidi. Kas siis tõesti oli teatril heaks ajaks stagna, aga vabadus tähendab õnnetust ja kaost?"

Adolf Šapiro: "Tundub, nagu oleks kogu senise vene teatri mõtlemissüsteem vastuolus nüüdse majandusarenguga. Selline kontsentratsioon ja mõttesügavus, mida eeldas Stanislavski, on vastuolus tänase teatri elustiiliga. Stanislavskit loed nagu muinasjuttu või on siis lõputult häbi, sest mis seos on meid ümbritseval teatril sellega, millest kõneles Stanislavski? Tema teatri aluseks oli inimestevaheline suhtlus ja kogukondlikkus. Tol ajal oli häbi olla üks, demonstreerida oma üksindust. Teater kujutas endast vastastikust loomingulist ja kõlbelist arendamist ning oli võimatu ette kujutada, et seesuguse teatri näitleja töötas veel kusagil mujal; see tähendaks nagu Kristuse ja Muhamedi korraga kummardamist. Nõukogude ajal muutus kogukond aga kollektiiviks, mis ähvardas

osutub paradoksaalseks – niikaua, kui ta liikus inimeste seas, ei pannud ta neid tähele. Nüüd, isoleerituna palatisse, pole inimlikkus enam võimalik: ühelt poolt meditsiinitöötajate vaimusse kapseldumine pärast ja teisalt selgub, et kõik, mis elab ja hingab, on muutunud talle ohtlikuks. Alguses klammerdub naine oma eelmise vaimse maailma mälestuste külge, sellele järgnevad ehmatused oma endise koletu mina pärast, siis avastab ta oma nõrkuse uues maailmas, kuid mida surmale lähemale, seda rohkem julgeb ta inimesi näha. Ja seda rohkem hakkab ta mõistma Donne'i luule tuuma, millele tema õpetaja algusest peale vihjanud on.

Katrin Saukas teeb tugeva rolli, aga see mõjub siiski natuke võõristavalt. Kas on põhjus ilmutamistehnikas või selles, et ta ei mängi nii aktsente (eelkõige intellektuaalset irooniat) kui tegelaskuju pöördelisi momente tugevalt ja puhtalt välja. Stseen, kus Bearing hakkab esimest korda (ise natuke häbenedes) huvi tundma onkoloogiaosakonna residendi Jason Posneri (**Margus Jaanovits**) isiku vastu, on pöördepunkt Bearingi ellusuhtumises. Publikule läheb selle stseeni tähtsus aga suuresti kaduma, kuna Bearingi ja Posneri dialoogis kipub Posner peale jääma. Bearingi võitlus iseendaga, et saada oma hammaste vahelt need uurivad küsimused välja, jääb peaaegu toimumata ja vähemalt esialgu domineerib Posneri mõtteviis, et Bearing on vähe sassi keeranud. See-eest sentimentaalne stseen hooldusõe Susie Monahaniga (**Maarika Barabanštšikova**) ning selle stseeni intellektuaalne põlgus on hea ja põhjendatud kontrastiga välja mängitud.

Maimu Krinali filosoofiadoktori tuum – inimlikkus – pani oma sooja mänguga võimalikult isegi rohkem kaasa elama kui Bearingi eksistentsiaalsed kannatused, kui ainult see intellektuaalne tasand Krinalil poleks olnud ebausutavalt ja mittekaasamõtlevalt teatraalne. Head rollid olid veel Barabanštšikova lihtne Susie ja uskuge või mitte – tudengite ja laborantide seltskonnast **Taago Tubinal**, kes tundus ainsana oskavat mõelda. Aga võibolla ma teen teistele näitlejatele liiga, sest on ju tavaline, et paljud tudengid punnitavad oma näolihasid tihke mõttetöö mulje tarbeks.

"Hingetõmme". Vivian Bearing – Katrin Saukas.

REIN URBEL

Lavastus

Karusoo lavastus töötab kui põhjalik masinavärk. Mõõdukas tempo, rütmid paigas, ainult vahetevahel tekkis vajadus inimliku dünaamika järgi, mis hoogu maha võtaks ja vaimul uidata laseks. Lavakeskkond andnuks selleks hea võimaluse: avar lava, mis vastupidiselt tavalisele haiglainterjööri ei ahista, piisavalt ruumi ilmutuste jaoks, üldsegi mitte tähendustiine. On kaks suurt laeni ulatuvat tühja katseklaasi, kuhu lavastuse lõpus, pärast Bearingi morfiiniannust, ilmub punane valgus ning suits (nagu põrgus, mille piinade all Bearing kannatas), mis aegamisi kooskõlas Bearingi elust lahkumisega taeva poole tõuseb. Selline turbulentsisümboolika omandas lausa universumi mõõtmed – suits ei voola ühtse joana, vaid sellel tekib uus keeruline struktuur, mida algtingimused ei sisalda ega tohiks ka esile kutsuda. Me ei tea, millise uue struktuuriga Bearing ühineb, nii nagu ta kord ise ei osanud aimata väljaspool kirjan-dusteadust olevaid struktuure.

Surematu kultuur

Sellise meile tundmatu uue organisatsiooni tekkimine huvitab ka resident Jason Posnerit – pahaloomulised kasvavad ei allu rakusises-tele regulatsioonimehhanismidele, vohavad edasi ja võivad paljuneda lõpmatuseni. Seda nimetatakse surematuks kultuuriks.

Edsoni "Vaim" viitab surematule kultuurile – kristlus tunnistab surematust, samuti võime vaimumaailma surematuks pidada (Platoni *idea*). Koos Bearingiga laskume aga *psyche*/hinge valdkonda nind satume vastakuti mitte igavese surma-ideega, vaid konkreetse mina surmaga. Ning näeme, et alles surm annab inimesele mõtte. "Surematute seas on kõik vastupidi, iga tegu (ja iga mõte) kajastab teisi samasuguseid, mis on talle minevikus eelnenu, ilma et algust kuskilt paistaks, või siis tõepärane ettekuulutus, et tulevikus samasugused teod korduvad kuni peapöörituseni" (Jorge Luis Borges, 1952). Ja kuigi Edsoni järgi ei õnnestu jänesepojal kunagi ema eest põgeneda, ilmutab end Karusoo pimikus valik, kas me nägime surematut kultuuri või seda teist, siinpidist.

KRISTIINA REIDOLF,
filosoofiatudeng

üksikisikut ja arenes "bande" suunas ning siit tekkis kunstnikel vajadus eraldumise ja üksioleku järele. Praegu on intelligentsi hulgas (eriti provintsis) aga taas näha soovi "ühendada oma üksiolek naabri üksindusega".

Gennadi Dadamjan (sotsioloogiaprofessor): "Idee teatrist kui kodust on *de facto* surnud, aga selles idees oli vene psühholoogilise repertuaarteatri alus. Tegime ankeetküsitluse praegu töötavate lavastajate seas. Küsimusele, mitu inimest oma tänasest trupist võtaksite n.-ö. omaenda teatrisse, vastas üle 90 %, et mitte üle kolme. Me elame totaalse deprofessionaliseerumise ajal, sest nii näitleja kui lavastaja elukutset võib proovida igäiks. Lavastaja ei mõtle enam tervikrepertuaari mõistes, vaid ainult lavastuse mõistes, näitleja ei mõtle seepärast enam lavastuse raames, vaid ainult rolli raames.

XIX sajandi lõpul võttis lavastaja enda kätte teatriprotsessi uuendaja teatepulga (varem oli see kepik näitleja ja dramaturgi peos) ning temast sai kunstiprotsessi mootor. Tänapäeval on lavastaja kergelt ja sundimatult selle teatepulga ära andnud. Kahjuks aga mitte andes produtsendile, kelles näengi teatri tulevikku, vaid pigem direktorile-mäenedžerile, kes aga pole uueks rolliks valmis ja tammub lihtsalt paigal. Kriitika aga eirab teatrit kui turunähtust ja teeb sellega teatril tegelikult karuteene."

Boriss Juhhananov: "Režissöör on kaotanud võimu, tal pole mingeid õigusi ja tema hääle moonutab meedia. Ta on muutunud palgatöölis, tuulelipuks, gastrollimeks. Kunstilisuse asemele on tulnud *marketing* ja teatrit juhib publik."

Vjatšeslav Gvozdkov: "Põhiasi on siiski

meie endi valmisolekus ohverduseks. Kas me tahame lihtsalt vegeteerida ja head raha teenida või oleme valmis ennast ohverdama selle nimel, et väärikalt elada."

Geta Janovskaja: "Lavastaja on üksildane elukutse. Me kuulame ja vaatame kolleege ja nende lavastusi ju alati skeptiliselt. Me oleme selle elukutse valinud, sest oleme isikupärased ja seepärast ka üksikud. Istuda karjakesi koos ja rääkida omaenda loomingulistest probleemidest on imelik ja seepärast kõhklesin ma siia tülles. Kuid ma tuln, sest vene repertuaarteatrit hävitatakse praegu valitsuse poolt kas teadlikult või ebateadlikult. Mind on õpetatud, et kõige eest, mis teatris toimub, vastutab lavastaja. Ja seepärast peame me vastutustundeliselt teatama, et kui laseme asjadel praegu lihtsalt minna, siis me kaotame selle vene teatri, mille üle oleme olnud uhked. Põhiprobleemiks on seejuures teatri juriidilise staatuse küsimus. Täna on teatrid lihtsalt tavalised kultuuriasutused. Eelarveklassifikaator, riigikassa ja maksuseadused panevad täna teatrite tegevusele sellised raamid, mis on palju hüllemad kui nõukogude ajal ning mis viivad repertuaarteatri likvideerimisele ja asendumiseni kabareega."

Pjotr Fomenko: "Režissööri tegevus ei allu ratsionaalsele ja teaduslikule analüüsile. Lavastajatöö on õnn, mille eest makstakse ränka hinda. See on südametunnistuse ja elu mõtte küsimus. Kui me režii kunsti kaotame, siis pole meil teatris enam midagi teha, sest sellega kaob nii repertuaari- kui ka projektiteater. Täna vaataja on rikutud kohutavalt labastest vaatamängudest, ja ainus, kes suudab sellele vastu seista, on tõeline lavastaja. Lavastajakutse pole massitoodang vaid

tükikaup. See on unikaalne ja maailmaturul väga nõutud eriala. Lavastajaks võib õppida ka 40aastane inimene, kellel on olemas kõrgharidus, elukogemus, perekond. Seepärast ei tuleks lugeda selle omandamist teiseks (s.t. tasuliselt omandatavaks) kõrghariduseks."

Lev Sundström (Sankt-Peterburgi Teatriinsituudi rektor): "Vene režikoolkond on maailmas unikaalne. Kuid lavastajate ettevalmistamist segavad kõrghariduse üldised standardid. Ülevenemaalisel kõrgkoolide rektorite nõupidamisel kõlas sõna "kunst" vaid üks kord ja seda president Putini suust, kes ütles, et "fundamentaalteadusi tuleb toetada nagu kunsti".

Mihhail Švõdkoi (Venemaa kultuuriminister): "Me elame teisiti (mitte paremini või halvemini) kui 12 aastat tagasi ja peame kohanema uue ajaga. Looja ja produtsendi roll on kõigis kunstisfäärides muutunud. Praegu asendab produtsenditeater lavastajateatri ja sellest tuleb aru saada kui reaalsusest, sest inimesed ei riski mitte parteipileti, vaid suurte rahadega. Teater on muutunud ühiskondlikus teadvuses teisejärguliseks, sest ei kuulu nn. ostukorvi. Hetkel domineerib meelelahutusteater. Venemaal on aga alati olnud mitut laadi teatrit. On teater kui kultuuriline teenus ja teater kui missioon ning neid ei ole vaja segi ajada. Mõlemal on eluõigus ja publikut jätkub mõlemale. Ei tule süüdistada ja solvuda, vaid tuleb eristada, mis on milleks.

Nüüd on aeg rääkida sellest, mida on vaja, et elukutse alles jääks ja kuidas säiliks missiooniteater.

Probleeme näen selles, et hea hariduse saanud inimesed lahkuvad riigist ja et koos-

seisulise lavastaja palk on palju väiksem kui ühekordsel külalisel. Riigikassasüsteem on kunsti- ja haridusasutustele halb. Ettevalmistamisel on "Riiklikust spetsialiseeritud mittetulundusorganisatsiooni seadus", mis võimaldaks teatrite osas üle minna subsideerimis-(toetus)süsteemile ja vabastada teatrid konkreetse eelarverea alusel rahaeraldustest ning riigikassast kui kontrollorganist."

(NB: Eestis toimub praegu täpselt vastupidine protsess, mille tulemusena tekkivad ja vene kolleegide poolt kirjeldatud õudust tajume oma teatrilus ilmselt aasta pärast.)

Konverentsi lõppdokumendis kirjeldati üsna teravas sõnastuses lavastajakutse ja repertuaarteatri olukorda ning tunti muret selle pärast, et teatritest on kadumas loomingulise juhi roll. Võeti vastu ka pöördumine Vene Teatrilidu poole, muuhulgas paluti võtta meetmeid, et saavutada riiklik rahaline toetus (grandid) režiiüliõpilaste diplomilavastustele ning taastada noorte režissööride stažeerimis-süsteem tipplavastajate juures. Kui järele mõelda, siis sooviti ja nõuti paljuski seda, mis nõukogude ajal olemas oli ja enesestmõistetav tundus. Kas igatsetud loome- ja liikumisvabadus on tõepoolest paratamatult seotud paljude kunstiloomet hoidnud eeliste ja soodustuste kadumisega, see on küsimus, mis vääriks uurimist ja diskussiooni kogu postsotsialistliku ruumi ulatuses. Ehk võiks Eesti olla selleletemalise arupidamise kokkukutsujaks? Nüüd, Euroopa Liidu künnisel, pakuks see kindlasti laialdast huvi.

JAAK ALLIK

Pilk kooriaastasse 2002

Aarne Saluveer: Seda, et lastel ei ole paiguti võimaldatud õppida laulma ja head muusikat tajuma, võib nimetada ka teatud puude väljaarendamiseks.

SIRBI ARHIIV

Hakkasin sellest koorijutust mõtlema siis, kui nägin "Muusika ja elu" esimeses saates sinu salvestatud lõiku maailma koorisümposionilt Minneapolises. Tundus, et seda laadi asjadest võiks rohkem rääkida.

Kui me loeme seda maad ikkagi laulvaks maaks, võiks resonants olla suurem. Eks see ole kindlasti osaliselt ühingu töö, mõtlen siinkohal kõiki koore, lauljaid ja koorijuhte endid. Hea näide on spordi vallast, mis on hästi kajastatud läbi nende endi tegevuse – sealt on eeskuju võtta. Kõiki neid tuhandeid lauljaid, kes on laulupeol, tegelikult ju huvitab oma valdkonnaga seonduv. Sedavõrd kui suudame neid teemasid endale ja pressile huvitavaks mõelda, need ka kajastamist leiavad. Tundub, et viimasel aastal on toimunud päris meeldiv muutus. Kooriühing koos oma partneritega on selle nimel tegutsenud ja uudised inimestele kättesaadavaks teinud. Soovitaks ajaloodokumendina kõikidel kooridel üles võtta ja salvestada oma tähtsamad kontserdid – kuulata, analüüsida ja arhiveerida – keegi teine ei tule seda tegema, aga see on tähtis rahvuskultuuri osa.

Milliseid lõppeva aasta telgündmusi võiks siinkohal meelde tuletada?

Rahvusvahelistest kontaktidest hindaksin tähtsaks, et Eesti oli IFCMi sümposionil Minneapolises mitmekülgset esindatud: kõlas eesti heliloojate muusika, Maailma Noortekoorige juhataja Tõnu Kaljuste, olime esindatud ka organisatsioonina. Liinid ei tohi katkeda – peab tundma inimesi, tutvustama eesti muusikat, heliloojaid, koore, dirigente. Osalesime päris aktiivselt ka IFCMi uue strateegia väljatöötamisel, koos Europa Cantatiga otsustati nüüdsest pöörata suuremat tähelepanu noorte- ja lastekoorigele. Uute noorte tegijate probleem on loomulikult igal pool maailmas. Sellega seoses on meil nii aastaks 2004 kui 2007 ideed, mida on juba tutvustatud ka IFCMi ja Europa Cantati juhtkonnale. 2004 tahame esimest korda teha laulupeo eel Tartus koos Europa Cantatiga avatud laulunädala. Reklaamime Euroopa kooridele Tartu välja kui koha, kuhu nad saaksid tulla, omandada nii eesti tuntud dirigentide kui ka mõne maailma huvitava koorijuhi käe all nädala jooksul põnevat repertuaari. See rahvusvaheline sündmus kulmineeruks väliskooride osalemisega Eesti laulupeol. Kooriühingul oli laulupeost ka Mainzis üks peaettekanne Euroopa kooriorganisatsioonide esindajatele – kasutasime meile antud tundi tihedalt andmaks nii videomaterjalide kui arvutiinstallatsioonide abil ülevaadet sellest unikaalsest koorisündmusest. Paraku tuli tõdeda, et tohutult on inimesi, kes seda mastaapi üritusse kas ei usu või ei suuda uskuda, isegi erialainimeste hulgas, nii et tööd selles valdkonnas on veel palju.

Kas Lloyd Webberilt tellitud laulupeolaul ei andnud loodetud reklaamiefekti?

Mitte nii väga nendes koorimuusikaringkon-

dades, kes asjadele sügavuti ja tõsisemalt vaatavad. Paraku ei ole see rahvusvaheliselt ka eriti laia kajastamist leidnud. Nagu meil kodustes vestlusringides, nii on ka maailmas vastakaid arvamusi. Eks Webberit vaadatakse suuremalt jaolt ikka muusikaliloojana, kellel on selles žanris palju hitte, aga mahtude ja eri kontekstide kokkusobitamine on delikaatne teema. Põhimõtteliselt arvan, et suund avada rahvusvaheline koostöö on õige. Eelkõige peaksime senisest rohkem mõtlema, kuidas oma muusikat maailmale välja pakkuda; panustaksime endiselt võimalikult palju eesti tegijatesse ja ostaksime välismuusikat sobivas proportsioonis sisse.

Europa Cantati teabekanal on väga hea ja avalik, see ei levi sugugi ainult Euroopas – neil on üle maailma leviv *network* läbi kooride ja dirigentide ning pidevalt ilmuv ajakiri. IFCMiga on asi mõnetigi veelgi lootustandvam – kui õnnestub, siis saame aastal 2007 siia nende juhtkonna koos maailma tippkoorigega. See oleks noortelaulu, koorimuusika ja laiemas mõttes kogu Eesti kultuuri jaoks väga vajalik.

Laulupidu kui kõige massilisem sündmus on siiski ainult üks, rahvusliku koorikultuuri kõige laiapõhjalisem osa – meil on hulgaliselt koore, kes esitavad oma kontsertidel mitmekülgseid, uusi ja huvitavaid kavu. Igal tasandil peab olema piisavalt huvitavaid tegevusi ja märkimisväärsed saavutusi.

Küllap neid on ka olnud.

Harrastajatest rääkides, Pärnu lastekoorige Vaprad ja Ilusad/Toomas Voll, Kalevi Kammerkoorige/Erki Meister, ENLSi neidudekoorige/Leelo/Toomas Voll ja Raul Talmar, Pärnu Kammerkoorige/Ave Sopp, segakoor Endla/Peeter Perens, Eesti Koolinoorte Segakoor/Taavi Esko ja Kadri Leppoja, Ridala põhikooli lastekoorige/Anne Pääsuke, Tallinna Tehnikaülikooli akadeemiline meeskoorige/Jüri Rent, Lastekraansi Muusikastudio Lastekoorige/Aarne Saluveer ja Lii Leitmaa, ETV tütarlastekoorige/Aarne Saluveer, ESLi segakoor/Kaie Tanner ja Lilyan Kaiv ja segakoor Noorus/Raul Talmar ja Kristiina Poska on sel aastal esindanud Eestit rahvusvahelistel sündmustel, Europa Cantati II rahvusvahelisel noorte dirigentide konkursil osales viis eestlast, finaali jõudsid Risto Joost, Lilyan Kaiv ja Anne Alt. Auhinnakohad kinnitavad, et meil on tubli tase. Soovin, et meil oleks rohkem jõudu toetada neid, kes on suutnud tuua Eestisse kuldmedaleid ja *grand prix*sid. Inimesed, kes sellesse oma jõu panud, põlevad küllalt heledalt ja on oht, et töötavad üle. See on erakordne seltskond – nad haaravad endaga kaasa ja sütitavad, oma õpilaste ja lauljate kaudu tagavad nad eesti koorikultuuri järjepidevuse. Peaksime neid senisest rohkem toetama.

Professionaalsest seisukohast räägituna on meie koorielus palju huvitavat väikevormidest suurvormiesitustest ja plaadistusteni välja. Saare festivalil ja mujalgi näitas suurepäras-

vormi Rahvusmeeskoorige, Eesti Filharmoonia Kammerkoorige on selgi aastal maailmas avaldanud mitu plaati – väikse maana oleme koorimuusikaga ikka suhteliselt hästi varustatud.

Kas koorifestivalist "Tallinn 2003" saab algava aasta üks tippsündmusi?

Tundub, et koorifestival "Tallinn 2003" saab olema senisest suurema rahvusvahelise areaaliga, tulemas on koore Itaaliast, Jaapanist. Saadetud lintide põhjal usume, et tulemas on huvitav konkurss. Teadupärast on palju selliseid võistlusi, kus oluline on osavõtjadiplom ja selle värv tuleb suhteliselt väikese pingutusega. "Tallinn" on kuulunud tasemelt maailma elitaarsete, heade konkursside hulka ja siiani on õnnestunud taset hoida. Järelkasvu kindlustamisel oleme läinud sõnadelt tegudele – esimest korda võisteldakse ka lastekoorige kategoorias. Loomingutingimusi, et meie järelkasv näeks teisi koore ja saaks esimesed rahvusvahelised tuleristsed kodus. Tähtsustaksin seda konkurssi Tallinna ja Eesti kultuuriruumis senisest rohkem, sest see on osavõtjate arvu poolest suurim muusikakonkurss, mis piirkonnas üldse toimub. Kuna see kannab sellist ilusat nime nagu "Tallinn" koos aastaarvuga, siis on see ikka oluline märk Tallinna tutvustamiseks.

Kõik tundub olevat kuidagi väga hästi, või on ikka muret ka?

Eks kõik pea ikka tasakaalus olema – loomulikult on muresid rõõmudest kohati rohkemgi. Noorte segakooride suhtes oleme täna selgelt maas isegi Lätist ja Leedust, kellel on sellised tippkoorige olemas. Noortekollektiivide suurim probleem on koori kooshoidmine: peab olema liider, kes neile muusikat pakub, aga suudab ka kõita ja koos hoida, elluastumise probleemidest üle juhtida. Üks osa koorijuhtide koolitusestki võiks sisaldada õpetust, kuidas koori luua ja "elus hoida". Hiljutisel koorijuhtide konkursil võtsid meie koorijuhid I ja II koha, nii Kaiv kui Joost on väga võimekad ja neid on juba soovitatud osalema mitmes rahvusvahelises projektis. Küsimus on, kas nad suudavad luua ja elus hoida mingit püsivalt tegutsevat Eesti koorikollektiivi. Kuigi sellekohaseid märke juba on: Tartu Jaani kiriku koori on Lilyan Kaiv loonud ja see areneb. Koorile on tehtud ettepanek osaleda BBC raadiokonkursil "Let The People Sing", nii on saadud ka motivatsioon.

Koorijuhid on enamasti ka muusikaõpetajad, koolimuusikas on kuuldavasti muret palju?

Tegelen praegu ise muuhulgas ka esimeste klasside lastega ja olen veendunud, et kui on aega, võimalusi ja tahtmist laste viisipidamisega tegelda, siis ei ole III klassi lõpuks peaaegu enam lapsi, kes ei suudaks lihtsamas mõttes viisi pidada.

Rõõm, mis sellega kogu eluks kaasneb, on igati väärt mõlemapoolset pingutust. Aga siin peab olema riigi huvi ja toetus oluliselt suurem. Seda, et lastel ei ole paiguti võimaldatud õppida laulma ja head muusikat tajuma, võib nimetada ka teatud puude väljaarendamiseks. Selle vältimine nõuab riigi toetust – võrreldes eesti kooli muusikaklassi maailma teiste riikide analoogidega näeme enamasti kohutavat viletsust. Mujal maailmas kuulub sinna tavaliselt tänapäevane trummikomplekt, kitarrid, plaat- ja rütmipillid, millel musitseerides toimub mitmekülgne areng. Kooride kategooriatasusid ei ole suudetud riiklikult seadustada – õpetajate tehtud töö on erineva tasemega –, aga vaid nii saaksime parema töö eest maksta ka paremat palka. Haridusministeerium on andnud viiteid ja lubadusi, kuid muusikahariduse andmiseks nii üld- kui erihariduse osas tehtu on ebapiisav ja ebaproportsionaalne.

Mida Kooriühing saaks muuta?

Oleme survegrupina üritanud päris tugevalt esineda. Novembris toimus haridusministeeriumis suur, väga tõsine ümarlaud muusika-

õppeasutuste juhtide ja KÜ osalusel, kus räägiti muusikapoliitikast, muusikaseadusest ja valdkonna valupunktidest. Sellel koosolekul ei näinud me piisavalt toetavat ametkonda, kes tegelikult peaks ju looma tingimusi ja pakkuma abi inimestele, kes võitlevad ühiskonna teatud ideaalide eest. Küll on hea näha, et see survegrupp koos Eesti Muusikanõukoguga hakkab tunnetama vajadust olla tunduvalt jõulisem oma eesmärkide eest seismisel. Ka selles, mis puudutab nii muusikakoolide õpetajate, koolikoorijuhtide kui ka muusikaakadeemia õppejõudude töötasu. KÜ kui kõige massilisem muusikaorganisatsioon on lubanud oma liikmete kaudu avaldada toetust jõudmaks olukorran, kus muusikakultuur saaks väärikalt tähtsustatud ühiskonnas. Pole mõtet üritada luua ülisiledat asfaldi maal, millel teatud kultuuriruum puudub. See loob ainult võimaluse, et inimene, kes siia tuleb, siit veel kiiremini läbi sõidab...

20. tegevusaastat tähistanud Kooriühing on asunud välja töötama arengukava. Miks?

Teatud aja tagant tuleb üle vaadata nii tee kui siht, millel liigume – kas see on õige ja meeldib neile, kes meie organisatsiooniga on liitunud. Tegeletakse strateegiate väljamõtle-misega: eesti muusika maailma viimine, heliloomingu tekkimiseks keskkonna loomine, lapse laulma panemisel on tähtis roll tervikliku ja täisväärtusliku inimese kujunemisel. Protsess on staadiumis, kus teha on veel palju – esimesed tulemused loodame tuua kevadise volikogusse. Teeme pingutusi, et see oleks arusaadav ja sobiks kõikidele alaliitudele, kultuuri- ja haridusministeeriumile. Sellest peaks tulema Eesti Vabariigi poolt respektitud dokument, mille puhul saaksime rääkida osalusest riigi kultuuripoliitikas.

See on päris huvitav praeguses kontekstis, mil loomeliidud on taandunud valdavalt ametiühingulisteks kooslusteks.

Kooriühing on oluliselt mitmetahulisem kui loomeliit. Loomeliiduga võrdlesin ainult siiani loomisel olevat Koorijuhtide Assotsiatsiooni eesotsas Hirvo Survaga. Kooriühingusse kuuluvad ju Eesti Meestelaulu Selts, Eesti Naislaulu Selts, Kammerkoorige Liit, Eesti Segakooride Liit, Eesti Muusikaõpetajate Liit, peagi iseseisvuv puhkpillimuusika sektsioon, noortekoorige sektsioon ja juba mainitud Koorijuhtide Assotsiatsioon. Väidan siiski, et ka loomeliitude puhul on selline seisund ebapiisav, nad ei tohiks seda olla. Tegelikult on nii lauljate kui nende juhtide ühine huvi selles, milline koht on kogu meie tegevusel riigi kultuuripoliitikas. Suuresti on kooriliikumine meie ühiskonna üks vähestest toimivatest kokkulepetest – tundub, et laulupeo olemuse selline tõlgendus hakkab kuju võtma ja võrdselt muusikalise eesmärgiga näeme selles noorsoopoliitika tähtsaimat sündmust. Lapseas laulmine on ju ka meie professionaalse muusika häll. Eesmärk on küll ennast sellesse laia konteksti teadvustada, oma nišš leida. Teha on veel palju ja ega see kerge ole.

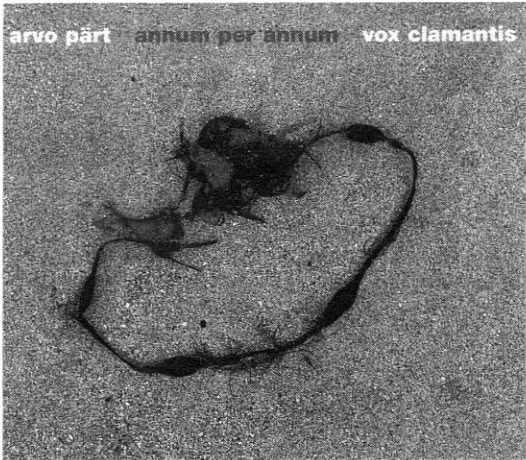
Aga veel raskem on vist arengukava elluviimine.

Kui oleme suutnud eesmärgi püstitada, siis on selle täideviimine meie vaba tahe ja peaeesmärk. Ma arvan, et muutuvus maailmas peab meil olema uut tüüpi tegutsemismall, et teaksime täpselt, mida ja millal teha: KÜ juhatuse tasand, mida ühing võib, peab ja saab teha; milline on kooridirigentide roll, maakonna osa jne. Et keegi ei teeks kellegi teise eest midagi ära ja samas midagi olulist ei jääks tegemata. Kui oleme selle dokumendi valmis saanud, siis anname selle teistele kultuuriorganisatsioonidele pureda – tahame senisest jõulisemat tähelepanu pöörata omavahelisele koostööle. Juhatuse, muusikanõukogu ja alaliitude nõukogu on väga tõsised ja pühendunud.

Vahendanud
TIINA MATTISEN

Kordab, aga üllatab

"Annum per annum": Arvo Pärt/ Chant grégorien. Vox Clamantis Jaan-Eik Tulve juhatusel, Aare-Paul Lattik (orel). Arion, 2002.

Pärdi muusikat seestpoolt uurides leiab sealt mate-
maatikat ja loogikat. Aga samas on see mitmes mõt-
tes ka väga avatud muusika. On ju selle allikaks va-
nad sakraaltraditsioonid, sageli veel reljeefita ja nüü-
disaegse artistlikkusega, mediteeriv ja kaemuslik, ava-
tud vormides ja määratlemata koosseisudes muusika-
tegemine.

Tõtt-öelda tekitab vanamuusika järellainetuses
vohav, reljeefitu ja kaemuslik uus-sakraalne helide-
vool ajuti ka tühimust. Nagu ka lõpmatu avatus ja
"ootamatud" postmodernsed stiilikooslused. Pärast
selliseid kurnavaid teekondi lõpmatusse, pärast
lakkamatuid meditatsioone ja religioosset hämarole-
kuid vaata et hakkad beethovenlikku alget muusikas-
se tagasi igatsema. Midagi, milles on reljeefi ja perso-
naalsust. Selline hirm oli Vox Clamantis ja Aare-Paul
Lattiku plaadi kuulamise eel.

Kuulates sai tühimusehirm tühjaks. Tegelikult
teadsin ju ette, et mõlemad – Vox Clamantis ja Lattik
teevad üsna elusat muusikat. Mõnede teiste vana-
muusika-ansamblite kõrval on Vox Clamantis silma
paistnud plastiliste, kuid ometi ilmekate meloodia-
vormidega. Pehmelt voolav, hingestatud meloodia-
jundus tuleb eriti kaunitult kuuldavale ka plaadil
kõlavatest soolodest ja "ansamblitest". Samas, ka
"inimhäälsus", soojus ja julgelt esile toodud tämbri-
värvid ei riku gregooriuse laulu alalhoidlikku põhitoo-
ni ning puhast vormi. Aare-Paul Lattiku muusika-

tegemises seevastu on alati tunda dramaatilist säri-
nat. Kaunis plastika ja personaalsuse "võnked" vist
annavadki plaadil kõlavale muusikale värske ilme.

Gregooriuse laul ümbritseb CD-l nelja Pärdi teost.
"Trivium" (1976) on kumisev oreelpunkt ja mäng
terts-sekund intervallidega, vertikaali üleminekul
horisontaaliks ja vastupidi. Orelil kõlavad taevased ja
maised registrid. Lattik mängib teose kõlakontrastid
üsna dramaatiliseks. "Pari intervallo" samast aastast
on samade vahenditega üles kirjutatud, aga
pehmema vaimuga; esiplaanil on rahumeelne kul-
gemine diatoonilisel astmereal. Orelil "häälg" mõjub
pärast inimhääle väljendusrikkust rahustava vahe-
pausina. See on veel see Pärt, kellele oli tähtsaim
eraldumine ja askees.

"Mein Weg hat Gipfel und Wellentäler" aastast
1989 näitab aga üllatavat, peaaegu et modernistlikult
riukalikku Pärti. Muusikas virvendab tantsisklevaid
rütme ja mõrkjaid sekund-intervalle... Lõpuosas
"Annum per annum" (1980) kõlavad orel ja inimhääle
vaheldumisi, moodustavad liturgilise rea (Introduc-
tion, Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Agnus Dei).
Vokaal "ütleb" oma lauseid rahumeelses, aga orelipar-
tiis on melismaatilisi väljendusi – juubeldust ja pidu-
likkust. Pluss range, kuid efektne ääristus: rõõmsalt
pulseerivad orelihelid kompositsiooni alguses ja
lõpus.

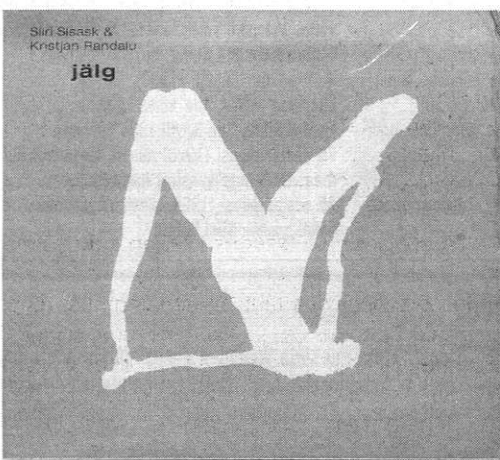
Miks see plaat kordustele vaatamata (Pärt ja gre-
gooriuse laul) nii elus ja rõõmus tundub? Sakraal-
muusika kompositsioonide puhul juhtub sageli nii, et
interpreet paneb silmad kinni, mediteerib ja arvab, et
kuulajaga juhtub sama – et vaim kannab nad koos
lõpmatusse. See on sügav eksiarvamus. Vox Claman-
tise ja Lattiku plaat on tehtud "silma lahti" – läbi
"komponeeritud", hoolega vormitud. Ja nii see
muusika tööpoolest kannab. Kuulaja võib silmad
kinni panna. Aga veelgi huvitavam on "silma lahti"
kuulata, sest igas üksikus teekonna punktis võib juhtu-
da ilusaid ja huvitavaid asju.

Ja veel. Muusika rahvuskultuuriliste "para-
meetrite" kohta käibib mitut sorti eelarvamusi ja
klišeesid. Ometi on kiusatus arvata, et äkki on taas
mängus ka muusikategijate prantsuse koolitus ja kul-
tuurihuvid. Selle maa muusikas võib ju kohata
sedasama, mis Vox Clamantis plaadiltki kõlama
jääb: täpsust ja reljeefsust, mis siiski ei surma
intoneerimise tundlikkust ja personaalsust.

EVI ARUJÄRV

Vokaalselt ja emotsionaalselt särav plaat

Siiri Sisask & Kristjan Randalu. "Jälg".

See, et Siiri Sisaski pöues elab üks Eesti võimsamaid
naishääli, on ammu teada. Seni on vahel olnud proble-
lem see, kuidas Sisask seda häält kasutab, tem-
peramenti ohjeldab ja mitmekülgust vaos hoiab.
Näiteks tema eelmisel, "akustilise grafiiti" plaadil olid
esiteks kõik lood väga ise ooperist ja teiseks tundus,
et isegi ühe loo piires teeb ta vahel väga erinevaid
hääli – nagu vahetaks maske või katsetaks rollilähene-
dusi. Seda mäletades hakkasin kuulama tema ja
Kristjan Randalu uut plaati "Jälg" ... ja üllatusin meel-
divalt.

Kõik on palju küpsem. Vähe sellest, et laulud on
algusest lõpuni ühtses (ja veenvas) meeleolus
laulnud – ka plaat mõjub tervikuna. Võib-olla ainult
viimane lugu, džässilikus väänatud "Igaühe oma
pill", kus tehakse koomuskit ja Siiri "näitab mit-
tehäälselt laulmist üheaegselt", läheb sellest reast
pisut välja. Enne aga jõuab ta olla vaoshoitult eksooti-

line (esimeses loos), kirkalt kurb (teises), nõutult
nukker ja bluusilikult võimas (kolmandas ja neljandas
loos, mõlemad Peeter Volkonski tekstile) ning
kelmikalt kirglik (viies lugu, vana hea "Ma ei maga,
ma ei söö" uus versioon).

Siiri Sisaskit saadab seekord puhas džässgrupp –
trummarita trio koosseisus Kristjan Randalu (klaver)
ja kaks sakslast, Karsten Netz (saksofon, klarnet,
elektroonika) ja Uwe Lange (kontrabass). Randalu
pakub tihedat, tihti arpedžeeritud faktuuri; teised jää-
vad rohkem tagaplaanile. Ühtki väga *hoti* soolot ei
mängita, küll aga mõni päris *cool* solo (eks kuulu ju
plaat ka "põhjamaise" džässis lahtrisse). Arranžee-
ringud on läbimõeldud ja parajalt keerukad, kuid
püsivad alati heakõlalisel modaalset maailmas.
Mõned pikemad instrumentaalsed vahemängud kipu-
vad ehk laulude emotsionaalset pinget maha võtma,
muidu on saategrupp kadestusväärselt maitsekas.
Minu isiklikule kõrvale tundub aga, et pillidest kõige
rohkem esile tõstetud klaver kõlab sel plaadil kohati
kuidagi... õhukeselt. Kristjan (Kalle poeg) Randalu on
tugeva klassikalise kooliga mängija ja mul pole
põhjust kahtlustada teda halvas toonis. Milles siis
asi? Muusikaakadeemia stuudio klaveris? Salvastuses
(kahjuks pole plaadiümbrisel kirjas, kes heli üles võt-
tis)? Või miksijates?

Samas pole helipilt kokkuvõttes üldse halb, pigem
lihtne ja aus. Kahju lihtsalt, et puudub see mõõde,
mida heale plaadile võiks lisada särav stuudiopro-
duktsioon. Vokaalselt ja emotsionaalselt on plaat niigi
särav. Ja kaunitult kujundatud. Paks papist ümbris
mõjub ikka kuidagi usaldusväärsemalt kui tavaline
plastkarp. Selle plaadi klantsümbrisel on aga veel
Urmo Rausi ilusad pildid peal.

TÕNIS LEEMETS

KONTSERDIPEEGEL

Ernesto Bitetti Eestis!

Kõrgtasemel kontsertkitarriste juhtub siikanti harva. Kitarr on Eesti uus rahvuspill
ning inimesed eristavad suurepäraselt kunstmuusikast kergemuusikast ja lähevad
kuulama pigem Francis Goyat kui kedagi, kelle puhul tasub karta veidi sisukamat
kava. Ernesto Bitetti interpreedina on justkui otseühendus romantilise ajajärguga,
mis kitarril puhul kestis veel XX sajandi teisel poolel.

Lisaks kolmele kontserdile nõustus kuulus muusik andma avatud tunni Eesti
muusikaakadeemias ning vastama üliõpilaste küsimustele. Juba mõned aastad
jagab mees oma aega kontserteerimise ja õpetamise vahel, juhatades kitar-
riosakonda Indiana ülikoolis. 1968. aastast Madridis resideeruv Bitetti loeb end
Andres Segovia ning Narciso Yepesiga ühte punkti kuuluvaks mängijaks. Elavate
kirjas on veel vaid tema üks. Millise seltskonnaga on tegemist? Esmalt Segovia,
siis Yepes ja Bitetti rajasid endale ja oma instrumendile jõuga teed klassikalise
muusika maailmas ning pidid ise looma nii mängutehnika kui repertuaari. Enne
seda peeti kitarril vaid rahvapilliks. Eelkõige Segovia elutöö oli kitarril kui kontsert-
instrumendi tutvustamine – temata ei õpetataks klassikalist kitarril praegu üheski
kõrgemas õppeasutuses. "Indiana ülikoolis võtavad paljud üliõpilased õppekavva
kitarril ja imestavad väga, kui seda **sellisel viisil** mängimas kuulevad," rääkis Bitet-
ti oma koolist. Kuigi Ameerikas on palju häid kontsertkitarriste ja suuri konkursse,
on see meeleu rahvahulgaga võrreldes ikkagi pinnapealne nähtus. Kitarr seostub
eelkõige rockmuusikaga.

Ernesto Bitetti kontsert Estonia kontserdisaalis sisaldas nii traditsioonilist ro-
mantilist kitarrimuusikat – Villa-Lobos, Torroba ja Albéniz – kui veidi uuemat muu-
sikast Jose Buenagu, Roland Dyensi ning Astor Piazzolla sulest. Bitetti alustas kont-
serti ettevaatlikult Villa-Lobosi I prelüüdiga, mille ühendas sama helilooja etüüdi-
ga nr.11. Järgnenud Torroba Sonatiin oli esimese poole peateos, misjärel kõlas
Albénize paar kuulsat väikevormi. Kogu avapoolt läbis rõhutatult romantiline
mäng: hoolimatus kirja pandud rütmide suhtes ja iga fraasikese ülim tähtsustami-
ne. Ilma võimendusega suures saalis mängides annab just selline stiil parima tule-
muse, sest midagi ei lähe kaduma. Vana kooli mehe ei kasutanud Ernesto Bitet-
ti võimendust ega ka kammerlava, vaid istus suurele lavale paigaldatud "troonil",
mis ta veelgi kõrgemale tõstis ja sellega ka rõdul kuuldavaks tegi. Publikut ei olnud
siiski nii palju, et seda vaja olnuks. Meenutagem, et Andres Segoviale polnud
probleem võimendusega (vahel isegi orkestri ees) ka 2000 kuulajale mängida! Küll
aga oli see probleem kuulajale. Nii ka sel kontserdil – igapäevamüra kahjustatud
kõrvadega soolokitarril kuulata tähendab ülimat keskendumist.

Kontserdi sisuline rõhk jäi teise poole. Kõlasid märkimisväärsed sonaadid
Buenagult ja Dyensilt. Viimati mainitu teos edastab autori üleelamisi südameope-
ratsioonil ning pärast seda. Veidi kahju, et kavas oli eelreklamiga võrreldes
toimunud muutus, väga oleks kõige selle kõrval tahtnud kuulda ka klassikat.

Lisapaladena murdsid endale läbi haigete eestlaste kõharagina teed kolm ladi-
na-ameerika tantsu: tango, milonga ja samba eri autoritelt. Igale muul juhul
peaksin sellist lisapalade valikut populistlikuks, aga miks peaks kõikumatu repu-
tatsiooniga kunstnik libedale teele minema? Ja kuidas saaks argentiinlasele
pahaks panna tango mängimist? Muuseas, kohtumisel üliõpilastega rõhutas Bitet-
ti, et mängib vaid muusikat, mis talle tööpoolest meeldib.

KRISTO KÄO

Gregooriuse laulu ja elektrikitarride sõbralik kooseksisteerimine

Niguliste kirikus esinesid 29. XII ühise kontserdiprogrammiga vokaalansambel Vox
Clamantis ja Weekend Guitar Trio (WGT, koosseisus Robert Jürjendal, Tõnis
Leemets ja Mart Soo), kavas gregoriaani sakraalmuusika ja eesti algupärane
helilooming, mille komponeerinud WGT kitarristid.

Iseenesest on idee kontserdist, kus on kokku pandud niisugused näiliselt
ühildamatud nähtused nagu gregooriuse laul ja elektrikitarrid, üsna ootamatu –
pärineb ju gregoriaani muusika I aastatuhande keskpaigast ning elektrikitarrid II
aastatuhande lõpust. Usutlusest Vox Clamantis kunstilise juhi Jaan-Eik Tulvega
selgus aga, et taoline mõte ei sündinud sugugi üleöö. Nimelt plaanisid Jaan-Eik
Tulve ja WGT kitarrist Robert Jürjendal umbes kümme aastat tagasi koos üht
punkbändi (Tulve mängis sel ajal muuseas ansamblis Vennaskond), kuid nende
koostöö tollal ei realiseerunud. Mõte aga jäi ning nüüdseks on see, tõsi küll teisel
moel, siiski teoks saanud.

Kui kokku panna sellised sfäärid nagu gregoriaanika ja elektrikitarrid, siis näi-
vad põhimõtteliselt võimalikud kolm tulemit – kas postmodernistlik ja eklektiline
crossover, gregooriuse laulu ja kitarrielektronika sümbioos või nende "sõbralik
kooseksisteerimine". Kuulanud Vox Clamantis ja WGT ühiskontserti peab tõde-
ma, et kolmest võimalusest jäi valdavalt peale viimane, kus vokaal- ja kitarr-
ansambel esinesid vaheldumisi. Samas ei tundunud niisugune järjestamine olevat
sugugi põhimõttel "tera siit ja teine sealt" – ühendavaks lülilik oli muusikasse
süvenemine. Näiteks Jürjendali lugu "Setu itk" mõjus oma kordustes päris maagi-
liselt ning haikus mõtteliselt hästi gregoriaani laulu ajatute helinditega. Mõnikord
oli ühendavaks tasandiks aga laadilisus, nii seostus WGT kompositsioon "Kuumast
liivast" oma orientalse koloriidiga orgaaniliselt gregooriuse laulu vanade kiriku-
laadidega.

Kontsert polnud kuigi pikk, pisut üle tunni, kuid selle märksõnadeks olid
kontserteeritus ja vaheldusrikkus. Vox Clamantis kooslulust eristus muljetaval-
davalt Kadri Hundi üks, a cappella esitatud *graduale* "Universi", kus jäi vaid nau-
tida solisti meloodiajoonise vokaalset kandvust. WGT lugudesse ilmus lõpuks aga
aktiivne rütmipulss ja koguni kaasahaaravalt tantsuline karakter (Mart Soo palas
"Vana tants").

Siiski võis kontserdil kuulda ka kahe kollektiivi sümbiootilist koosmusitseerimist
ning siin oli kunstiline tulemus tegelikult sünergeetiline, eriti kahes esimesena
kõlanud antifonis "Rex pacificus" ja "Magnificatus est". Kitarride elektroonilised
kõlaväljad ning voogav gregooriuse laul moodustasid Niguliste kirikuvõlvide all
kokku täiesti iselaadse ruumilise helisulami, mida võinuks vabalt võrrelda mo-
derne elektroonilise *ambient*-muusikaga. Sealjuures oli tulemus kaugel mistahes
kergestikuulatavast ja pealiskaudsest *crossover*ist – kitarrid täiendasid siin ehedat
gregooriuse laulu pikkade helifreskodega, mis näisid välja kasvavat meloodia-
joonisest enesest.

Kontserdi kulminatsioonihetked olid lõpus: WGT mängitud kompositsioon "Kat-
edraal" (Mart Soo) ja koosmusitseeritud *offertorium* "Ave Maria". Siinkohal tahaks
eriti esile tõsta "Katedraali" leebelt minoorseid kooskõlaid, mis oma korduste
ringkäigus mõjusid eeleegiliselt ja kuidagi puhastav-puhastunult. Lihtne, aga ilus,
öeldakse selle kohta sama lihtsalt.

IGOR GARŠNEK

IN MEMORIAM 2002

Maailm

Kenneth **Armitage**, Inglise kuju (18. VII 1916 – 22. I) Joaquín **Balaguer**, Dominikaani president 1960 – 1962, 1966 – 1978 ja 1986 – 1996 (1. IX 1907 – 14. VII) Hugo **Banzer**, Boliivia president 1971 – 1978 ja 1997 – 2001 (10. V 1926 – 5. V) Agatha **Barbara**, Malta president 1982–1987 (11. III 1923 – 4. I) Juan Antonio **Bardem**, Hispaania filmilavastaja (2. VI 1922 – 30. X) Fernando **Belaúnde Terry**, Peruu president 1963 – 1968 ja 1980 – 1985 (7. X 1912 – 4. VI) Carmelo **Bene**, Itaalia näitleja (3. IX 1937 – 16. III) Stanley **Black**, Inglise pianist, helilooja ja dirigent (14. V 1913 – 26. XI) Sergei **Bodrov junior**, Vene filminäitleja ja -lavastaja (27. XII 1971 – 20. IX) Michel **Boisrond**, Prantsuse filmilavastaja (9. X 1921 – 10. XI) Pierre **Bourdieu**, Prantsuse filosoof ja sotsioloog (1. VIII 1930 – 23. I) Vlastimil **Brodsky**, Tšehhi näitleja (15. XII 1920 – 20. IV) Camilo José **Cela**, Hispaania kirjanik, Nobeli auhind 1989 (11. V 1916 – 17. I) Eduardo **Chillida**, Hispaania kuju (10. I 1924 – 19. VIII) Rosemary **Clooney**, USA džässilaulja (23. V 1928 – 29. VI) James **Coburn**, USA näitleja (31. VIII 1928 – 18. XI) Ray **Conniff**, USA helilooja, trombonist ja orkestrijuht (6. XI 1916 – 12. X) André **Delvaux**, Belgia filmilavastaja (21. III 1926 – 4. X) Marion **Dönhoff**, Saksa ajakirjanik (2. XII 1909 – 11. III) Elizabeth **Bowes Lyon**, Suurbritannia kuninganna Elizabeth II ema (4. VIII 1900 – 30. III) John **Entwistle**, Inglise muusik ansamblist "The Who" (9. X 1944 – 27. VI) María **Félix**, Mehhiko näitleja (8. IV 1915 – 8. IV) John **Frankenheimer**, USA filmilavastaja (19. II 1930 – 6. VII) Bernard **Fresson**, Prantsuse näitleja (27. V 1931 – 20. X) Hans Georg **Gadamer**, Saksa filosoof (11. II 1900 – 14. III) Daniel **Gélin**, Prantsuse näitleja (19. V 1921 – 29. XI) Aleksandr **Ginzburg**, Vene kirjanik (21. XI 1936 – 19. VII) Eduard **Gufeld**, Vene maletaja (19. III 1936 – 23. IX) Nikolai **Haitov**, Bulgaaria kirjanik (15. IX 1919 – 30. VI) Péter **Hajdú**, Ungari keeleteadlane (27. XII 1923 – 19. IX) Lionel **Hampton**, USA muusik (20. IV 1908 – 31. VIII) Ruth **Handler**, Barbie-nuku looja (4. IV 1916 – 27. IV) Richard **Harris**, Inglise näitleja (1. X 1930 – 25. X) Thor **Heyerdal**, Norra etnoloog ja uurimisreisija (6. X 1914 – 18. IV) Lauri **Honko**, Soome rahvaluule- ja usuteadlane (6. III 1932 – 15. VII) Marianne **Hoppe**, Saksa näitleja (26. IV 1909 – 23. X) Kim **Hunter**, USA filminäitleja (12. XI 1922 – 11. IX) Ivan **Illich**, USA kirjanik ja kulturooloog (4. IX 1926 – 2. XII) Gunnar **Jarring**, Rootsi diplomaat (12. X 1907 – 30. V) Chuck **Jones**, USA animafilmlavastaja (21. IX 1912 – 22. II) Helena **Kara**, Soome näitleja (16. VIII 1916 – 26. II) Yousuf **Karsh**, Kanada fotograaf (23. XII 1908 – 14. VII) Hildegard **Knef**, Saksa näitleja ja laulja (28. XII 1925 – 1. II) Viktor **Konetski**, Vene kirjanik (6. VI 1929 – 30. III) Lev **Kulidžanov**, Vene filmilavastaja (19. III 1924 – 18. II) Spyros **Kyprianou**, Küprose president 1977 – 1989 (28. X 1932 – 12. III) Aleksandr **Lebed**, Vene poliitik (20. IV 1950 – 28. IV) Peggy **Lee**, USA laulja ja näitleja (26. V 1920 – 21. I) Astrid **Lindgren**, Rootsi kirjanik (14. XI 1907 – 28. I) Joan **Littlewood**, Inglise näitleja ja lavastaja (6. X 1914 – 20. IX) Valeri **Lobanovski**, Ukraina jalgpallitreener (6. I 1939 – 13. V)

Joseph **Luns**, Hollandi poliitik, NATO peasekretär 1971 – 1984 (28. VIII 1911 – 17. VII) Erik **Lönnroth**, Rootsi ajaloolane (1. VIII 1910 – 10. III) Archer **Martin**, Inglise biokeemik, Nobeli auhind 1952 (1. III 1910 – 28. VII) Roberto **Matta**, Tšiili maalikunstnik (11. XI 1911 – 23. XI) Spike **Milligan**, Inglise näitleja ja kirjanik (16. IV 1918 – 27. II) César **Milstein**, Inglise immunoloog, Nobeli auhind 1984 (8. X 1927 – 24. III) Dudley **Moore**, Inglise näitleja (19. IV 1935 – 27. III) **Ne Win**, Birma diktaator 1962 – 1988 (24. V 1911 – 5. XII) Max **Perutz**, Inglise keemik, Nobeli auhind 1962 (19. V 1914 – 6. II) Wolfgang **Preiss**, Saksa näitleja (27. II 1910 – 27. XI) Aleksandr **Prohhorov**, Vene füüsik, Nobeli auhind 1964 (11. VII 1916 – 8. I) Karel **Reisz**, Inglise filmi- ja teatrilavastaja (21. VII 1926 – 25. XI) David **Riesman**, USA sotsioloog (22. IX 1909 – 10. V) Yves **Robert**, Prantsuse filmilavastaja (19. VI 1920 – 10. V) Andrei **Rostotski**, Vene filminäitleja (25. I 1957 – 5. V) Eugene **Rostow**, USA majandusteadlane (25. VIII 1913 – 25. XI) Erkki **Salmenhaara**, Soome helilooja ja muusikateadlane (16. III 1941 – 19. III) Samson **Samsonov**, Vene filmilavastaja (23. II 1921 – 31. VIII) Norbert **Schulze**, Saksa helilooja ja pianist, "Lili Mar-leeni" looja (26. XI 1911 – 14. X) Laurent **Schwartz**, Prantsuse matemaatik (3. V 1915 – 4. VII) George **Sidney**, USA filmilavastaja (4. X 1916 – 5. V) Vitali **Solomin**, Vene näitleja (12. XII 1941 – 27. V) Rod **Steiger**, USA näitleja (14. IV 1925 – 9. VII) Jevgeni **Svetlanov**, Vene dirigent (6. IX 1928 – 3. V) Josef **Svoboda**, Tšehhi teatrilavastaja, *laterna magica* looja (10. V 1920 – 8. IV) Helmut **Zacharias**, Saksa viiuldaja, helilooja ja orkestrijuht (27. I 1920 – 28. II) René **Thom**, Prantsuse matemaatik ja filosoof (2. IX 1923 – 25. X) John Lee **Thompson**, Inglise filmilavastaja (1. VIII 1914 – 30. VIII) James **Tobin**, USA majandusteadlane, Nobeli auhind 1981 (5. III 1918 – 11. III) Lolita **Torres**, Argentina laulja ja filminäitleja (26. III 1930 – 14. IX) Leif **Wager**, Soome näitleja (11. II 1922 – 23. III) Raf **Vallone**, Itaalia näitleja (17. II 1916 – 31. X) Cyrus **Vance**, USA riigisekretär 1977 – 1980 (27. III 1917 – 12. I) Günter **Wand**, Saksa dirigent (7. I 1912 – 14. II) Billy **Wilder**, USA filmilavastaja (22. VI 1906 – 27. III) Jack **Witikka**, Soome teatrilavastaja (20. XII 1916 – 28. I)

Eesti

Villu **Aabne**, insener ja sporditegelane (5. II 1932 – 20. VIII) Rudolf **Aller**, ajakirjanik ja teatrikriitik (6. IX 1913 – 11. XI) Anu **Anton**, laulja (14. VI 1939 – 4. IX) Anton **Bome**, tantsija (13. XII 1938 – 23. VI) Endel **Edasi**, ujuja (4. VI 1929 – 4. IV) Henn **Elmet**, haridustegelane, EPMÜ rektor (4. IV 1941 – 29. VIII) Agathe **Hiielo**, näitleja (30. III 1901 – 16. IV) Ivo **Iliste**, ajakirjanik, tõlkija ja luuletaja (14. XII 1935 – 1. XII) Heimar **Ilves**, helilooja ja muusikateadlane (15. IX 1914 – 5. II) Viktor **Jefimov**, keemik (13. XII 1930 – 11. XI) Arvi **Järvekülg**, hüdrobioloog ja zooloog (27. XII 1929 – 4. XI) Arvid **Kaarma**, loomaarstiteadlane (25. II 1933 – 18. V)

Boris **Kabur**, kirjanik (15. IX 1917 – 28. I) Juhan **Kalam**, põllumajandusteadlane (10. V 1937 – 24. VI) Endel **Kaldmäe**, aia- ja pargikujundaja (12. VII 1918 – 15. XII) Peep **Kalv**, astronoom (25. XI 1934 – 1. I) Laine **Karindi**, koorijuht ja pedagoog (10. V 1926 – 4. XII) Arno **Kask**, merendustegelane (2. XI 1927 – 7. XI) Tiia **Kelomees-Johannson**, meediakunstnik ja -teoreetik (8. IX 1965 – 11. VI) Salme **Kirsimäe**, tekstiilikunstnik (6. IX 1919 – 1. IV) Maret **Kuke**, nahakunstnik (9. X 1926 – 2. VII) Viktor **Kõressaar**, kirjandusteadlane (15. X 1916 – 25. X) Ilmar **Külvet**, kirjanik ja ajakirjanik (21. XI 1920 – 27. IV) Andres **Küng**, publitsist ja ajakirjanik (13. IX 1945 – 10. XII) Johannes **Küttis**, majandus- ja sporditegelane (14. III 1927 – 2. VIII) Nikolai **Küttis**, kergejõustiklane ja äriees (14. II 1909 – 13. V) Diana **Laev**, tarbegräafik (21. X 1919 – 31. VIII) Taivo **Laevastu**, okeanograaf (26. II 1923 – 11. III) Jüri **Lass**, tantsija (25. XII 1942 – 5. II) Veera **Leever-Eskola**, balerin (4. IX 1919 – 3. VII) Heino **Lepikson**, tehnikateadlane (26. II 1914 – 2. XII) Pauline **Leps**, graafik (16. XI 1903 – 5. III) Avo-Himm **Looveer**, arhitekt (16. VIII 1941 – 1. V) Olev **Luhaveer**, toimetaja ja tõlkija (3. VI 1937 – 2. XII) Enn **Madi**, rahvatantsupedagoog (25. X 1943 – 30. VII) Endel **Mallene**, kirjandusteadlane ja tõlkija (26. II 1933 – 23. XII) Rein **Marvet**, keemik ja muusik (23. II 1937 – 25. VIII) Edgar **Mattisen**, ajaloolane (11. VI 1921 – 10. IX) Eva **Meil**, näitleja (11. IX 1917 – 10. I) Aare **Mäemets**, hüdrobioloog ja zooloog (18. I 1929 – 24. XI) Arved **Mägi**, merendustegelane (15. IV 1913 – 21. VIII) Jüri **Nessel**, mälumängur (23. V 1942 – 3. VII) Veera **Nõmmik-Farrand**, tennisist (8. X 1906 – 13. II) Bruno **Oja (O'Ya)**, filminäitleja ja laulja (12. II 1933 – 9. X) Harri **Otsa**, helilooja ja pedagoog (3. XI 1926 – 30. X) Veste **Paas**, filmiajaloolane (12. VIII 1931 – 8. XII) Toomas **Paiste**, muusikariistade tootja (13. VI 1939 – 9. VIII) Jüri **Palm**, maalikunstnik (14. IV 1937 – 27. IV) Endel **Perem**, puiduteadlane (26. X 1911 – 11. I) Roland **Pikhof**, balalaikamängija (14. III 1922 – 11. VI) Agu **Piit**, kostüümikunstnik, akvarellist ja raamatu-graafik (26. VIII 1951 – 11. III) Felix **Pirts**, kergejõustiklane (9. XI 1930 – 20. I) Valve **Pormeister**, arhitekt 13. V 1922 – 27. X) Mare **Põldmäe**, muusikateadlane (14. VI 1955 – 19. VI) Kalev **Päid**, pedagoog (22. VI 1936 – 26. X) Niina **Raid**, kunstiajaloolane (25. I 1917 – 26. I) Helmut **Raig**, põllumajandusteadlane (19. IV 1922 – 3. XII) Mikko **Raude**, ajakirjanik (28. Z 1941 – 14. II) Rauno **Remme**, helilooja ja multimeediakunstnik (26. I 1969 – 11. III) Juhan **Ross**, biogeofüüsik (14. VIII 1925 – 21. VI) Veena **Rägel**, geoloog (28. III 1934 – 27. III) Eugen **Sacharias**, arhitekt (21. IV 1906 – 13. III) Mall **Sarv**, pianist ja muusikakriitik (1. 1918 – 8. VI) Lilian **Schönberg**, kunstiteadlane (25. IV 1934 – 10. X) Urmas **Sepp**, majandusteadlane (29. V 1956 – 31. VIII) Laine **Sisa**, keraamik (12. II 1931 – 20. II) Lydia **Stepanova**, telerežissöör (16. III 1925 – 3. XII) Boris **Tamm**, küberneetik (23. VI 1930 – 5. II) Ruudi **Toomsalu**, kergejõustiklane ja spordipedagoog (2. IV 1913 – 3. VIII) Harald **Uibo**, koorijuht ja pedagoog (9. III 1920 – 24. I) Maimu **Valter**, teatriuurija ja -kriitik (1. XII 1926 – 6. VIII) Meta **Vannas**, riigitegelane (9. I 1924 – 25. XI) Laila **Viilma**, arst (6. IV 1950 – 20. I) Helga **Viira**, tõlkija (25. V 1920 – 7. I) Peeter **Volmer**, laulja (12. II 1940 – 7. XI)

K A L E N D E R

1. jaanuar
75 aastat tagasi (1928) sündis Tallinnas näitleja **Vello Viisimaa**. Suri 14. II 1991 Tallinnas.
2. jaanuar
90 aastat tagasi (1913) sündis Gattšinase tõlkija ja keeleteadlane **Aleksander Raid**. Suri 13. VIII 1983 Tartus.
75 aastat tagasi (1928) sündis Tartus näitleja **Ellen Kaarma**. Suri 4. VII 1973 Tartus.
3. jaanuar
100 aastat tagasi (1903) sündis Viljandimaal Uue-Võidu vallas pedagoog, koori- ja rahvatantsujuht **Ella Kallas**. Suri 9. IX 1990 Viljandi lähedal Saarepeedil.
4. jaanuar
100 aastat tagasi (1903) sündis Tallinnas maastikuarhitekt **Eerik Lepp**. Suri 6. II 1981 Montrealis.
60 aastat tagasi (1943) sündis Tallinnas ajakirjanik **Priit Vesilind**.
5. jaanuar
80 aastat tagasi (1923) sündis Tartus kuju **Endel Taniloo**.
50 aastat tagasi (1953) sündis Tartus arstiteadlane **Hele Everaus**.
6. jaanuar
75 aastat tagasi (1928) sündis Tõrvas ajakirjanik ja kirjanik **Silver Anniko**. Suri 7. V 1982 Viljandi rajoonis Paistu külanõukogus Pirmastu külas.
7. jaanuar
75 aastat tagasi (1928) sündis Kadrinas koorijuht ja pedagoog **Harri Ilja**. Suri 26. IX 1990 Tallinnas.
8. jaanuar
150 aastat tagasi (1853) sündis Viljandimaal Vana-Võidu külas kirjastaja, raamatukaupmees ja bibliofiil **Hans Leoke**. Suri 16. VIII 1919 Viljandis.
50 aastat tagasi (1919) sündis Tartus arhitekt **Kersti Lootus**.
9. jaanuar
120 aastat tagasi (1883) sündis Tartus etnoloog **Helmi Kurrik**. Suri 13. VII 1960 USA-s Palo Altos.
90 aastat tagasi (1913) sündis Tartumaal Palu-pära vallas näitleja **Paul Ruubel**. Suri 19. II 1970 Pärnus.
10. jaanuar
100 aastat tagasi (1903) sündis Kuressaares maadleja **Voldemar Väli**. Suri 13. IV 1997 Stockholmis.
90 aastat tagasi (1913) sündis Virumaal Salla vallas keemik **Karl Kask**. Suri 9. X 1982 Tallinnas.
50 aastat tagasi (1953) sündis Tallinnas majandusteadlane **Alari Purju**.
11. jaanuar
110 aastat tagasi (1893) sündis Tõstamaal maalikunstnik **Ellinor Aiki**. Suri 25. X 1969 Tartus.
12. jaanuar
100 aastat tagasi (1903) sündis Tallinnas mäeteadlane **Arthur Linari**. Suri 25. X 1983 Torontos.
75 aastat tagasi (1928) sündis Pärnus laulja ja pedagoog **Ester Lepa**.
13. jaanuar
125 aastat tagasi (1878) sündis Paldiskis sporditegelane **Leopold Tõnson**. Suri 5. I 1935 Tallinnas.
70 aastat tagasi (1933) sündis Tallinnas graafik ja raamatukunstnik **Heldur Laretei**. Suri 20. VI 1994 Tallinnas.
70 aastat tagasi (1933) sündis Tallinnas tantsija ja koreograaf **David Šur**.
14. jaanuar
80 aastat tagasi (1923) sündis Tallinnas kujunduskunstnik **Ülo Habicht**. Suri 26. VIII 1991.
80 aastat tagasi (1923) sündis Võrumaal Pindi vallas astronoom **Hugo Raudsaar**.
15. jaanuar
80 aastat tagasi (1923) sündis Tallinnas maalikunstnik **Esther Roode**.

16. jaanuar
110 aastat tagasi (1893) sündis Tartus trompetist ja pedagoog **Julius Vaks**. Suri 27. I 1952 Suure-Jaanis.
17. jaanuar
75 aastat tagasi (1928) sündis Tallinnas geoloog **Arvo Rõõmusoks**.
18. jaanuar
100 aastat tagasi (1903) sündis Viljandimaal Tae-vere vallas maalikunstnik **Julius Gentalen**. Suri 22. VI 1966 New Yorgis.
19. jaanuar
90 aastat tagasi (1913) sündis Võrumaal Vastse-Antsla vallas kirjanik **Mall Künnapuu**. Suri 1. III 1988 USA-s Long Islandil (New Jersey).
21. jaanuar
90 aastat tagasi (1913) sündis Võrus näitleja ja laulja **Elo Tamul**. Suri 5. I 1994 Tartus.
75 aastat tagasi (1928) sündis Tapal tehnikateadlane **Leopold Paal**. Suri 14. XI 1991 Tallinnas.
75 aastat tagasi (1928) sündis Võrumaal Valg-järve vallas teleajakirjanik **Valdo Pant**. Suri 30. VII 1976 Tallinnas.
22. jaanuar
75 aastat tagasi (1928) sündis Võrumaal Vana-Antsla vallas pedagoogikateadlane **Heino Liimets**. Suri 30. IV 1989 Tallinnas.
50 aastat tagasi (1953) sündis Haapsalus disainer **Aleksander Jakovlev**.
23. jaanuar
90 aastat tagasi (1913) sündis Läänemaal Kullamaa vallas graafik ja maalikunstnik **Eduard Einmann**. Suri 27. X 1982 Tallinnas.
90 aastat tagasi (1913) sündis Stockholmis keemik ja pedagoog **Aurora Tippe**. Suri 2. I 1999.
80 aastat tagasi (1923) sündis Petrogradis majandusteadlane **Mihhail Bronstein**.
80 aastat tagasi (1923) sündis Tallinnas ajaloolane **Heino Gustavson**.
60 aastat tagasi (1943) sündis Tallinnas ajaloolane **Hain Rebas**.
24. jaanuar
80 aastat tagasi (1923) sündis Raplas helilooja ja dirigent **Ülo Raudmäe**. Suri 14. X 1990 Tallinnas.
26. jaanuar
110 aastat tagasi (1893) sündis Paides põllumajandusteadlane ja riigitegelane **Johan Eichfeld**. Suri 20. IV 1989 Tallinnas.
100 aastat tagasi sündis Järvamaal Särevere vallas laskur **August Liivik**. Suri 3. IV 1942 Kirovi lähedal Vjatlagis.
75 aastat tagasi (1928) sündis Tallinnas graafik **Raoul Koik**. Suri 21. II 1987 Tallinnas.
60 aastat tagasi (1943) sündis Tallinnas maalikunstnik **Kristiina Kaasik**.
27. jaanuar
60 aastat tagasi (1943) sündis Novgorodi lähedal filmilavastaja ja kirjanik **Valentin Kuik**.
28. jaanuar
160 aastat tagasi (1843) sündis Viljandimaal Holstre vallas luuletaja, keele- ja rahvaluuleteadlane **Mihkel Veske**. Suri 16. V 1890 Kaasanis.
80 aastat tagasi (1923) sündis Rakveres näitleja **Lembit Mägedi**.
29. jaanuar
50 aastat tagasi (1953) sündis Tallinnas metallikunstnik **Katrin Amos**.
30. jaanuar
125 aastat tagasi (1878) sündis Järvamaal Albu vallas Vetepere külas kirjanik **A. H. Tammsaare (Anton Hansen)**. Suri 1. III 1940 Tallinnas.
120 aastat tagasi (1883) sündis Saaremaal Lümända vallas Atla külas helilooja ja organist **Poeter Süda**. Suri 3. VIII 1920 Tallinnas.
75 aastat tagasi (1928) sündis Tartumaal Kuremaa vallas maalikunstnik **Kaljo Polli**.
75 aastat tagasi (1928) sündis Viljandimaal Abja vallas graafik **Silvi Väiljal**.

Endel Mallene 26. II 1933 – 23. XII 2002

Jõulureedel kaotas eesti kirjandus väga teeneka töömehe ja soome kirjandus oma viljaka vahendaja. 23. detsembril suri äkitselt Endel Mallene. Ta ei armastanud suuri sõnu ja tegi oma tööd. Sündinud Viljandis, oli ta 1957. aastal esimesi, kes lõpetas Tartu ülikooli Juhan Peegli juures ajakirjanikuna. Samast aastast aitas ta Olev Jõel üles ehitada meie humanitaaride kõige pidevamat häälekandjat, ajakirja Keel ja Kirjandus. Hiljem töötas ta Eesti Raadios, Sirbis ja Eesti Kirjanike Liidus. Tänu tema kannatlikkusele on meil, nagu ka kõigil eesti kirjanduse sõpradel olemas "Kirjanduse jaosmaa" (1978 – 1992) ja venekeelsele lugejale mõeldud "Eesti kirjandus aastal..." (1973 – 1987). See tähendab 1970. – 1980. aastate kodumaise kirjanduse elavat ajalugu, mis eeldas jonnakust kaastöö kättesaamiseks, paindlikkust ja leplikkust kaasautorite vahel; ennekõike aga tahtmist muretseda selle eest, et eesti kirjandus oleks tuttav nii meile enestele kui ka meist kaugemal ja võraste keskel. Me võime olla eri meelt või koguni tülis, ja me võime vennastuda ainult hetkeks. Kuid seda enam peab keegi hoidma meid koos ning vaatama selle järele, et me laokile ei jääks. Endel Mallene tegi seda. Tegi seda ka väljaspool eesti kirjandust. Ta oli soome kirjanduse suur sõber ja viljakas tõlkija, ühtlasi ka kontaktimese üle lahe ning mõlemal pool lahte. Küllap oleks Endel Mallene kohmetunud, kui ta mõne kuu pärast oleks võinud kuulda ja lugeda ilusaid sõnu oma 70. sünnipäeval. Elu teispooluses ei pea ta aga kohmetuma selle ees, mis ta ära on teinud ja mis jääb meie kätte ka edaspidi. Eesti Kirjanike Liit Soome kirjanduse sõbrad Sird

Ärasaatmine 4. jaanuaril kell 13 Metsakalmistu kabelist.

Kallist sõpra

OMAR VOLMERIT

HARUKORDSET INIMEST
ÄÄRETULT MITMEKÜLGSET
TALENTI
mälestavad sügavas kurbuses
kauged lähedased

Ingeborg Permand
Edith Permand
Maini-äärne Frankfurt

Pärnu Linnavalikogu ja
Pärnu Linnavalitsus
mälestavad sügavas leinas
Pärnu Linna Vapimärgi kavaleri
OMAR VOLMERIT
ja avaldavad kaastunnet
omastele
Ärasaatmine 4. jaanuaril kell 12
Pärnu uue kunsti muuseumist.
Pärgi ja kimpe palume
mitte tuua.

Omar Volmer 16. IV 1934 – 25. XII 2002

Jõulupühil, pärast ränkkrasket haigust lahkus meie hulgast Pärnu mitmekülgsemad mehi Omar Volmer. Omar Volmer sündis Tallinnas, kuid kunstihuvi viis ta Tartusse kunstikooli, mille ta lõpetas joonistusõpetajana. Omar Volmerist pedagoogi siiski ei saanudki, sest juba tollal oli kunsti kõrval tema huviks saanud arhitektuur ja ajalugu. Nii võttiski ta kooli lõpetamise järel vastu kunsti-sisearhitekti ametipakkumise Pärnu kaubandusvalitsuses ning Pärnust sai tema kodulinn elu lõpuni. Pärast viit tööaastat Pärnu kaubandusvalitsuses edutati Volmer 1963. aastal Pärnu muuseumi direktoriks. Muuseumis töötas ta seni kuni haigus selle võimatuks muutis. Volmerist kujunes üsna pea Pärnu avaliku elu tegelane ning kultuuriringkondades oma inimene üle Eesti. Tema mitmekülgset huvid tõi talle elu jooksul sõpru Euroopast, Aasiast ja Ameerikast. Kui langes raudne eesriie, kasutas ta iga võimalust reisida neis maakera nurkades, mis talle huvi pakkusid, olid need siis vanal heal Inglise-maal, Hispaanias või kaugel Peruus. Küllap jäi palju käimatagi. Volmerit tuntakse kui head tõlkijat. Ernest Hemingway eestindamise järel ette võetud Thor Heyerdahli töö jäi kahjuks pooleli. Huvi hääbuvate rahvaste, eriti indiaani kultuuri vastu sündis Volmerit tõlkima Dee Browni suur-

teost "Mata mu süda Wounded Knees" ja kirjutama raamatut "Tomahookide aeg". Neist raamatuid on ammutanud vaimustatud tuhanded noored ja vanad indiaanilühilised. Volmeri kunstniku- ja arhitektianne avaldusid kümnete hoonete sisekujundustes, millest ta ise kõige enam hindas viimast suurt tööd: Pärnu seegimajale XVII sajandi interjööri loomist. Volmer jättis endast maha kümmekond filmirolli, rea filmikunstniku töid, teatrisõbrad mäletavad tema lavakujundusi erinevates Eesti lavastustes, ajalooühilised aga ajaloouurimusi, publitsistikat ja õnnelikud, kes teda tundsid, vaimukaid vestlusi kõige erinevatel teemadel. Omar Volmeri näol on Eesti kultuur kaotanud universaalse mehe, kelle huvidering ja tegutsemismaa oli niivõrd avar, et töölauda, kuhu kõik tema käsil olevad tööd ritta lebama mahuksid, polegi olemas. Aga sellisest töölaust Volmer unistas ja rääkis. Omar Volmerit on autasustatud Valgetähe III klassi ordeniga ja ta on Pärnu vapimärgi kavaler. Pärnu Muuseum Pärnu Linnavalitsus

Avalikkuse hüvastijätt Omar Volmeriga on 4. jaanuaril Chaplini kunstikeskuses algusega kell 12.

RAHVUSOOPER ESTONIA

JAANUARIKUU MÄNGUKAVA

R, 3. I kl. 18 opereirevüü "Vahuvein ja paprika!". Dirigent Erki Pehk. Esinevad Rahvuskooperi Sümfooniaorkester, solistid, balletitrupp, ooperikoor ja poistekoos. Välja müüdid! N, 9. I kl. 19 "Vahuvein ja paprika!". Dirigent Erki Pehk. Esinevad Rahvuskooperi Sümfooniaorkester, solistid, balletitrupp, ooperikoor ja poistekoos. Pensionäridele soodustus 50%!

R, 10. I kl. 19 F. Lehári opereett "Lõbus lesk". Dir. Erki Pehk. Peaosades Tiit Laur, Aare Saal, Hans Miihlberg, Janne Ševtšenko, Roland Liiv jt.

L, 11. I kl. 12 P. Tšaikovski ballett "Pähklipureja". Peaosades Eve Andre, Sergei Upkin, Sergei Bassalajev jt. Kl. 19 W. A. Mozarti ooper "Don Giovanni". Dir. Olari Elts. Peaosades Taimo Toomast (Saksamaa), Kristjan Möisnik (Soome) jt.

P, 12. I kl. 12 "Pähklipureja". Peaosades Luana Georg, Lin-nar Loois, Anatoli Arhangelski jt.

K, 15. I kl. 19 "Don Giovanni". Dir. Olari Elts. Peaosades Taimo Toomast (Saksamaa), Kristjan Möisnik (Soome) jt. Õpilastele soodustus 50%!
N, 16. I kl. 19 J. Strauss'i opereett "Õo Veneetsias". Dir. Endel Nõgene. Peaosades Mati Kõrts, Tiit Laur, Urmas Põldma, Alar Haak, Margit Saulep, Väino Puura jt. Välja müüdid!
R, 17. I kl. 19 "Lõbus lesk". Dir. Endel Nõgene. Peaosades Heli Veskus, Väino Puura, Hans Miihlberg, Mariilina Viilmaa, Mart Madiste jt. L, 18. I kl. 12 "Pähklipureja". Dir. Aivo Väälja. Peaosades Marina Tširkova, Vladimir Arhangelski, Sergei Bassalajev jt. Kl. 19 M. de Falla ooper "Lühike elu". Dir. Jüri Alptert. Peaosades Nadia Kurem, Aleksandrs Anto-

nenko (Läti), Riina Airene, Jassi Zahharov jt.
P, 19. I kl. 12 "Pähklipureja". Peaosades Luana Georg, Lin-nar Loois, Anatoli Arhangelski jt.
K, 22. I kl. 19 C. Orff'i koomiline ooper "Tark naine". Dir. Aivo Väälja. Peaosades Margit Saulep, Väino Puura, Teo Maiste jt. Pensionäridele soodustus 50%!
N, 23. I kl. 19 P. Tšaikovski ballett "Luiked järe". Peaosades Kaie Kõrb, Sergei Bassalajev, Anatoli Arhangelski jt. Välja müüdid!
R, 24. I kl. 19 "Tark naine". Dirigent Aivo Väälja. Peaosades Heli Veskus, Väino Puura, Teo Maiste jt.
L, 25. I kl. 12 laste teatrimäng "Ooperimarakratiid". Kl. 19 "Luiked järe". Dir. Arvo Volmer. Peaosades Marina Tširkova, Vladimir Arhangelski, Sergei Fedossejev jt.
P, 26. I kl. 15 "Ooperimarakratiid". Eluviimast korda stati-sionaarist Kl. 19 R. Štšedrin'i ballett "Anna Karenina". Dir. Aivo Väälja. Peaosades Kaie Kõrb, Sergei Bassalajev jt. Õpi-lastele soodustus 50%!
N, 30. I kl. 19 G. Bizet'i ooper "Carmen". Dir. Jüri Alptert. Peaosades Riina Airene, Vello Jürna, Valentina Taluma, Aare Saal jt.
R, 31. I kl. 19 "Luiked järe". Dir. Aivo Väälja. Peaosades Marina Tširkova, Vladimir Arhangelski jt. NB! Mängukavas võib ette tulla muutusi! Pühapäevaste keskpäevaste etenduste hinnad ligikaudu 30% soodsamad! Tellimused tööpäeviti tel. 626 0260 kl. 10 – 16, faks 626 0246, e-post: eve@opera.ee Info: info@opera.ee Kassa avatud kl. 12 – 19, päevase etenduse korral üks tund enne algust.

RAHVUSOOPER ESTONIA TALVEAED

JAANUARIKUU MÄNGUKAVA

R, 3. I kl. 12 muusikaline jõulunäidend "Nuki esimesed jõulud". Lav. Tõnu Tamm. Osades Valter Soosalu või Mihkel Poshlin, Eliis Pärna või Ellen Murula, Hans Miihlberg, Ros-tislav Gurjev, Sirje Puura, Kalju Karask, Tõnu Tamm.

Kl. 14 "Nuki esimesed jõulud".
P, 5. I kl. 12 "Nuki esimesed jõulud". Välja müüdid! Kl. 14 "Nuki esimesed jõulud". Välja müüdid!
T, 7. I kl. 18 rahvusvahelise Eduard Tubina Ühingu muusikahõtu.

R, 10. I kl. 19 Eesti Raadio "Aasta Muusik 2002". Reserveeritud!

P, 12. I kl. 14 eredaid numbreid opereetidest ja muusikalidest "...veel kestma jääb show" esitab trupp Operetta Scoretta koosseisus Triin Eila, Kristina Vähi, René Soom, Jaak Jõekallas, klaveril Ebe Müntel.

L, 18 G. C. Menotti ühevaatuseline koomiline ooper "Vanatidruk ja varas". Lav. Arne Mikk. Osades Riina Airene või Maire Haava, Tiit Laur või Margit Saulep, Heli Veskus või Kristina Vähi, Olari Viikholm või Priit Volmer, Tiit Traalla või Rein Taidla.

T, 14. I kl. 18 Estonia Selts. Reserveeritud!

K, 15. I kl. 15 kontsert-vestluste sarja I kontsert "Muusikateatri etenduse sünnid". Reserveeritud!

Kl. 17 – IV klassi õpilastele "Muusika muusikateatris". Juhib Priit Aimala. Reserveeritud!

R, 17. I kl. 15 kontsert-vestluste sarja I kontsert

"Muusikateatri etenduse sünnid". Reserveeritud!
I kl. 17 Kl. 17 I – IV klassi õpilastele "Muusika muusikateatris". Juhib Priit Aimala. Reserveeritud!
P, 19. I kl. 18 "Vanatidruk ja varas".
T, 21. I kl. 18 kontsert XX sajandi saksa muusikast. Kaastegevad Tallinna Üldgümnaasiumi õpilased. Õhtut juhib Priit Aimala. Reserveeritud!
K, 22. I kl. 18 "Õhtu Hispaania muusikaga". Esinevad Janne Ševtšenko (sopran), Roland Liiv (tenor), Riina Pikani (klaver) ja Vaido Petser (kitarr). Kavas Granados, Luna, Sorozabal jt.
P, 26. I kl. 12 kontsert "Kehra Kunstidekool 40" koostöös Tallinna Muusikakooliga. Reserveeritud! Kl. 18 "Vanatid-ruk ja varas".
E, 27. I kl. 16 "Estonia 100" ja "Ülo Raudmäe 80". Meenu-tused ja CD esitus. Õhtutu juhib Arne Mikk.
T, 28. I kl. 18 Estonia Selts. Reserveeritud!
N, 30. I kl. 18 "Hõbedast puhkpillimuusikat". Esinevad ansambel "Silver Brass" koosseisus Taavi Kunt (trompet), Mihkel Metsala (trompet), Kalle Koppel (metsasarv), Hando Põldmäe (tromboon), Priit Paabo (tuuba). Kavas Stanley, Albini, Ewald, Rodriguez, Bizet jt.

Sissepääs Talveaeda 30 minutit enne kontserdi algust. Piletite broneerimine E – R kl. 10 – 16 tel. 626 0260, 050 68 361. Piletid müügil Rahvuskooper "Estonia" kassas tel. 626 0215.

VANEMUISE TEATER

JAANUARIKUU MÄNGUKAVA

N, 2. I kl. 18 E. Humperdincki lasteopera "Hansuke ja Greteke" väikeses majas (2.00).

R, 3. I kl. 12 G. Stilesi noortemuusikal "Inetu" suures majas (2.30). Kl. 18 A. Kitzbergi ja K. Merilaasi muinaslugu "Pilli-Tiidu võluville" väikeses majas (1.15). Kl. 19 V. Vahingu draama "Potteri lõpp" Sadamateatris (1.40).

L, 4. I kl. 16 "Pilli-Tiidu võluville" väikeses majas (1.15). Kl. 19 J. Styne'i muusikal "Gypsy" suures majas (2.45).

P, 5. I kl. 12 L. Austeri tantsuetendus lastele "Bamby" väikeses majas (1.40). Kl. 19 A. Horowitzi thriller "Aju jaht"*** väikeses majas. Kl. 19 B. Sbrljanovic "Kas mängime kodu?"* Sadamateatris (1.45).

T, 7. I kl. 19 W. Russell'i muusikal "Verevennad" suures majas (2.45). Kl. 19 T. Tõpandi ja K. Kaasik-Aaslavi lavaline kompositsioon "Õli aasta 1968. Tartu Ballaad" Sada-mateatris (2.00).

K, 8. I kl. 12 G. Donizetti koomiline ooper "Armujook" väikeses majas (2.30).

Kl. 19 "Verevennad" suures majas (2.45).

N, 9. I kl. 19 P. O. Enquisti draama "Tšehovi kolm öde" väikeses majas (2.40). Kl. 19 B. M. Koltesi "Roberto Zucco"*** Sadamateatris (1.40).

R, 10. I kl. 19 tantsuetendus A. Piazzolla muusikale "Armas-tuse tango" suures majas (1.30).

R, 10. I kl. 19 Kauksi Ülle ja S. Kivisildniku näidend "Pühak" väikeses majas (2.30).

L, 11. I kl. 19 A. Tšehovi "Kirsiaed". M. Undi lavaversioon suures majas (2.40).

Kl. 19 Verdi ooper "Maskiball" väikeses majas (3.00).

P, 12. I kl. 14 J. Lusenski lasteopera "Doktor Dolittle ja lindude ooper" suures majas. Esietendus!

R, 19 "Roberto Zucco"*** Sadamateatris (1.40).

E, 13. I kl. 13 Rakvere teatri etendus A. Lindgreni "Vahtramäe Emil" väikeses majas (2.00).

Kl. 19 Ugala teatri etendus Gerald Durelli "Minu pere ja muud loomad" suures majas (2.30).

Kl. 19 Rakvere teatri etendus I. Heggie' komöödia "Elame veel" väikeses majas (2.00).

T, 14. I kl. 19 "Pühak" väikeses majas (2.30).

K, 15. I kl. 19 R. Cooney' ja J. Chapmani fars "Mitte praegu, kallist!" suures majas (2.30). Kl. 19 F. Schilleri tragöödia "Salakavalus ja armastus" väikeses majas (2.20).

N, 16. I kl. 19 "Doktor Dolittle ja lindude ooper" suures majas. Kl. 19 "Tšehovi kolm öde" väikeses majas (2.40).

R, 17. I kl. 19 A. Mariotti ja A. Foti komöödia "Palun ilma seiklita" suures majas (2.45). Kl. 19 koomiline film-ballett A. Adami ja L. Andersoni muusikale "Charley tädi" väikeses majas (1.45).

L, 18. I kl. 19 "Inetu" suures majas (2.30). Kl. 19 "Maski-ball" väikeses majas (3.00).

VON KRAHLI TEATER

Esimesed ja viimased 15 korda!
T, 21. I kl. 18 (esietendus); K, 22. I kl. 18; P, 26. I kl. 18 ja 21; E, 27. I kl. 18; T, 28. I kl. 18; K, 29. I kl. 18; L, 1. II kl. 19; P, 2. II kl. 18 ja 2; E, 3. II kl. 18; T, 4. II kl. 18;
K, 5. II kl. 18; L, 8. II kl. 18 ja 21
Druugi Teatr esitab: must komöödia seadus "Pörandakate". Autorid: vennad Presnjakovid, lavastaja Artjom Nasõbulin, valguskunstnik Igor Kapustin. Osades Boriss Gorski, Jelena Tšernavskaja, Mihhail Kusto, Kirill Káro, Artjom Garejev, Vadim Malõškin, Jelena Krivitskaja, Jelena Šahhova, Natalja Murina, Anton Jegorov. Etendus on vene keeles. Täispilet 120 krooni, (üli)õpi-lased, pensionärid 100 krooni.

Esimesed ja viimased 18 korda!
N, 30. I kl. 19.30 Kanuti Gildi saalis, Pikk tn. 201.

Esietendus.

R, 31. I kl. 19.30 Kanuti Gildi saalis. Esietendus.

P, 2. II kl. 19.30 Kanuti Gildi saalis,

E, 3. II kl. 19.30 Kanuti Gildi saalis,

T, 4. II kl. 19.30 Kanuti Gildi saalis,

N, 13. II kl. 19.30 Kanuti Gildi saalis,

R, 14. II kl. 19.30 Kanuti Gildi saalis,

L, 15. II kl. 19.30 Kanuti Gildi saalis,

P, 16. II kl. 19.30 Kanuti Gildi saalis,

E, 17. II kl. 19.30 Kanuti Gildi saalis,

N, 20. II kl. 19.30 Kanuti Gildi saalis,

R, 21. II kl. 19.30 Kanuti Gildi saalis,

L, 22. II kl. 19.30 Kanuti Gildi saalis,

P, 23. II kl. 19.30 Kanuti Gildi saalis,

T, 25. II kl. 19.30 Kanuti Gildi saalis,

K, 26. II kl. 19.30 Kanuti Gildi saalis,

N, 27. II kl. 19.30 Kanuti Gildi saalis,

R, 28. II kl. 19.30 Kanuti Gildi saalis

Von Krahli teatri etendus "Luiked järe". Kontseptsioon, lavastus ja video: Peeter Jalakas. Kontseptsioon ja koreograafia Saša Pepelajev (Moskva). Kaaskoreograafid Tatjana Gordejeva (Moskva) ja Darja Buzovkina (Moskva).

Muusika P. I. Tšaikovski ja Sergei Zagni (Moskva). Kostüümid Reet Ulfask. Näitlejad Liina Vahrik, Tiina Taurait, Erki Laur, Juhan Ulfask ja Taavi Eelmaa.

Tantsijad Triin Lilleorg, Kärt Tõnisson ja Anna-Liisa Lepasepp Tallinnast ning Tatjana Gordejeva, Darja Buzovkina Moskva ja Olga Tšvetkova Jekaterinburgist.

"Luiked järe" peateemaks on esteetiline absoluut ehk täielik ilu. Kas ja kuidas on esteetiline seotud eetilise? Miks on just sellest teosest saanud omamoo-di balleti üldistus? "Luiked järe" oma fataalse süžee-ga ei jätta pea ühtegi võimalust nn. happy endiks. Miks?

Miks ei tee "Luiked järe" naistegelased ühtegi iseseis-vat otsust? Kas see on juhuslik või tähenduslik? Või mõlemat? Kas tänapäevast vaatajat köidavad "Luiked järe" kunstilised väärtused või tema sotsiaalne taust?

"Luiked järe" kui eksistentsialismi eelkäija. Täispilet 120 kr., (üli)õpilased, pensionärid 70 kr. Piletid müügil Von Krahli teatris (tel. 626 9090) ja tund enne algust kohapeal. Info ja piletite broneerimine tel. 626 9090.

EESTI DRAAMATEATER

JAANUARIKUU MÄNGUKAVA

L, 4. I kl. 19 Donald Margulies'i draama "Õhtusöök sõpradega" väikeses saalis. Lavastaja Ain Prosa. Osades Kersti Kreismann, Martin Veinmann, Elle Kull, Tõnu Oja.

P, 5. I kl. 19 Neil Simoni komöödia "Suured tüdrukud ei nuta...". Esietendus. Lavastaja Ain Prosa. Peaosas Ülle Kaljuste ja Maria Klenskaja, teistes osades Merle Palmiste, Kaie Mikhelson, Külli Reinumägi, Viire Valdma, Tõnu Kark, Aleksander Eelmaa. Kl. 19 Hanoch Levin'i "Kummikauplejad I" väikeses saalis. Lugu 30 000 kondoomist. Lavastaja Priit Pedajas. Osades Kleer Maibaum, Mait Malmsten, Tiit Sukk.

T, 7. I kl. 19 "Suured tüdrukud ei nuta...". Kl. 19 Rodrigo Garcia draama "Kokkade öö" väikeses saalis. Lavastaja Hendrik Toompere JR. Osades Harriet Toompere, Jan Uuspõld, Guido Kangur, Jaanus Orguldas.

K, 8. I kl. 19 Terry Johnsoni komöödia "Elluastuja". Lavastaja Priit Pedajas. Peaosades Jan Uuspõld ja Ülle Kaljuste. Kl. 19 Slawomir Mrozeki draama "Tango" väikeses saalis. Lavastaja Mati Unt. Osades Maria Avdjusko, Taavi Eelmaa, Kersti Kreismann, Mait Malmsten, Andrus Vaarik, Viire Valdma, Rein Oja.

N, 9. I kl. 19 Ferenc Molnari "Liilia". Ühe armastuse lugu. Lavastaja Ingo Normet. Osades EMA Kõrgema Lavakunsti-kooli III kursuse üliõpilased. Kl. 19 Eva Koffi "Meie isa" väikeses saalis. Tõsielulmäng. Lavastaja Ain Prosa. Peaosades Harriet Toompere, Taavi Teplenkov ja Merle Palmiste. Kl. 19 Michael Frayni draama "Kopenhaagen" Tallinna Vanalinna Muusikamajas, Uus 16c.

P, 19. I kl. 19 "HIV". Kl. 19 "Tango" väikeses saalis. Kl. 17 "Liilia" Ugala teatris.

T, 21. I kl. 19 "Eesti matus". Kl. 19 "Inishmore'i leitnant" väikeses saalis.

K, 22. I kl. 19 "Rahauptus". Kl. 19 "Neli rüütli" väikeses saalis.

R, 10. I kl. 19 "Suured tüdrukud ei nuta..." Reserveeritud etendus. Kl. 19 "Kummikauplejad II" väikeses saalis.

L, 11. I kl. 19 Ferenc Molnari "Liilia". Ühe armastuse lugu. Lavastaja Ingo Normet. Osades EMA Kõrgema Lavakunsti-kooli III kursuse üliõpilased. Kl. 19 Martin McDonagh'i verine komöödia "Inishmore'i leitnant". Esietendus väikeses saalis. Lavastaja Tiit Ojasoo. Osades Mait Malmsten, Jaan Rekkor (külasena "Endla" teatrist), Tiit Sukk, Riina Maidre (EMA Kõrgemast Lavakunstikoolist), Sulev Teppart, Taavi Teplenkov, Margus Prangel, Anni Reinthal.

P, 12. I kl. 12 Mihkel Ulmani lastenäidend "Kohkumatud lapsehoidjad". Lavastaja Ivo Eensalu. Osades Ardo Ran Varres, Andres Puustusmaa, Elina Reinold, Lembit Ulfask jt.

Kl. 19 "Tagasi Vargamäel" (lisaetendus). A. H. Tammsaare romaani "Tõde ja õigus" ainetel dramatiseeritud ja lavas-tanud Mikki Mikiver. Peaosades Ain Lutsepp, Enn Nõmmik, Martin Veinmann. Kl. 19 "Meie isa" väikeses saalis. Kl. 18 ja 12 "HIV" Salme kultuurikeskuses. Autor-lavastaja Merle Karusoo. Osades Anni Reinthal, Karin Lätsim (külasena Nukuteatrist), Alo Kõrve (külasena Linnateatrist), Karol

VILJANDI UGALA

JAANUARIKUU MÄNGUKAVA

K, 1. I kl. 00.30 "Tantsuga uude aastasse" väikeses saalis. Pilet 70 kr.

K, 8. I kl. 18 Anton Tšehhovi "Onu Vanja" Olustvere lossis. Lavastaja Kaarin Raid. Välja müüdnud!

N, 9. I kl. 18 "Onu Vanja" Olustvere lossis. Välja müüdnud!

R, 10. I kl. 18 "Onu Vanja" Olustvere lossis. Välja müüdnud!

E, 13. I kl. 17 Gerald Durrelli "Minu pere ja muud loomad" Vanemuise suures majas. Lav. Peeter Raudsepp. Pilet 60 kr.

T, 14. I kl. 19 Urmas Lennuki "Rongid siin enam ei..." väikeses saalis. Lav. Andres Noormets. Pilet 70 kr.

K, 15. I kl. 13 "Lumivalgeke" väikeses saalis. Lav. Kristi Teemusk. Pilet 40 kr. Kl. 19 Oskar Lutsu "Kevade" suures saalis. Lav. Toomas Lõhmuste. Pilet 60 kr. Kl. 19 Viljandi Kultuurikolledži lavakunstide osakonna teatrikusti õppetooli I lennu diplomilavastus A. Vampilovi "Vanem poeg" Jõgeva kultuurikeskuses. Lav. Peeter Raudsepp.

N, 16. I kl. 18 H. Wuolijoki "Niskamäe kired" suures saalis. Lav. Peeter Tammeaar. Pilet 70 kr. Kl. 20 "Vanem poeg" Orissaare kultuurimajas.

R, 17. I kl. 18 "Minu pere ja muud loomad" suures saalis. Pilet 60 kr. Kl. 18 "Onu Vanja" Olustvere lossis. Välja müüdnud! Kl. 19 "Vanem poeg" Kuressaare Linnateatris.

L, 18. I kl. 18 "Onu Vanja" Olustvere lossis. Välja müüdnud! Kl. 19 Mark Ravenhilli "Shopping & Fucking" väikeses saalis. Lav. Ingomar Vihmar. Pilet 70 kr.

E, 20. I kl. 18 "Onu Vanja" Olustvere lossis. Välja müüdnud!

T, 21. I kl. 14 Mark Twaini "Tom Sawyeri seiklused" Põlva kultuurikeskuses. Lav. Kalju Komissarov. Pilet 30 kr.

L, 25. I kl. 18 B. Shaw' "Üllike ootamatuste saarelt" suures saalis. Lav. Jaan Tooming. Pilet 70 kr. Esietendus!

E, 27. I kl. 19 I. Bashevis Singeri ja Leah Napolini "Deemon ja ingel" suures saalis. Lav. Mihhail Tšumatsenko. Pilet 70 kr. Kl. 19 E.-E. Schmitti "Enigma variatsioonid" Eesti Draamateatris. Lav. M. Mikiver. Pilet 100 kr.

T, 28. I kl. 18 "Niskamäe kired" suures saalis. Pilet 70 kr.

K, 29. I kl. 19 E. Ensleri "Vagiina monoloogid" väikeses saalis. Lav. Elina Männi. Pilet 80 kr. Esietendus! Kl. 19 "Rongid siin enam ei..." Plistvere rahvamajas.

N, 30. I kl. 13 "Lumivalgeke" Jõhvi kultuurikeskuses. Kl. 19 J. Beneši ja V. Tolarski revüü-operett "Haljal aastal" Jõhvi kultuurikeskuses. Lav. Margus Vaher.

R, 31. I kl. 19 "Üllike ootamatuste saarelt" suures saalis. Pilet 70 kr.

Kuni 5. jaanuarini piletikassa suletud; 6. I avatud kl. 12 – 15. Teatri piletikassa avatud E – L kl. 12 – 19, tel. 043 33 876, P üks tund enne etenduse algust. Info ja broneerimine etendustele stantsionaris 043 33 876 või Ugala kodulehel, külalissetenduste etenduse toimimise kohas.

ENDLA TEATER

JAANUARIKUU MÄNGUKAVA

L, 4. I kl. 19 A. Ostrovski "Kaasavaratu" Künis. Lavastaja Tõnu Lensment. Osades Diana Tammisto, Ago Anderson, Madis Kalmet, Jaan Rekkor, Ranet Rees, Siina Üksküla, Helle Kuningas, Lauri Kink, Raido Keskküla ja Lauri-Kare Laos. Kl. 18 Fine 5 tantsufotode näituse avamine Teatrigaleriis. Kl. 19 Fine 5 tantsuteatri etendus Künis.

K, 8. I kl. 19 David Hare' "Blue room" Künis. Lav. Raivo Trass. Osades Sepo Seeman, Jaan Rekkor, Andres Lepik, Ago Anderson, Helle Kuningas, Ireen Kennik, Piret Laurimaa, Enn Keerd, Ranet Rees, Meelis Sarv ja Anti Kobin.

R, 17. I kl. 19 "Karlsson katuselt" suures saalis.

L, 18. I kl. 19 "Suvitajad!" suures saalis. Kl. 19 "Blue room" Künis.

E, 20. I kl. 18 fotonäituse avamine Künis koridorides.

T, 21. I kl. 12 "Karlsson katuselt" suures saalis.

K, 22. I kl. 19 "Kaasavaratu" Künis.

R, 24. I kl. 19 "Kolm versiooni elust" suures saalis.

L, 25. I kl. 19 "Ekke Moor" suures saalis.

P, 26. I kl. 19 "Suvitajad!" Põlva kultuurikeskuses.

E, 27. I kl. 19 "Suvitajad!" Vanemuise suures majas. Kl. 19 Ugala teatri ja Viljandi Kultuurikolledži etendus "Vanem poeg" Künis.

T, 28. I kl. 19 "Elu ja armastus" Künis. Viimast korda!

K, 29. I kl. 19 "Elu ja armastus" Künis. Viimast korda! Kl. 19 "Blue room" Künis.

N, 30. I kl. 19 "Kaasavaratu" Künis. Kl. 19 "Kolm versiooni elust" Kuressaare Linnateatris.

R, 31. I kl. 19 "Põrgupõhja uus Vanapagan" Künis. Kl. 19 "Kolm versiooni elust" Kuressaare Linnateatris.

Endla kassa tel. 044 20 666; info tel. 044 20 667; www.endla.ee

Lii Tedre, Siina Üksküla, Lauri Laos, Feliks Kark, Maimu Pajusaar ja Karmen Tellisaar. Viimaseid kordi!

N, 16. I kl. 19 A. H. Tammsaare "Põrgupõhja uus Vanapagan" Künis. Lav. Raivo Trass. Osades Sepo Seeman, Jaan Rekkor, Andres Lepik, Ago Anderson, Helle Kuningas, Ireen Kennik, Piret Laurimaa, Enn Keerd, Ranet Rees, Meelis Sarv ja Anti Kobin.

R, 17. I kl. 19 "Karlsson katuselt" suures saalis.

L, 18. I kl. 19 "Suvitajad!" suures saalis. Kl. 19 "Blue room" Künis.

E, 20. I kl. 18 fotonäituse avamine Künis koridorides.

T, 21. I kl. 12 "Karlsson katuselt" suures saalis.

K, 22. I kl. 19 "Kaasavaratu" Künis.

R, 24. I kl. 19 "Kolm versiooni elust" suures saalis.

L, 25. I kl. 19 "Ekke Moor" suures saalis.

P, 26. I kl. 19 "Suvitajad!" Põlva kultuurikeskuses.

E, 27. I kl. 19 "Suvitajad!" Vanemuise suures majas. Kl. 19 Ugala teatri ja Viljandi Kultuurikolledži etendus "Vanem poeg" Künis.

T, 28. I kl. 19 "Elu ja armastus" Künis. Viimast korda!

K, 29. I kl. 19 "Elu ja armastus" Künis. Viimast korda! Kl. 19 "Blue room" Künis.

N, 30. I kl. 19 "Kaasavaratu" Künis. Kl. 19 "Kolm versiooni elust" Kuressaare Linnateatris.

R, 31. I kl. 19 "Põrgupõhja uus Vanapagan" Künis. Kl. 19 "Kolm versiooni elust" Kuressaare Linnateatris.

Endla kassa tel. 044 20 666; info tel. 044 20 667; www.endla.ee

PÄRNU MUUSEUM

Pärnu, Rüütli 53

Püsiekspositsioon.

"Nukkude uus elu. Sigrid Mäetsa kogu" kuni 26. I.

Väikeses saalis

"Aitäh! Uusi asju Pärnu muuseumile" kuni 2. II.

Avatud iga päev kl. 10 – 18. Iga kuu esimene K tasuta. Tel. 044 33 231.

HALINGA RESTORAN

"Kadunud vaated. Pärnu 1936 – 1996. Carl Sarap. Peeter Tooming".

Tartu, Narva mnt. 23

"Tartu suurmehi" kuni 9. II.

Avatud T – P kl. 11 – 18.

Info tel. 461 911,

www.tartu.ee/linnamuuseum

Eesti Kunstiakadeemia kuulutab välja konkursi korraliste õppejõudude ametikohtade täitmiseks

Professor

2003. a. septembrist – 2008. a. augustini

Kultuuriteooria
Kunstiajalugu
Maalikunst
Mahuline arhitektuur
Moedisain
Tekstiilidisain
Nahakunst

Professor

2003. a. septembrist – 2006. a. augustini

Rahvakunst
E-meedia
Fotograafia

Dotsent

2003. a. septembrist – 2008. a. augustini

Anatoomia
Animatsioon
Värvusõpetus
Skulptuuri üldõpe
Esteetika
Ehtekunst
Sepakunst
Madalkuumuskeraamika
Vitraaž, klaasimaali tehnikad ja restaureerimine
Klaasikunst ja disain
Keskonnadisain
Arhitektuuri restaureerimine
Eseme restaureerimine
Ehitustehnoloogiad ja -konstruktsioonid
Siseruumi projekteerimine
Mööbel

Dotsent

2003. a. septembrist – 2006. a. augustini

Arvutiõpetus
Rahvakunst

Õpetaja

2003. a. septembrist – 2006. a. augustini

Tootedisain
Ehte- ja sepakunst

Konkursist osavõtuks esitada:

- 1) avaldus rektori nimele;
- 2) haridust ja teaduskraadi kinnitav dokument või selle notariaalselt kinnitatud koopia;
- 3) vormikohane curriculum vitae, professori kohale kandideerijatel nii eesti kui inglise keeles, nii paberandjal kui digitaalselt (salvestatud disketile RTF-failina);
- 4) oma plaan taotletaval ametikohal töötamisest; professori kohale kandideerimisel lisaks oma kava erialaõpetuse arendamisest ja akadeemilise struktuuriüksuse juhatamisest; professori kohale kandideerijail nii eesti kui inglise keeles, paberandjal ja digitaalselt (salvestatud disketile RTF failina);
- 5) loominguliste erialade puhul digitaalne portfolio oma töödest (10 – 25 teost), portfolio teostamise võib tellida ka EKAst;
- 6) teaduseriala puhul teadustööde nimekirja (võimalusel koos olulisemate publikatsioonide searvaga);
- 7) konkursist osavõtjale olulised materjalid (originaalkeeles kataloogid, raamatud, retseptisooni puutuv jne.);
- 8) õpetaja kohale kandideerijal tuleb esitada lisaks punktides 1, 2, 3 loetletule oma õpetamise metoodika tutvustus ja portfolio oma loomingust ning pedagoogilisest tegevusest paberandjal.

Materjalide esitamise tähtaeg on 10. veebruar 2003 EKA personalijuhile aadressil Tartu mnt. 1, Tallinn, 10145, märgusõna "Konkurss". Digitaalselt soovitud materjalid lisada ümbrikusse disketile või saata meiliaadressile: linda@artun.ee.

Täpsem teave kandidaadile esitatavate põhinõuete ja konkursi korra kohta personalijuhilt tel. (2) 6 267 306.

Eesti Kunstiakadeemia kuulutab välja konkursi ametikohtade täitmiseks

Arhitektuuriteaduskonna dekaan

Disainiteaduskonna dekaan

Meediateaduskonna dekaan

Vabade kunstide teaduskonna dekaan

Avatud Akadeemia juhataja

Dekaani ülesandeks on vastava teaduskonna arendamine ja juhtimine.

Dekaani ametikohale võib kandideerida isik, kes on rahvusvahelisel tunnustatud loovisik, vastava valdkonna väljapaistev spetsialist või omab doktorikraadi sobival alal. Dekaan valitakse ametisse viieks aastaks, alates septembrist 2003.

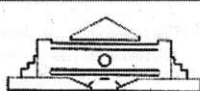
Avatud Akadeemia juhataja ülesandeks on avatud kunstipöppe korraldamine ja arendamine. Avatud Akadeemia juhatajaks võib kandideerida isik, kellel on kunsti- või majandusala kõrgharidus ja vastav töökogemus. Avatud Akadeemia juhataja valitakse ametisse kolmeks aastaks, alates septembrist 2003.

Konkursist osavõtuks palume esitada:

- 1) avaldus rektori nimele;
- 2) haridust ja teaduskraadi kinnitav dokument või selle notariaalselt kinnitatud koopia;
- 3) vormikohane curriculum vitae nii eesti kui inglise keeles, nii paberandjal kui digitaalselt (salvestatud disketile RTF-failina);
- 4) oma ettekujutus taotletaval ametikohal töötamisest ja teaduskonna /Avatud Akadeemia arendamisest ja juhatamisest;
- 5) dekaaniks kandideerijail digitaalne portfolio oma töödest (10 – 25 teost) või teadustööde nimekirja (võimalusel koos olulisemate publikatsioonide searvaga); portfolio teostamise võib tellida ka EKAst;
- 6) muud konkursist osavõtja poolt oluliseks peetavad materjalid.

Materjalide esitamise tähtaeg on 10. veebruar 2003 EKA personalijuhile aadressil Tartu mnt.1, Tallinn, 10145, märgusõna "Konkurss". Digitaalselt soovitud materjalid lisada ümbrikusse disketile või saata meiliaadressile linda@artun.ee.

Täpsem teave kandidaadile esitatavate nõuete ja konkursi korra kohta personalijuhilt tel. (2) 6 267 306 või EKA koduleheküljelt www.artun.ee

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

Kuni 7. I 2003 peanäitusesaalis Peeter Kaasiku, Erki Kannuse, Andrus Rõngu, Merle Hiie maalinäitus "Konsensus";

Kuni 15. I harulduste saalis "Kalevipoeg. Üks ennemuistne Eesti jutt";

Kuni 4. I fuajees Külli Kaunissaare fotonäitus "Kuresoo";

Kuni 4. I 6. korruse galeriis Metsiku küla laenuraamatukogu kollektsioon;

kuni 6. I 7. korruse humanitaarteaduste saalis "Eesti kirjastusi: Eesti Raamat";

10. I – 28. II 5. korruse kataloogisaalis "Eesti menuraamatud 2002";

10. – 31. I peanäitusesaalis "MAAR + MAARAND". Kõitenäitus;

10. I – 6. II fuajees Magdalena Gora. Poola skulptuurinäitus;

20. I – II 7. korruse humanitaarteaduste saalis "A. H. Tammsaare – 175". Raamatunäitus;

kuni 16. I 8. korruse muusikasaalis "Eesti-keelse muusikajakirjanduse arengulugu läbi kolme aastastaja".

Näitused on avatud E – R kl. 10 – 20, L kl. 11 – 18. Tel. 6307 148, expo@nlib.ee

KULTUURIESINDUS

► SOOME INSTITUUT Harju 1, 10146 Tallinn, tel. 631 3917, faks 631 3952, e-post: maimu.berg@finst.ee, http://finst.ee. Instituut on lahti tööpäeviti kl. 10 – 16.

Soome Instituudi raamatukogus saavad õpilased ja üliõpilased kasutada interneti, tutvuda meie CD-ROMidega. Internetipunkt on lahti tööpäeviti kella 13 – 16.

► SOOME INSTITUUT Vanemuise 19, 51014 Tartu, tel. 07 427 319, faks 07 427 097, e-post: elle.mets@finst.ee, http://www.finst.ee Avatud K kl. 10 – 18, tööpäevadel kl. 10 – 16.

► TAMPERE MAJA Jaani 4, Tartu. Avatud T – R kl. 9 – 17, L kl. 9 – 15, tel. 07 386 300, www.tamperemaja.ee.

► BRITI NÕUKOGU Vana-Posti 7, 10146 Tallinn, tel. 631 4010, faks 6313 111, e-post: british.council@britishcouncil.ee, http://www.britishcouncil.ee. Avatud T – R kl. 12 – 18 ja iga L kl. 10 – 15.

► PÕHJAMAADE MINISTRITE NÕUKOGU INFOBÜROO Lai 29, 10133 Tallinn, tel. 6273 100, faks 627 3110, e-post: info@nmr.ee, http://www.nmr.ee

► PÕHJAMAADE MINISTRITE NÕUKOGU INFOBÜROO Raekoja plats 8, Tartu, tel. 07 433 944, faks 07 441 241, e-post: madis@nmr.ee

► UNGARI INSTITUUT Roosikrantsi 6, 10119 Tallinn, tel. 644 0817, e-post: uke@eki.ee, http://www.suri.ee/uke

► PRANTSUSE KULTUURIKESKUS Kuninga 4, 10146 Tallinn, tel. 644 9505, faks 631 3008, www.france.ee, e-post: info@france.ee

► TALLINNA SAKSA KULTUURIINSTITUUT/GOETHE INSTITUUT Suurtüki 4b, Tallinn, tel. 627 6960 ja faks 627 6962 e-post: dkigi@goethe.ee Informatsioon (saksa ja eesti keeles) kõigi ürituste kohta http://www.goethe.de/ne/tal.

► TARTU SAKSA KULTUURI INSTITUUT Kastani 1, Tartu, tel./faks 07 422 639, e-post: dkigtartu@kodu.ee, http://www.dki.tartu.ee Raamatukogu lahti E – R kl. 13 – 18, tel. 07 384 026, e-post: rftartu@kodu.ee, tel. 07 422 639, e-post: kitartu@kodu.ee

► AMERIKA ÜHENDRIIKIDE SAATKONNA INFOTEENISTUS Kentmanni 20, 15099 Tallinn, tel. 668 8171, 668 8216 faks 668 8253, e-post: vsep-per@pd.state.gov, aija@pd.state.gov; http://www.usemb.ee Külastamine eelneval kokkuleppel.

► TAANI KULTUURI INSTITUUT Vene 14, 10123 Tallinn, tel. ja faks 646 6373, e-post: taani@uninet.ee, http://www.uninet.ee/~dki

11. DETSEMBER 2002 – 4. JAANUAR 2003

HANNA WESELIUS

(SOOME)

VÕITMATUD LUPIIINID

**Hansapanga
GALERII**

E-R 9-17 / L 11-16

Liivalaia 10, Tallinn

**EESTI
TERVISHOIAMUUSEUM**

Tallinn, Lai 30

Püsiekspositsioon.

Läänemaa muuseumi näitus
"Magus elu"
kuni 5. I.Avatud T – L kl. 11 – 18.
Tel. 641 1732.**LÜHIKESE JALAGALERII**

Tallinn, Lühike jalg 6

TARBEKUNSTI
NÄITUSMÜÜK.Avatud E – R kl. 10 – 18,
L – P kl. 10 – 17.
Tel. 631 4720,
e-post:lgalerii@online.ee.**PORTAAL**

Tallinn, Vene 16

TARBEKUNSTI
NÄITUSMÜÜK.Avatud E – R
kl. 10 – 18
ja L, P kl. 10 – 17.
Tel. 646 4209.**AUTORIENTED
GALERII**

Tallinn, Hobusepea 8

AUTORIEHETE
NÄITUSMÜÜK.

Aastavahetuse ehtenäitus

kuni 8. I.

9. – 19. I VIIVI AAVIKU ehted.

Avatud E – R kl. 10 – 18,
L kl. 11 – 16.
Tel. 646 4101.**EESTI VABAÕHUMUUSEUM**

Tallinn, Vabaõhumuuseumi tee 12

Park ja Kolu kõrts

avatud

E – P kl. 10 – 17.

Tel. 654 9100.

Ettetellimisel

lastemuuseumi programmid

Kuie koolimajas.

Raekoja plats 18

"Sotsialistliku realismi
võidukäik? Eestis"
kuni 5. I."Skulptuurimägi"
kuni 5. I.Avatud K – P kl. 11 – 18,
R tasuta külastuspäev.
Tel. 07 341 050,
www.tartmus.ee**DRAAKONI GALERII**

Tallinn, Pikk 18

MAALI JA GRAAFIKA
NÄITUSMÜÜK.Avatud E – R
kl. 10 – 18,
L kl. 10 – 17.Piltide raamimine.
Tel. 646 4110.**KUNSTISALONG ALLEE**

Tallinn, Pikk 30

Eesti kunsti klassika näitusmüük:

E. Aiki, P. Aren, E. Kits,

E. Okas, G. Reindorff, E. Kutsar,

V. Loik, A. von Maydell, N. Mei,

L. Mikko, C. T. von Neff, R. Nyman,

V. Ohakas, A. Promet,

E. Roos, M. Rääk, E. Rüga,

F. Sannamees, A. Vabbe, E. Wiiralt,

R. Uutmaa, K. Teder,

H. Halliste, K. Nagel jt.

Avatud E – R kl. 10 – 17,

L kl. 11 – 15. Tel. 646 4500,

051 27677, www.allee.ee

KLOOSTRI AIT

Tallinn, Vene 14

EKA suvise uurimisreisi FOTOD
ersade ja mokšade mailt.Avatud iga päev kl. 11 – 24.
www.kloostriait.ee
e-post:k.ait@online.ee**GALERII-G**

kunstisaal

Vabaduse 6

VIRGE JÕEKALDA

graafikanäitus "Hingus"

kuni 4. I 2003.

7. – 25. I

TAMMETALU MAALID..

Tartu mnt. 1

Portselani näitusmüük.

Avatud E – R kl. 10 – 18,

L kl. 11 – 15,

e-post:galeriig@hot.ee,

tel. 661 2972.

TALLINNA KUNSTIHOONE

Tallinn, Vabaduse väljak 8

ENE-LIIS SEMPERI
videoinstallatsioonid
kuni 12. I.**KUNSTIHOONE GALERII**
Tallinn, Vabaduse väljak 6LEONHARD LAPINI
"Protsessid"
kuni 12. I.

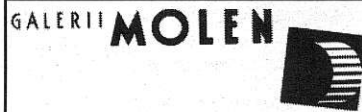
Tallinn, Harju 13

HANNE-MAY SCHEENI ja
GABRIELLA GÖRANSSONI
(Norra)"Fusioon ja dialoog"
kuni 5. I.Avatud K – E kl. 12 – 18,
e-post:tkhf@hot.ee

Tallinn, Lühike jalg 1

TARBEKUNSTI

MÜÜGIVÄLJAPANEK.

Avatud E – L kl. 10 – 18,
P kl. 10 – 17.
Tel. ja faks 641 8308.**GALERII MOLEN**

Tallinn, Viru 19

TARBEKUNST, ART GARAGE,
SKANKRISTALL.Avatud E – R kl. 10 – 18,
L kl. 10 – 17.
Tel. 644 2877.**A. H. TAMMSAARE
MUUSEUM**

Tallinn, L. Koidula 12a

A. H. TAMMSAARE
VIIMANE KORTER JA
PÜSIEKSPOSITSIOON
KIRJANIKU
LOOMINGUST.Avatud K – E kl. 11 – 18,
tel. 601 3232.**EESTI KUNSTIMUUSEUM**

RÜÜTELKONNA HOONE (Kiriku plats 1, e-post:muuseum@ekm.ee)

"Kapital". Eesti kultuurkapitali ostud kuni 16. II.

Avatud K – P kl. 11 – 18. Iga kuu viimane R ja L tasuta. Info tel. 644 9139.

TARBEKUNSTIMUUSEUM (Lai 17, e-post:muuseum@tarbekunst.ee)

Eesti tarbekunsti püsiekspositsioon "Ajamustrid" & disaini avafond.

"Pakane. Disain ja talisport" kuni 2. II.

Galerii saalis "3Dekstiil" kuni 5. I. Monika Järg, Piret Valk.

Avatud K – P kl. 11 – 18. Iga kuu viimane R ja L tasuta! Info tel. 641 1927.

KRISTJAN RAUA MAJAMUUSEUM (K. Raua 8, e-post:kristjan.raud@ekm.ee)

KRISTJAN RAUA loomingu püsiekspositsioon.

HELGE PIHELGA metallhistöö näitus "Ehted ja vormid" kuni 26. I.

Avatud K – P kl. 11 – 18. Iga kuu viimane R ja L tasuta! Tel. 670 0023.

ADAMSON-ERICU MUUSEUM (Lühike jalg 3, e-post:adamson-eric@ekm.ee)

Adamson-Ericu loomingu püsiekspositsioon.

"Mustriolevused. Värvid ja muutuv kujund" kuni 12. I.

Avatud K – P kl. 11 – 18. Iga kuu viimane R ja L tasuta! Info tel. 644 5838.

MIKKELI MUUSEUM (Kadriorus Weizenbergi 28, e-post:mikkel@ekm.ee)

JOHANNES MIKKELI kollektsioon (XVI – XVIII sajandi lääneeuroopa, vene, hiina kunst).

XIV – XIX sajandi ikoonid.

Avatud K – P kl. 11 – 18. Info tel. 601 5844, 606 6400.

Iga kuu viimane reede tasuta.

NIGULISTE MUUSEUM-KONTSERDISAAL (Niguliste 3, e-post: niguliste@ekm.ee)

Püsiekspositsioon "Keskaja kunst".

"Hõbedakamber: gildide, tsunftide, Mustpeade vennaskonna ja kiriku hõbevarad".

Avatud K – P kl. 10 – 17. Info tel. 6314 330. Igal L ja P kl. 16 orelimuusika pooltund.

VÄLISKUNSTI MUUSEUM (Weizenbergi 37, e-post:muuseum@kadriorg.ekm.ee)

"XVI – XX sajandi maalikunst" (madalmaade, saksa, itaalia, vene meistrid), "XVIII – XX

sajandi lääneeuroopa ja vene tarbekunst ning skulptuur".

"Antiquarium. Kunsti ja vanavara perekond Kuuskemaa kogust".

L, 4. I Kadrioru lossi lastehommik teemal "Portree – ta vaatab sind".

Avatud K – P kl. 10 – 17. Iga kuu viimane reede tasuta.

Jalutuskäigud näitusel "Antiquarium. Kunsti ja vanavara perekond Kuuskemaa kogust",

kus kommentaare jagab Jüri Kuuskemaa. Ekskursioon toimub igal R kell 16.

Igal R kell 15 jätkuvad ekskursioonid Kadrioru lossi hõbedakambris.

Ekskursioonid on tasuta (sooduspilet 30 ja täispilet 45 kr.). Info ja registreerimine tel.

606 6400.

Riiklikel pühadel on Eesti Kunstimuseum ja selle filiaalid suletud. Pühade-eelsel päe-

val suletakse muuseumid kolm tundi varem. EKMI kodulehekülge aadressil

http://www.ekm.ee EESTI KUNSTIMUUSEUMI UUE HOONE EHTUSE TOETUSEKS.

EESTI KUNSTIMUUSEUMI TOETUSFONDI CIRCULOS: HANSAPANK, ARVELDUS-

ARVE 221011918504.

ROTERMANNI SOOLALADU, Ahtri 2

Arhitektuurimuuseumi saalis

alates 10. I festival "Trialogos esitleb:

VLADIMIR MARTONOV (Moskva) video ja installatsioonid

Keldrisaalis

Arhitektuurimuuseumi aastanäitus "Tallinna XX sajandi arhitektuur" kuni 11.

mai.

Eesti Kunstimuseumi saalis

"Kapital". Eesti kultuurkapitali ostud kuni 19. I 2003.

Avatud K – P kl. 11 – 18.

Tasuta külastuspäev iga kuu viimane R. Tel. 625 7007.

http://www.arhitektuurimuuseum.ee,

e-post:arhitektuurimuuseum@arhitektuurimuuseum.ee

**EDUARD VILDE
MUUSEUM
KASTELLAANIMAJA
GALERII**

Kadrioru, Roheline aas 3

Põhiekspositsioon.

EHALILL HALLISTE ja

ENE PARS

jõulunäitus "Gloria"

kuni 12. I

Avatud K – E kl. 11 – 18.

Tel. 601 3181.

EESTI ÜHISPANK

EESTI ÜHISPANGA GALERII

Tallinn,

Tornimäe 2, V korrus

MALL NUKKE

"Eesti kuld"

kuni 10. I.

Avatud E – R kl. 9 – 18.

TEATRIGALERII

ENDLA TEATRIGALERII

Pärnu, Keskvaljak 1

Sammassaalis IIR HERMELINI

"Seitse papist maailma".

Küüni koridorides ALAN PROOSA

fotonäitus "The Other Side. Sam-

ples" kuni 5. I. Alates 6. I Fine 5

tantsuteatri fotokollektsioon.

Avatud E – L kl. 14 – 18.

Sissepääs teatrikohvikust

Akadeemia tänavalt.

**HAAPSALU
LINNAGALERII**

Haapsalu, Posti 3

EKA maalieriala
üliõpilastööde näitus
"Floora".Avatud K – P kl. 12 – 18.
http://galerii.kultuuriinfo.ee**TARTU
KUNSTIMAJA**

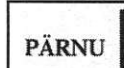
Tartu, Vanemuise 26

Suures ja väikeses saalis

Tartu kunsti

aastalõpunäitus

kuni 19. I.

Avatud K – E kl. 12 – 18,
e-post:tartuart@hot.ee**PÄRNU LINNAGALERII**

PÄRNU KONTSERDIMAJAS

Pärnu, Aida 4

"HH".
Kuraator Alar Raudoja
kuni 5. I.**PÄRNU UUE KUNSTI MUUSEUM**

Pärnu, Esplanaadi 10

Jõulunäitus

"Kunst kuulub lastele"

kuni 12. I. Näitusel esinevad kut-

selised kunstnikud koos lapsed kunst-

nikega ARTTI POHJANHEIMO ja Pettari

(Soome), HILJA KULLES ja RAUL,

ENN TEGOVA ja RAMON, ANU RAUD

ja ANGELA RUUSALU, ROBERTS DI-

NERS ja EMILS KRISTIAN.

NERVA aastalõpunäitus

kuni 12. I.

10. 11., 12. I skulptuuripäevad

ROBERTS DINERSIGA,

unenäopäevad

surrealist Enn Tegovaga.

Näitused ja kohvik lahti
iga päev kl. 9 – 21.Http://www.chaplin.ee
Tel. 044 30 772.

Kultuuriministeerium
ootab

toetuse taotlusi

juriidilistelt isikutelt
järgmistele programmidele:

- Eesti kirjanduse klassika
- Rahvuskultuurile oluline väärtkirjandus
- Eesti muusika rahvusvahelisel areenil
- Eesti Heliplaat rahvusvahelisel areenil
- Süvamuusika Eestis
- Kunstialased rahvusvahelised suurüritused Eestis ja koostööprojektid
- Meediakunstialased projektid
- Teatralised üritused ja programmid ning laste ja noorte projektid

Avaldused esitada 20.01.2003. a. aadressil Eesti Kultuuriministeerium, Suur-Karja 23, 15076 Tallinn või saata e-postiga: min.@kul.ee või faksi teel (0) 6282 200.

Avalduse blankette saab ministeeriumi kodulehelt: www.kul.ee või ministeeriumi valvelauast.

Kontaktisikud:

Mall Kaevats (kirjandus), tel. (0) 6282 223 või e-post: mall.kaevats@kul.ee
Margit Peil (muusika), tel. (0) 6282 252 või e-post: margit.peil@kul.ee
Ebe Nõmberg (kunst), tel. (0) 6282 242 või e-post: ebe.nomberg@kul.ee
Reet Weidebaum (teater), tel. (0) 6282 239 või e-post: reet.weidebaum@kul.ee

10. jaanuaril kl. 11

Tallinna Kunstihoones

ettekannete päev

"Eesti kunstnike organisatsioonidest läbi aegade"

Jüri Hain, "Esimene eesti kunstnike organisatsioon – Eesti Kunsti Selts".

Ülle Kruus, "Eesti kunstnikeorganisatsioonid kahe maailmasõja vahel ja Eesti Nõukogude Kunstnike Liidu asutamine".

Margus Kiis, "Kunstnike liidu funktsioonid ja nende muutused okupatsiooniaegses ENSVs".

Maria-Kristiina Soomre, "Institutsioonid ja institutsioonikriitika: kes kardab kunstnike liitu?".

Ando Keskküla, "Ühest ühiskonnast teise – lootused ja pettumused".

10. jaanuaril kell 16

avatakse EKLi Hobusepea galerii (aadressil Hobusepea tn. 2)

näitusega "Eesti kunstnikud Jaroslavl's".

Näituse koostaja Eero Epner.

Olete oodatud!

3. – 9. jaanuarini

Kl. 11.30 (pilet 40 kr., seansid toimuvad ainult koolivaheajal 3. – 5. I) ja alates 6. I kl. 13.30 "Aarete planeet" (Walt Disney Pictures 2002). Lav. Ron Clements ("Herakles").

Kl. 15.30 (pilet 30 kr.) "Asterix ja Obelix: missioon Kleopatra". Film on prantsuse keeles, eesti- ja venekeelsete subtiitritega.

Kl. 17.45 (pilet 50 kr.), Kl. 20 (pilet 50 kr.) "Armas kodu Alabamas" ("Sweet Home Alabama" Touchstone Pictures, 2002).

Romantilise komöödia "Sweet Home Alabama" on lavastanud Andy Tennant ("Anna and the King"). Melanie Carmichaelit kehastab kassamagnet Reese Witherspoon ("Arukas blondiin"). Redneck'ist abikaasa Jake'i mängib Josh Lucas ("Piinatud Geenius"). Melanie Carmichaeli kihlatu Andrew rollis Patrick Dempsey ("Karje 3"). Teistes osades Candice Bergen, Fred Ward, Rhona Mitra, jpt.

Lastele kuni 12 eluaastat ja üliõpilastele dokumendi esitamisel kellajast olenemata pileti 30 kr. Pensionäridele tööpäeviti kuni kella 15 pileti 10 kr. Neljapäeviti esimene seanss 20 kr. Kinol on õigus teha mängukavas muudatusi. Kassa avatakse üks tund enne esimese seansi algust, kuid mitte hiljem kui kell 12. Info tel. 644 1919.

5. jaanuaril 2003 15.00

Mustpeade maja Valges saalis

BAROCCO FESTIVO

Soome-Eesti Barokkorkester

Tuomas Ollila

dirigent

Anssi Mattila

klavessiin

Imbi Tarum

klavessiin

Raivo Tarum

barokktrompet

Bach

Torelli

Stradella

Roman

Muffat

Piletid: 10.- ja 50.-

tund enne algust kohapeal

Visioonid II

7. jaanuar 2003 kell 19

Radisson SAS hotelli

24. korruse klaassaal

Reval ensemble

Lembit Saarsalu saksofon

Maano Männi viiul

Martti Mägi viiul

Heili Eespere vioola

Aare Tammesalu tsello

PRIKE

Honaja sponsori

Postimees

ER Eesti Raadio

ETV

Eesti Kontsert
telefon: (0) 614 7760
www.concert.ee

Eesti Heliloojate Liit soovib
kõigile loomingulistele inimestele

kaunist
uut aastat
ja teatab, et
uusaastapidu

toimub reedel,
10. jaanuaril
Heliloojate Maja baaris
algusega kell 17.

HEAD UUT AASTAT!

Isamaaliidu
Rahvuskultuuri Ühendus

SIRBI

2003. AASTA

TELLIMISHINNAD

1 kuu	40 krooni
2 kuud	80 krooni
3 kuud	120 krooni
4 kuud	160 krooni
5 kuud	200 krooni
6 kuud	192 krooni
7 kuud	224 krooni
8 kuud	256 krooni
9 kuud	288 krooni
10 kuud	336 krooni
11 kuud	368 krooni
12 kuud	384 krooni

Sirbi tellimine toimetusest on Student-, Teacher- ja Scholar-kaardi omanikule 10% soodsam! Sirbi tellimisel välismaale lisandub tellimishinnale ajalehe saatmiskulu.

SIRP

INFOTELEFON

TOIMETAJAD

e-post

Sirp internetis

Peatoimetaja

Peatoimetaja asetäitja

Muusika

Esseistika

Kirjandus

Kunst

Teater

Film

Keeletoimetaja

Korrektor

Raamatupidaja

Uudised, reklaam

Arvutikujundus

Sekretär

640 5770, 056 450 109 FAKS 640 5771

640 5773, 056 450 108

sirp@sirp.ee

http://www.sirp.ee

Mihkel Mutt

mihkel@sirp.ee

Tiina Mattisen

640 5773

tiina@sirp.ee

Valle-Sten Maiste

640 5774

valle@sirp.ee

Jürgen Rooste

640 5774

jyrgen@sirp.ee

Reet Varblane

640 5773

reet@sirp.ee

Margot Visnap

640 5773

margot.visnap@sirp.ee

Tarmo Teder

640 5774

tarmo@sirp.ee

Aili Künstler

640 5775

aili@sirp.ee

Tiina Kivikas

640 5775

tiinak@sirp.ee

Maret Rospel

640 5772

maret@sirp.ee

Marju Veikat

640 5770

marju@sirp.ee

Pia Ruber

640 5773

pia@sirp.ee

Sirje Kaus

640 5770

sirje@sirp.ee

Toimetuse kolleegium: Karin Hallas, Jan Kaus, Andres Langemets, Jaak Lõhmus, Reet Neimar, Kristel Pappel, Kristiina Ross, Erkki-Sven Tüür, Toomas Paul, Hanno Soans.

10140 Tallinn, Väike-Karja 12, III korrus
10503 Tallinn, Peapostkontor, postkast 388
Väljaandja Sihtasutus Kultuurileht,
Tallinn, Väike-Karja 12
Trükk AS Printall, tatari 64
Kaastööd tuua Word 6.
Praahekssemplare korral helistada tel. 669 8463.
INDEX 69786

Lugupeetud autorid!
Teatage meile e-posti aadressil
maret@sirp.ee või tel. 640 5772
oma aadress, arveldusarve number pangas
ja isikukood

VÄLJAANDMIST TOETAB
EESTI KULTUURKAPITAL

Kui Sirp ei jõua postkasti õigeaegselt, siis palume helistada

Eesti Posti AS tel. 625 7234, 625 7227 või Sirbi toimetusse tel. 640 5770.

Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse: pn@eall.ee või tel. (0) 646 3363

Küsi kioskitest üle Eesti.

Pidu on lähil! Ehakorrekne, ebaviisakas ja ebaigav ajaleht on saadaval igal pool Eestis hinnaga 9.90. Müügil 6-kioskites ja Nesburyeris

Keskus

9.90

Eesti sõnavabastamine alates detsembrist.